

گسترش کتابخانه‌های تخصصی

تأسیس رشته نقد ادبی در دانشگاه

رئیس پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم با اشاره به اقدام‌های انجام‌شده در زمینه ایجاد رشته‌های جدید در پژوهشکده، ایجاد گرایش در رشته زبان و ادبیات فارسی را امری ضروری و مهم عنوان کرد و گفت: از نقش زبان و ادبیات فارسی غافل مانده‌ایم. علی‌اکبر علیخانی که پژوهشکده متبوعش متولی طراحی و تدوین برنامه‌های درسی و مطالعات میان‌رشته‌ای در مقاطع تحصیلی کارشناسی ارشد و دکتری است، اقدام‌های انجام‌شده در زمینه علوم بین‌رشته‌ای را این‌گونه تشریح کرد: توجه به مباحث میان‌رشته‌ای چند سالی است که در دستور کار وزارت علوم، تحقیقات و فناوری قرار گرفته و پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم مسئولیت طراحی و تدوین این رشته‌ها را به عهده گرفته است. موضوعات این رشته‌ها طی چند فرآیند تأیید شده که مهم‌ترین قسمت آن، نیازسنجی از بخش‌های مختلف کشور، سازمان‌ها و وزارتخانه‌ها، شهرداری و سایر نهادهای درگیر در مسائل جامعه انجام شد. گام بعدی، استفاده از تجربیات دانشگاه‌های مهم دنیا بوده است که آنها چه رشته‌هایی را و به چه شکل آموزش می‌دهند، در آخر نیز البته به صورت کم‌رنگ‌تر مربوط به استناداتی می‌شود که ۲۰، ۳۰ سال در حوزه‌هایی تدریس یا تحقیق کرده‌اند و به ضرورت وجود یک رشته رسیده‌اند و با نامه‌نگاری و یا از طریق دیگر یادآوری کرده‌اند.

پای صحبت سیدعلی آل داوود درباره تصحیح و انتشار «تاج القصص»

روایت ایران کهن از پیامبران

دارد و در همین راستا آرج‌نامه حبیب یغمایی را توسط نشر میراث مکتوب به بازار فرستاده و «شاهنامه هاتفی خرجردی» منظومه‌ای در هزار و سیصد بیت را اخیراً توسط فرهنگستان زبان عرضه کرده است. وی در حال حاضر نیز تالیف آرج‌نامه دکتر ذبیح‌الله صفای را در دست دارد ضمن این‌که منظومه تزویج‌نامه اثری مربوط به دوره ناصرالدین شاه به قلم ناجی قزوینی و جغرافیای حافظ ابرو بخش خراسان را به چاپ سپرده است.

تاج القصص تالیف ابونصر احمدبن محمد بخارایی در سال ۴۷۵ هجری قمری قدیمی‌ترین نسخه از داستان اولیاءالله از حضرت آدم (ع) تا واقعه عاشورا است که به تازگی کشف شده و از سوی سیدعلی آل داوود مصحح و محقق، تصحیح و به‌کوشش فرهنگستان زبان و ادب فارسی در دو جلد منتشر شده است. سیدعلی آل داوود علاوه بر همکاری با دایرةالمعارف بزرگ اسلامی، در زمینه تصحیح و تالیف، آثار متعددی در کارنامه‌اش

همبازی‌های خواندنی

کودکان بیش از هر کتاب دیگری با کتاب‌های درسی خود مانوسند؛ به عبارتی، بیشتر بچه‌ها به دلایل گوناگون چون ناآشنابودن خانواده‌ها، تعداد کم کتابخانه‌ها و کتابفروشی‌های تخصصی کودک و نوجوان و... نمی‌توانند به کتاب‌های خوب دسترسی پیدا کنند و کتاب‌های درسی، نخستین کتاب‌هایی هستند که در اختیار آنها قرار می‌گیرد و هر قدر محتوا، تصویرگری و صفحه‌آرایی آنان زیباتر و جذاب‌تر باشد، موجب گرایش بیشتر کودکان به کتاب و گسترش فرهنگ کتابخوانی می‌شود. در این میان اما به گفته بسیاری از کارشناسان کتاب‌های درسی آن‌گونه که باید و شاید با روحیه و روان کودکان امروز هماهنگ نبوده و نیاز آنان را برآورده نمی‌کند. از سوی دیگر، حجم بسیار دروس و حافظه‌محور بودن آنها موجب از بین رفتن خلاقیت کودکان شده و به رشد و پرورش ذهنی و عاطفی آنها کمک نمی‌کند. حسن ذوالفقاری مدیر گروه زبان فارسی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی تالیف کتب درسی معتقد است که این کتاب‌ها از یک سو باید با سن و سال و دانش کودکان هماهنگ باشد و نیازهای عاطفی آنان را برآورده کند و از سوی دیگر باید به تربیت یک شهروند خوب و نمونه بپردازد.

با رونمایی از کتاب «امریکای باب شیفر» آشکار شد

تیغ سانسور در امریکا

خود در این جشنواره ضمن روخوانی بخش‌هایی از کتاب، رسماً انتشار آن را در کشور اعلام کند. خبر دیگر حکایت از آن دارد که بار دیگر حمایت دولت‌های غربی از گروه تروریستی طالبان آشکار شد. انتشارات آکسفورد در حالی اشعار بن لادن را منتشر می‌کند که دولت آمریکا به بهانه یافتن این افراط‌گرا، افغانستان را به یک نقطه ناامن تبدیل کرده است. اشعار وی در مراسم شعرخوانی و سخنرانی‌های جشن‌ها و دیدارها از سال ۱۹۹۰ روی نوار ضبط شده است. بن لادن خود را شاعر جنگجو توصیف کرده است. میلر که یکی از استادان دانشگاه آکسفورد است، درباره خصوصیات شعر بن لادن مدعی شد: بن لادن از شعر برای جذب جوانان روستایی به مبارزه استفاده می‌کند و به این طریق به آنها ندای آزادی از روستاها و سالخوردگان را می‌دهد. میلر قصد دارد به زودی کتابی در نقد و بررسی اشعار بن لادن منتشر کند.

همایش نسخه‌شناسی فارسی در وین

توجه به زبان و ادبیات فارسی طی سالهای گذشته بر کسی پوشیده نیست. گنج سرشار ادبیات فارسی که گاه حتی سبب شده چند کشور همسایه نیز به آن به چشم طمع نگاه کنند، هنگامی مورد توجه جهانیان قرار گرفت که ایران از نظر سیاسی و اجتماعی وضعیتی ویژه یافت....

شنبه ۶ مهر ۱۳۸۷
۲۶ رمضان ۱۴۲۹، ۲۷ سپتامبر ۲۰۰۸
شماره ۰۱۵۰، پیاپی ۸۰۱
۲۴ صفحه، ۲۰۰ تومان

ISSN:1029-3345

صاحب امتیاز: خانه کتاب
سردبیر: پدram پاک‌آیین
نشانی: خیابان انقلاب اسلامی
خیابان برادران مظفر جنوبی، کوچه
خواججه نصیر، پلاک ۱۰، طبقه چهارم
تلفن: ۶۶۹۶۱۵۱-۴
سازمان آگهی‌ها: ۲۲۵۵۲۴۶
چاپ: ایران‌چاپ

www.ketabehafteh.ir

شرح مهدی محقق بر دیوان ناصر خسرو
مهدی محقق پس از انتشار جلد نخست از مجموعه چهارجلدی «فرهنگ لغات و ترکیبات و تعبیرات دیوان ناصر خسرو» به تدوین مجلدهای دیگر این مجموعه مشغول است. وی در ادامه فعالیت‌هایش در حوزه فرهنگ و تمدن ایرانی-اسلامی، به تدوین فرهنگی در حوزه زبان و ادب فارسی روی آورده است و به گفته خودش، در این فرهنگ، لغات، ترکیبات و تعبیرات دشوار و دارای معانی مختلف در علوم را از دیوان ناصر خسرو انتخاب کرده و به شرح و توضیح بیش‌تر آن‌ها پرداخته است. او همچنین تا کنون از مجموعه شش‌جلدی «شرح بزرگ دیوان ناصر خسرو»، یک جلد آن را منتشر کرده و جلد دوم را نیز در دست تألیف دارد.

ما در فارسی، متاسفانه در هنر قصه نویسی عقبیم؛ در این هیچ شکی نیست. انصافاً اگر ما به قصه های فارسی نگاه کنیم، خواهیم دید که از خیلی از شیوه های هنر عقب تریم؛ در حالی که وقتی از سینما عقب باشیم، می گوئیم سینما یک هنر وارداتی بود؛ اما قصه که یک هنر وارداتی نبود. به فردوسی نگاه کنید، ببینید چه قصه ای سروده است. شاهنامه فردوسی از لحاظ قصه سرایی، واقعاً فوق العاده و بی نظیر است؛ در حالی که او نمی خواسته آن بیچ های هنری یک رمان را هم مراعات کند؛ می خواسته مثلاً حماسه ای را بسراید؛ اما در عین حال در قصه سرایی واقعاً بی نظیر است. ما وقتی که فردوسی را در هزار سال پیش داشتیم، حالا باید چگونه باشیم؟ حالا باید هزار سال بالاتر از فردوسی باشیم؛ در حالی که این طور نیستیم و از لحاظ قصه نویسی خیلی خیلی عقب هستیم!

متاسفانه در داخل کشور این کار نشد. البته بعد از انقلاب، همین جوانان، همین آقایانی که الان الحمدلله چند نفرشان اینجاستند، هر کاری کردند، همین ها کردند؛ والا قبل از انقلاب را که ملاحظه کنید، جز قصه های «آل احمد» و چند نفر دیگر - که حالا نمی خواهیم اسم بیاوریم - قصه نویس هایی هستند که همه اینها را می شناسند و البته کارهای کوچکی دارند - قصه بلند و قصه هایی که قابل مقایسه باشد با آنچه که در دنیا جزو قصه های درجه یک محسوب می شود، واقعاً نوشته نشده است؛ این کار باید جبران بشود. بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار گروه ادبیات جنگ بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی ۷۲/۲۵

اختصاص پنج میلیارد ریال به فعالیت های فرهنگی در آذربایجان شرقی

معاونت امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به منظور حمایت از فعالیت استان ها و با هدف ترویج فرهنگ کتاب و کتابخوانی و در راستای عملیاتی شدن اهداف قانون برنامه توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، مبلغ ۵ میلیارد و ۲۹۷ میلیون ریال از محل بودجه سال ۸۷ و با رعایت ضوابط اجرایی و پرهیز از تجمل گرایی و اسراف و تبذیر برای انجام فعالیت ها و برنامه های فرهنگی استان آذربایجان شرقی اختصاص داده است.

این حمایت ها در راستای اجرایی شدن برنامه های پیشنهادی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی به مجلس و طی تفاهم نامه ای میان این معاونت و ادارات کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ها صورت می گیرد.

بنابر این گزارش، معاونت امور فرهنگی مبلغ ۲۵۰ میلیون ریال برای حمایت از تازه های کتاب این استان، ۵۰۰ میلیون ریال برای حمایت از برگزاری نمایشگاه کتاب یاد یار مهربان، ۲ میلیارد و ۲۰۰ میلیون ریال برای اهدای کتاب به استان، ۶۰۰ میلیون ریال یارانه در نظر گرفته شده در نمایشگاه کتاب استان، ۸۵۰ میلیون ریال برای حمایت از برگزاری نمایشگاه کتاب استان، ۱۲ میلیون ریال برای برگزاری جشنواره شعر فجر، ۴۰۰ میلیون ریال شارژ کتاب الکترونیک خرید کتاب، ۳۵۰ میلیون ریال خرید کتاب های استانی، ۵۰ میلیون ریال بررسی و نظارت بر کتاب و چاپخانه های استان و ۶۴ میلیون ریال به منظور حمایت از چاپ و انتشار کتاب های داستان به موضوع انقلاب به مناسبت نکوداشت سی امین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی در نظر گرفته است.

جزئیات حمایت از کتاب های انقلاب

به گزارش اینبا به گفته قبادی ویژگی دوم این طرح در یکسان بودن شکل، ظاهر، طراحی، قطع، شیوه حروف چینی، صفحه آرای و مشخصات چگونگی انتشار آثار است که به صورت مجموع آثار داستانی با موضوع انقلاب اسلامی در سراسر کشور تالیف و منتشر شده و در اختیار کتابخانه ها و مراکز فرهنگی قرار می گیرند.

وی همچنین درباره نحوه حمایت و پرداخت هزینه چاپ این کتاب ها افزود: هزینه چاپ و انتشار هر عنوان کتاب با شمارگان دو هزار جلد و ۲۰۰ صفحه مورد حمایت معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی قرار خواهد گرفت.

قبادی تاکید کرد: در کنار مبلغی که این معاونت برای چاپ کتاب ها می پردازد، ۱۵ درصد از بهای پشت جلد هر عنوان کتاب را نیز بابت حق التالیف بعد از چاپ اثر به پدیدآورنده می دهد که این عمل مستقیماً در راستای حمایت از انتشار آثار مناسب در حوزه تالیفات انقلاب اسلامی است.

چهار محال و یختیاری، خراسان شمالی، خراسان جنوبی، زنجان، سمنان، قزوین، کردستان، کهگیلویه و بویراحمد، گلستان، لرستان و هرمزگان در گروه ج جای دارند که دو عنوان از کتاب هایشان مورد حمایت قرار می گیرد.

وی با بیان این که آثار انتخابی می توانند از میان کتاب هایی که انتشار یافته اند یا هنوز منتشر نشده اند، گزینش شوند عنوان کرد: داستان های مندرج در کتاب هایی که منتشر شده اند از آثار برگزیده نویسندگان همان استان انتخاب می شوند که باید مرتبط با حوزه انقلاب باشند.

مشاور معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی خاطر نشان کرد: انتخاب آثار، داوری و مسئولیت بررسی آنان بر عهده ادارات فرهنگ و ارشاد استان هاست که معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی پس از این مرحله، از میان کتاب های منتشر شده در استان ها، مجموعه آثاری را مجدداً بررسی و آثار برگزیده کشوری را از میان آنان انتخاب کرده و مورد تقدیر قرار می دهد.

به گفته مشاور معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مهم ترین ویژگی طرح حمایت از کتاب هایی با موضوع انقلاب اسلامی، حمایت از داستان نویسان استانی است.

حمید قبادی افزود: مهم ترین ویژگی این طرح استانی بودن آن است و تمام استان ها را پوشش می دهد و بر اساس این طرح استان ها به سه گروه الف، ب و ج تقسیم می شوند.

وی افزود: استان تهران، اصفهان، خراسان رضوی، فارس، آذربایجان شرقی و خوزستان جزو استان های گروه الف محسوب می شوند که چهار عنوان از کتاب هایشان مورد حمایت قرار می گیرد.

وی خاطر نشان کرد: استان های گروه ب شامل یزد، آذربایجان غربی، قم، سیستان و بلوچستان، کرمان، کرمانشاه، گیلان، مازندران، مرکزی و همدان است که سه عنوان از کتاب هایشان مورد حمایت این معاونت قرار خواهد گرفت.

به گفته قبادی استان های اردبیل، ایلام، بوشهر،

راه اندازی کتابخانه تخصصی پایداری در دانشگاه تهران

به منظور آشنایی بیشتر دانشجویان دانشگاه تهران با آثار و کتاب های منتشر شده در حوزه دفاع مقدس و پایداری، کتابخانه تخصصی پایداری در این دانشگاه راه اندازی می شود.

به گزارش روابط عمومی کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران همزمان با سی امین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی ایران و همزمان با هفته دفاع مقدس، کتابخانه تخصصی پایداری با حضور وزیر علوم، تحقیقات و فناوری، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، رئیس بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش های دفاع مقدس و رئیس دانشگاه تهران افتتاح خواهد شد.

در همین راستا، کتاب های شاخص منتشر شده حوزه پایداری برای استفاده دانشجویان و علاقه مندان در این کتابخانه قرار خواهد گرفت.

گفتنی است همزمان با افتتاح این کتابخانه در دانشگاه تهران، ۱۰ کتابخانه تخصصی پایداری دیگر نیز در روزهای آغازین سال تحصیلی جدید در دانشگاه های صنعتی امیرکبیر، فردوسی مشهد، تبریز، زنجان، شهید باهنر کرمان، گیلان، صنعتی اصفهان، علامه طباطبایی (ره) تهران، شهید چمران اهواز و دانشگاه یزد به صورت همزمان فعالیت خود را آغاز می کنند.

جشنواره کتاب کشاورزی؛

سال آینده

دومین جشنواره کتاب ترویج و آموزش کشاورزی به منظور غنی تر شدن آثار موجود در این حوزه، اسفندماه سال آینده برگزار خواهد شد. دکتر فتح الله آغاسی زاده، رئیس انجمن علمی ترویج و آموزش کشاورزی بایان این مطلب افزود: وقتی جشنواره ای در حوزه های تخصصی برگزار می شود، باید آثار به حدی باشد که بتوان آنها را به نقد و بررسی گذاشت. وی ادامه داد: اکنون پس از گذشت یک سال از برگزاری نخستین جشنواره کتاب ترویج و آموزش کشاورزی، هنوز آثار زیادی در این حوزه تالیف یا ترجمه نشده است. آغاسی زاده با بیان اینکه توجه به کیفیت در اولویت برنامه های این انجمن برای برگزاری جشنواره کتاب ترویج و آموزش کشاورزی قرار دارد، گفت: در حال حاضر با توجه به تولید محدود کتاب در حوزه کشاورزی، داوران گزینه های کمی برای انتخاب دارند و به همین دلیل قرار شد جشنواره هر دو سال یک بار برگزار شود. وی اظهار داشت: این انجمن سعی دارد به منظور ارتقای دانش و آگاهی فعالان و دانش آموختگان رشته کشاورزی، همچنین تشویق و ترغیب استادان و دانشجویان به نگارش و ترجمه آثار این حوزه، برگزاری این جشنواره را به صورت جدی دنبال کند.

شاهنامه خوانی در کتابخانه ملی

رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی از افتتاح بخش شاهنامه خوانی خبر داد و گفت: مقدمات راه اندازی این طرح انجام شده است و امیدواریم با تحقق آن شاهد حضور شاهنامه پژوهان و علاقه مندان به مطالعه و تحقیق در متون کهن ادب پارسی باشیم.

علی اکبر اشعری با بیان اینکه نیاز به راه اندازی چنین بخش هایی در کتابخانه ملی احساس می شود افزود: نحوه راه اندازی این بخش و نیز مشخص شدن نحوه همکاری بخش های مختلف کتابخانه ملی در این طرح در دست بررسی است.

اشعری که پیش از این از راه اندازی بخش قصه گویی کتابخانه ملی خبر داده بود در این باره اظهار داشت: راه اندازی بخش قصه گویی را به آقای رحماندوست مسئول بخش کودک و نوجوان کتابخانه ملی سپرده ام و این طرح نیز روند پیشرفت را برای راه اندازی طی می کند.

بخش کتاب های خارجی کودک و نوجوان کتابخانه ملی در چهاردهمین روز از ماه مبارک رمضان به بهره برداری رسید. در این بخش کتاب های کودک و نوجوان به ۱۴ زبان دنیا جمع آوری شده است که از این پس در اختیار مترجمان کشورمان قرار خواهد گرفت.

یادداشت

محمد لطفی زاد

رونمایی کتاب و ارزش های خبری

رسانه از آنچه محتوای آن را تشکیل می دهد متفاوت است. از این حیث رونمایی کتاب هر چند قابلیت تولید محتوای رسانه ای را دارد اما خود رسانه ای مستقل نیست. نباید با برپایی نشست نقد، بررسی و رونمایی کتاب گمان کنیم که گامی رسانه ای برداشته ایم هر چند می توانیم نشست «رونمایی» را به گونه ای ترتیب دهیم که در جایگاه رویدادی مهم، ارزش خبری داشته باشد.

تحقق این شرط در گروی آن است که کتاب رونمایی شده دارای یکی از ارزش های شش گانه خبری باشد. قطعاً هنگامی که برای کتابی فاقد ارزش های شش گانه خبری رونمایی گرفته می شود، به مراسم مشابه خدشه وارد می آید و اصل کار بی اعتبار می شود. در چنین حالتی تلقی دست اندکاران کتاب و مخاطبان «رونمایی» این خواهد بود که نویسنده مسیر صحیح را برای دستیابی به جایگاه مذکور طی نکرده است. اما متر و معیار سنجش کتاب ها برای انطباق با ارزش های خبری چیست؟

یکی از ارزش های خبری استثنا و شگفتی است. وقتی کتابی منتشر می شود که در حوزه خود استثناست، می توان رونمایی آن را اقدامی متناسب با ارزش های خبری و در جهت تأمین محتوای رسانه ای دانست. یکی دیگر از ارزش های خبری دربرگیری است. کتابی که عده زیادی از افراد می توانند از آن بهره ببرند، قطعاً قابلیت رونمایی را دارد.

ادامه در صفحه ۴

شرح مهدی محقق

بر دیوان ناصر خسرو

مهدی محقق پس از انتشار جلد نخست از مجموعه چهارجلدی «فرهنگ لغات و ترکیبات و تعبیرات دیوان ناصر خسرو» به تدوین مجلد های دیگر این مجموعه مشغول است.

محقق در ادامه فعالیت های پژوهشی اش در حوزه فرهنگ و تمدن ایرانی - اسلامی، به تدوین فرهنگی در حوزه زبان و ادب فارسی روی آورده است و به گفته خودش، در این فرهنگ، لغات، ترکیبات و تعبیرات دشوار دارای معانی مختلف در علوم را از دیوان ناصر خسرو انتخاب کرده و به شرح و توضیح بیش تر آن ها پرداخته است.

مجلد اول از این مجموعه چهارجلدی از حرف الف تا ت را دربر می گیرد که با همراهی کبری بستان شیرین و مهدی نوریان تألیف و از سوی انتشارات مؤسسه مطالعات اسلامی دانشگاه تهران - دانشگاه مک گیل منتشر شده است.

او همچنین تا کنون از مجموعه شش جلدی شرح بزرگ دیوان ناصر خسرو، یک جلد آن را منتشر کرده و جلد دوم را نیز در دست تألیف دارد؛ کاری که به اعتقاد وی، از سویی به شرح دشواری های بلاغی دیوان این شاعر پرداخته و در نگاهی نیز به تبیین دیدگاه های کلامی، فلسفی و نیز دغدغه های اجتماعی ناصر خسرو می پردازد.

محقق پیش تر از تصحیح اثری در حوزه طب اسلامی خبر داده و یاد آور شده بود: این اثر نوشته علی بن عباس اهوازی است که کامل الصناعه الطیبیه نام دارد. به گفته وی، این اثر به تشویق و توصیه عضدالدوله دیلمی به نگارش درآمده و پیش از کتاب قانون ابن سینا (از نظر تاریخی)، مهم ترین اثر در حوزه طب اسلامی است.

خرمشاد خبر داد

تقدیر جشنواره فارابی از آثار برگزیده انقلاب

معاون فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم از برگزاری دومین جشنواره بین المللی فارابی در آذر ماه خبر داد و گفت: در این جشنواره از آثار برگزیده در زمینه انقلاب اسلامی تقدیر می شود.

دکتر محمد باقر خرمشاد در نشست مطبوعاتی دومین جشنواره بین المللی فارابی گفت: سال گذشته اولین جشنواره فارابی با هدف توجه و اهمیت دادن به علوم انسانی برای اولین بار در ۱۰ گروه علمی در کشور برگزار شد و امسال این جشنواره با افزودن گروه علمی کتابداری، اطلاع رسانی و علوم ارتباطات و IT در آذرماه برگزار می شود.

وی اظهار داشت: همچنین در جشنواره امسال به مناسبت سی امین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی

بخش ویژه به آثار مربوط به انقلاب اسلامی اختصاص دارد. معاون فرهنگی و اجتماعی وزیر علوم افزود: به رغم اینکه آخرین مهلت فراخوان جشنواره ۳۱ شهریورماه بود، ارسال آثار برای دو گروه جدید تا پایان مهرماه نیز امکانپذیر است.

وی با بیان اینکه تاکنون هزار اثر داخلی و ۲۰۰ اثر خارجی به دبیرخانه جشنواره رسیده است گفت: در جشنواره امسال آثار اسالی مربوط به ۱۰ سال گذشته مورد بررسی قرار می گیرد و در جشنواره سال های آینده این اعتبار کاهش می یابد به طوری که در نهایت آثار همان سال برای شرکت در جشنواره ارزیابی می شود.

خرمشاد یکی از محورها و اهداف جشنواره فارابی

انتشار کتاب شناسی اتحاد ملی و انسجام اسلامی

انتشارات مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی کتاب شناسی اتحاد ملی و انسجام اسلامی را منتشر می کند.

انتشار این کتاب در سال اتحاد ملی و انسجام اسلامی با هدف آشنایی اندیشمندان و پژوهشگران با موضوع وحدت اسلامی و تقریب مذاهب صورت می گیرد.

این کتاب شناسی از دو بخش تشکیل شده است. بخش نخست، شامل ۲۰۳ کتاب به زبان فارسی و ۱۱۰ کتاب به زبان عربی است و در بخش دوم تعداد ۱۹۱۸ مقاله فارسی و ۴۲۹ مقاله عربی و در کل تعداد ۲۶۶۳ منبع معرفی شده است.

تلاش این کتاب شناسی بر آن است که در این زمینه به یاری پژوهشگران بشتابد و عناوین جدیدترین منابع و مأخذ را درباره اتحاد ملی و انسجام اسلامی در دسترس علاقه مندان قرار دهد.

در پایان کتاب، جهت دسترسی آسان به پدیدآورندگان آثار، نمایه اشخاص و برای تسریع در شناسایی موضوعات، نمایه جامع موضوعی فراهم شده است.

مؤلف این کتاب سلمان حبیبی است که پیش از این کتاب شناسی پیامبر اعظم و مأخذ شناسی اقلیت های مسلمان را منتشر کرده بود.

معرفی سرداوران جشنواره کتاب دین

شورای سیاست گذاری سومین جشنواره کتاب دین و پژوهش های برتر هفته جاری طی نشستی سرداوران این جشنواره را مشخص می کند. قرار است سرگروه ها پس از این انتخاب داوران بخش های پنج گانه جشنواره کتاب دین و پژوهش های برتر را انتخاب کنند.

مجید توسلی، دبیر سومین جشنواره کتاب دین در این رابطه گفت: هر یک از سرگروه ها بین سه تا پنج داور را می توانند انتخاب کنند.

دبیرخانه این جشنواره پیش از این به ۱۰۰۰ ناشر دینی در سراسر کشور نامه نوشته بود تا آن ها آثار خود را برای داوری در اختیار این جشنواره قرار دهند. به گفته توسلی، کارگردآوری کتاب ها تا واسط مهر ادامه دارد.

سومین جشنواره کتاب دین و پژوهش های برتر را معاونت پژوهشی و آموزشی سازمان تبلیغات اسلامی ۱۲ دهمین سال آینده برگزار می کند.

توزیع رایگان ۵ هزار جلد کتاب در استان قم

اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان قم همزمان با ایام هفته دفاع مقدس ۵ هزار جلد کتاب رایگان با موضوع دفاع مقدس را در این استان توزیع کرد. محمد خامه یار مسئول برگزاری برنامه های هفته دفاع مقدس اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان قم اعلام کرد: همزمان با آغاز هفته دفاع مقدس، بسیج این اداره کل اقدام به برپایی غرفه فرهنگ، ایثار، شهادت کرد که در آن آثار هنری هنرمندان استان درباره دفاع مقدس در معرض دید عموم قرار گرفت. وی اضافه کرد: بیش از ۵ هزار جلد کتاب با موضوع دفاع مقدس برای توزیع رایگان در میان بازدیدکنندگان از این غرفه اختصاص یافته است. وی گفت: در هفته دفاع مقدس به همه کتابخانه های عمومی مدارس علمیه و دبیرستان های استان قم بسته های فرهنگی با موضوع دفاع مقدس اهدا خواهد شد. خامه یار نمایش فیلم های مستند، اجرای سرود دفاع مقدس و برگزاری مسابقات حضوری را از برنامه های هر شب اداره کل ارشاد قم در نمایشگاه هفته دفاع مقدس ذکر کرد.

رونمایی کتاب و ارزش های خبری

ادامه از صفحه ۳

شهرت یکی دیگر از ارزش های خبری است که در ایران هم مانند سایر کشورهای در حال توسعه موارد مصرف عدیده ای دارد؛ این که نویسنده ای مشهور کتابی تازه منتشر کند، می تواند مزیتی برای رونمایی آن کتاب باشد هر چند شهرت به تنهایی و در غیاب سایر ارزش های خبری، مخاطب به ویژه مخاطب نخبه و حرفه ای را اقناع نمی کند و به اصل کار نیز لطمه می زند. کتابی شایسته رونمایی است که به واقع جدید باشد و کتابی ذاتا نو و بدیع است که سخنی نو یعنی نظر یا نظریه ای نو آورده باشد. اگر کتابی واجد این خصلت بوده و رونمایی آن در توضیح و تشریح نظریه مذکور برگزار شود، قطعاً رونمایی در صحیح ترین شکل خود برگزار شده است؛ چرا که هم به کتاب خدمت شده، هم به نویسنده و هم به جامعه کتابخوان. هر گاه چنین شرایطی تحقق یابد، این واقعه از نظر رسانه ها شایستگی خیر شدن را خواهد داشت.

همزمان با هفته کتاب صورت می گیرد

رویکرد تازه همایش حامیان نسخ خطی

همایش حامیان نسخ خطی با توجه به تغییرات سیاست های کاری کتابخانه مجلس، امسال با شکلی متفاوت از سال های گذشته برگزار می شود. این همایش از سال ۱۳۷۹ هر ساله به طور متوالی همزمان با هفته کتاب در میان پیشکسوتان نسخ خطی سراسر کشور برگزار شده است.

امسال همزمان با هفته کتاب و کتابخوانی همایش حامیان نسخ خطی توسط کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی در ساختمان شماره دو کتابخانه، ساختمان ایرانشناسی در دومین پنجشنبه هفته کتاب برگزار می شود.

احسان شکراللهی مدیر روابط عمومی کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی درباره تغییرات همایش امسال گفت: این تغییرات در پی انتصاب رئیس جدید و تغییر سیاست های کلی کتابخانه اعمال خواهد شد.

شکراللهی در ادامه تصریح کرد: با این حال این همایش مانند سال های گذشته با تشریفات فراوان برگزار نشده و انرژی و هزینه برگزاری آن در موارد دیگری صرف خواهد شد.

مسئولان کتابخانه مجلس در نظر دارند که سهم بزرگ همایش امسال را معطوف به کتابداری و اطلاع رسانی کنند و در سطح کتابخانه مجلس همایش را برگزار کنند.

همایش حامیان نسخ خطی از سال ۱۳۷۹ هر ساله به طور متوالی همزمان با هفته کتاب در میان پیشکسوتان نسخ خطی سراسر کشور برگزار

شده است. دبیرخانه آیین بزرگداشت حامیان نسخ خطی از واحدهای زیر مجموعه کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی است که به منظور تجلیل از متن پژوهان، فهرست نگاران، نسخه شناسان، اهدا کنندگان کتاب، کتابداران نسخ خطی، مرمت کاران نسخ خطی و همچنین نشریات، ناشران، آثار رادیویی و تلویزیونی و ... هر ساله در هفته کتاب که یکی از روزهای آن به نام بزرگداشت حامیان نسخه های خطی و میراث مکتوب نام گذاری شده است، جشنی را

بر گزار و به برگزیدگان، علاوه بر لوح تقدیر جوایزی اهدا می کند.

دبیرخانه آیین بزرگداشت حامیان نسخ خطی که به صورت دائمی به فعالیت خود ادامه می دهد، برای ارتباط بیشتر با مخاطبان و نیز آگاهی بخشی از فعالیت های انجام شده در عرصه متن پژوهی و نسخ خطی، مرمت، نشریات، کتابداران و ... اقدام به راه اندازی پایگاه اطلاع رسانی حامیان کرد که همزمان با برگزاری هفتمین آیین بزرگداشت حامیان نسخ خطی گشایش یافت.

نمایش قرآن خطی عصر صفوی در کتابخانه ملی

همراه با رنگه نویسی، ابری سازی و طلا اندازی است.

در این قرآن عناوین سوره ها، عدد آیات و محل نزول به قلم زر جلی و به شیوه نسخ و ثلث تحریر یافته است. تقسیمات و رموز محاسباتی آیات با رنگه نویسی انجام شده است.

این قرآن توسط محمد جعفر بن محمد ابراهیم تبریزی در تاریخ ۱۱۰۶ مرقوم شده است. جلد بارویه تیماج و طرح لچک ترنج ضربی است. زمان کتابت این قرآن به دوره صفویه برمی گردد.

کتابخانه ملی به تازگی ۲۱ جلد قرآن نفیس خطی خریداری کرده است و در مخازن این کتابخانه نگهداری می کند. تا پایان ماه مبارک رمضان هر روز یکی از این قرآن ها به همراه تصاویری از صفحاتش که دارای ویژگی های منحصر به فرد است، معرفی خواهد شد.

تصویری یکی از قرآن های نفیسی که در کتابخانه ملی نگهداری می شود، قابل مشاهده است. این قرآن خطی است و مذهب و مرصع به شیوه نسخ جلی و رنگه نویسی کتابت شده است. دو صفحه افتتاح این قرآن مذهب، مرصع و متناظر

تعادل در بازار کاغذ

به گفته نایب رئیس اتحادیه کاغذ و مقوا برخلاف اینکه عده ای بیان می کنند در زمینه کاغذ با بحران روبه رویم، اما بازار کاغذ هیچ گونه کمبودی ندارد.

احمد شریفان افزود: خوشبختانه به علت موجود بودن کاغذ در انبار، چاپخانه داران و دست اندرکاران حوزه های مختلف با مشکلی روبه رو نیستند.

وی ادامه داد: با توجه به شروع سال تحصیلی جدید و نیاز بازار به دفتر و کتاب، احتمال داده می شد بازار کاغذ با کمبود روبه رو شود، اما خوشبختانه بازار کنترل شد و مشکلی در این زمینه به وجود نیامد.

تأسیس رشته نقد ادبی در دانشگاه

رئیس پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم با اشاره به اقدام‌های انجام‌شده در زمینه ایجاد رشته‌های جدید در پژوهشکده، ایجاد گرایش در رشته زبان و ادبیات فارسی را امری ضروری و مهم عنوان کرد و گفت: از نقش زبان و ادبیات فارسی غافل مانده‌ایم.

علی‌اکبر علیخانی که پژوهشکده متبوعش متولی طراحی و تدوین برنامه‌های درسی و مطالعات میان‌رشته‌ای در مقاطع تحصیلی کارشناسی ارشد و دکتری است، اقدام‌های انجام‌شده در زمینه علوم بین‌رشته‌ای را این‌گونه تشریح کرد: توجه به مباحث میان‌رشته‌ای چند سالی است که در دستور کار وزارت علوم، تحقیقات و فناوری قرار گرفته و پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم مسئولیت طراحی و تدوین این رشته‌ها را به عهده گرفته است. موضوعات این رشته‌ها طی چند فرآیند تأیید شده که مهم‌ترین قسمت آن، نیازسنجی بوده است.

او ادامه داد: نیازسنجی از بخش‌های مختلف کشور، سازمان‌ها و وزارتخانه‌ها، شهرداری و سایر نهادهای درگیر در مسائل جامعه انجام شد. گام بعدی، استفاده از تجربیات دانشگاه‌های مهم دنیا بوده است که آنها چه رشته‌هایی را و به چه شکل آموزش می‌دهند. در آخرین مرحله به صورت کم‌رنگ‌تر مربوط به استنادانی می‌شود که ۲۰، ۳۰ سال در حوزه‌هایی تدریس یا تحقیق کرده‌اند و به ضرورت وجود یک رشته رسیده‌اند و با نامه‌نگاری و یا از طریق دیگر یادآوری کرده‌اند.

وی همچنین درباره رشته‌های طراحی شده ابراز داشت: طی فرآیندی کوتاه، مجموع رشته‌ها از ۳۰، ۴۰ رشته شروع شد تا به ۲۲۰ مورد رسید که اکنون در

دست طراحی و تدوین است و به کل حوزه‌های علوم انسانی و اسلامی مربوط می‌شود. از این ۲۲۰ رشته، تاکنون ۱۲۰ رشته تمام مراحل علمی، کارشناسی و تخصصی خود را طی کرده و برای طی مراحل اداری و تصویب نهایی به شورای گسترش آموزش عالی ارسال شده که در اصل، مرجع اصلی و قانونی تصویب رشته‌هاست. پس از تصویب شورای گسترش، رشته‌ها وارد دفترچه‌های کنکور و به دانشگاه‌ها ابلاغ می‌شود، سپس هر دانشگاهی که تمایل داشته باشد، می‌تواند آن رشته را ایجاد و اجرا کند.

علیخانی درباره ضرورت ایجاد گرایش در رشته زبان و ادبیات فارسی گفت: زبان و ادبیات فارسی ما که آمیزه‌ای است از فرهنگ، قرآن و معارف دینی ما، گنجینه‌ای بسیار ارزشمند و گران‌بهاست که می‌تواند

مرتضی سرهنگی و همه چیز درباره جنگ

جلد اول مجموعه هشت جلدی "همه چیز درباره جنگ" نوشته مرتضی سرهنگی به کوشش دفتر ادبیات و هنر مقاومت حوزه هنری و انتشارات سوره مهر تولید و منتشر شد.

سرهنگی در جلد اول این مجموعه، اولین سال جنگ تحمیلی را دستمایه کار قرار داده و اشخاص، مکان‌ها و قراردادهایی را که هر یک به نوبه خود در بروز و ادامه جنگ عراق با ایران موثر بوده‌اند، معرفی می‌کند. به گفته سرهنگی این اثر دفاع هشت ساله مان را به فلاتی با بلندی‌های کوچک و بزرگ تشبیه کرده که هر کدام دنبایی را در دل خود پنهان کرده‌اند و نوشته است: من در این فلات پرحادثه به طرف وقایعی آمدم که بلندتر بود.

"همه چیز درباره جنگ" از ۱۴ بخش نظیر عراق کجاست؟ قرارداد الجزایر، مهم‌ترین قراردادهای مرزی ایران و عراق، حزب بعث، صدام کیست؟ و... تشکیل شده است. مجموعه "همه چیز درباره جنگ" بلندی‌های هر سال از جنگ هشت ساله را در یک جلد نشان می‌دهد و به همین علت به تعداد سال‌های جنگ، در هشت جلد منتشر خواهد شد. این اثر از نثری ساده بهره برده و عکس‌ها و اسناد آن نیز به آن اضافه شده‌اند. "همه چیز درباره جنگ" در ۶۴ صفحه، قطع وزیری کوتاه و شمارگان ۲۲۰۰ نسخه منتشر شده است.

در تمام عرصه‌های علوم انسانی، رشد و توسعه، مباحث هویتی، جوانان و... موثر باشد اما متأسفانه ما کاملاً در این زمینه غافل بوده‌ایم و کل ادبیات فارسی در کشور ما خلاصه شده در خواندن و معنی کردن اشعار یا انتشار گزیده آثار فلان شاعر بزرگ و یا تصحیح آن در حالی که به عقیده من، می‌توانیم مباحث روان‌شناسی، تربیتی، جامعه‌شناسی، سیاسی، هویتی و انواع نیازهای علمی مان را از این گنجینه بزرگ استخراج کنیم.

علیخانی در توضیح رشته‌های طراحی شده نیز گفت: یک سری از رشته‌ها مستقیماً به حوزه ادبیات مربوط می‌شود و بخشی هم به صورت غیرمستقیم، که هر دو گروه رشته‌ها به این شکل هستند: جامعه‌شناسی ادبیات فارسی، جامعه‌شناسی سیاسی ادبیات فارسی، ادبیات تطبیقی، ادبیات کودک، ادبیات عرفانی، ادبیات و زبان عامه، آموزش زبان فارسی، ویراستاری، نسخه‌پژوهی، نقد ادبی، زبان فارسی، ادبیات معاصر، زبان کاربردی، دایره‌المعارف نگاری و فرهنگ‌نویسی، اندیشه سیاسی در ادبیات فارسی و همچنین گرایش‌هایی که با رشته‌های دیگر نیز در ارتباط است، شامل زبان‌شناسی رایانشی، زبان‌شناسی بالینی، زبان‌شناسی تربیتی و زبان‌شناسی کاربردی (کارشناسی ارشد و دکتری).

او همچنین از تولید یک سری آثار علمی و مبنایی نظری و پشتوانه‌های تئوری در زمینه مطالعات و علوم میان‌رشته‌ای و همچنین انتشار چندین پروژه تحقیقاتی و کتاب در دست ترجمه خبر داد و اظهار امیدواری کرد در همایش علوم میان‌رشته‌ای که دی ماه سال جاری برگزار می‌شود، بتوان راهکارها و پیشنهادهای جدی‌تری در خصوص ایجاد گرایش و رشته‌های جدید عنوان کرد.

انتشارات زمان

نماینده انحصاری توزیع قرآن چاپ یونسکو

تهران، خیابان انقلاب، خیابان فلسطین شمالی، بن بست نیلوفر
پلاک ۲، واحد ۵
تلفن: ۵۲-۶۶۹۷۰۳۵۰ موبایل: ۰۹۱۲۰۱۲۰۹۷۹۴

اطلاعیه

قابل توجه ناشران، کتاب‌فروشان، صحافان، چاپخانه‌ها، لیتوگرافی‌ها و مراکز نشر سراسر کشور

ویرایش جدید کتاب راهنمای ناشران و کتابفروشان ایران، چاپخانه‌ها، لیتوگرافی‌ها و مراکز نشر سراسر کشور در قالب جدید و به عنوان کتاب «مرجع نشر» در مرحله تهیه است

موسسه خانه کتاب با همکاری کانون آویژه پویا از ناشران، کتابفروشان، صحافان، چاپخانه‌ها، لیتوگرافی‌ها و مراکز پخش فعال که تمایل به درج آگهی در کتاب فوق را دارند دعوت می‌نماید تا با تلفن ۲۲۲۵۵۲۴۶ (مرکز جذب آگهی) و فکس:

۲۲۹۰۲۷۷۷ تماس حاصل نمایند

گزارش کتاب هفته از آخرین روزهای بزرگترین رویداد قرآنی

چراغانی سطرهای آسمان

بین المللی قرآن کریم با برنامه های مختلف و متنوع به پایان رسیده است، اما بدون تردید آثار شکل گیری آن برای علاقه مندان و افرادی که از فرصت فراهم شده استفاده کردند باقی می ماند.

در نمایشگاه امسال برخی سراغ بخش نشر رفتند و آثار مکتوب مرتبط با قرآن و معارف اسلامی را خریداری کردند، عده ای سراغ بخش پژوهش رفتند تا از کارشناسان حاضر در نمایشگاه در خصوص سوالات دینی خود مشاوره بگیرند، خانواده ها نیز در بخش خانواده حضور یافتند و از برنامه های آنجا استفاده کردند و سپس به بخش آموزش مراجعه کردند تا با مراکز و موسسات مختلف قرآنی آشنا شوند. دانشجویان همانند هر سال از برنامه های تخصصی بخش دانشگاهیان بهره بردند و حوزویان نیز مثل سال گذشته که به صورت مستقل فعالیت داشتند برنامه های ویژه ای را تدارک دیدند.

در این میان آنهایی که وقت بیشتری داشتند حتما برای نشست های مختلف نمایشگاه برنامه ریزی کردند تا با دست پر نمایشگاه را ترک کنند و عده ای نیز فرصت شب های احیای نمایشگاه را از دست ندادند و علاوه بر بازدید از نمایشگاه، احیا را نیز همان جا ماندند. به هر تقدیر نمایشگاه قرآن امسال هم به روزهای آخر رسیده و آنهایی که از آنجا بازدید کردند مشتاقانه در انتظار نمایشگاه سال آینده می مانند.

بخش های مختلف نمایشگاه مسابقات متعددی برگزار شد که از جمله آنها مسابقه داستان های قرآنی در بخش شعر و ادبیات، مسابقه ابوطالب حامی پیامبر (ص) در غرفه بنیاد غدیر، مسابقه امام خمینی و قرآن در غرفه فرهنگسرای قرآن، مسابقه نقاشی من مسجد محله ام را دوست دارم، مسابقه داستان های ناتمام و... بود.

گرچه فرصت بازدید از شانزدهمین نمایشگاه

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی هم طی بازدید از نمایشگاه بین المللی قرآن از انعکاس مطلوب فعالیت های نمایشگاه قرآن در رسانه ملی تقدیر کرد اما به نظر می رسد علاوه بر اطلاع رسانی مناسب در خصوص نمایشگاه قرآن، مهم ترین نکته ای که باعث شد تا این رویداد مهم قرآنی مورد توجه مردم قرار گیرد، رشد و ارتقای کمی و کیفی آن طی سال های اخیر است. ضمن آن که تلاش شده تا برنامه های ویژه ای برای کودکان، نوجوانان، دانشجویان، خانواده ها، حوزویان و... اجرا شود.

البته علاوه بر اجرای برنامه های اینچنینی، وجود غرفه ها و بخش های فروش آثار هنری، ناشران، بخش های نرم افزاری و نمایش آثار قرآنی و هنری و ده ها بخش دیگر نیز همواره به جذب مخاطبان بیشتر کمک کرده است.

برگزاری شانزدهمین نمایشگاه بین المللی قرآن کریم با حضور ۲۰ کشور و ۳۲ قرآن پژوه و هنرمند از کشورهای جهان و همچنین اجرای برنامه های مختلف، این زمینه را فراهم کرد تا تغییر دیدگاهی در خصوص آن و به صورت کلی تر فعالیت های قرآنی در سطح کشور صورت گیرد تا آنجا که طی نشست های در نمایشگاه قرآن بحث جدی تر شدن راه اندازی معاونت قرآنی در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از سوی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی مطرح شد.

وی در سومین هم اندیشی جامعه قرآنی گفت: در کنار دنبال کردن طرح راه اندازی معاونت قرآنی، استعداد و توانایی های مرکز توسعه و ترویج فعالیت های قرآنی را هم تقویت خواهیم کرد.

اشاره وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی به درخواست افزایش بودجه و تحقق آن در حوزه فعالیت های قرآنی در این جلسه، نکته دیگری است که می تواند علاقه مندان و مشتاقان به رشد و توسعه فعالیت های اینچنینی را امیدوار کند، کما این که تحولات و افزایش برنامه های قرآنی امسال و نمایشگاه قرآن کریم با افزایش بودجه سال گذشته همراه بوده است. شاید با تحقق افزایش قابل توجه بودجه ای که وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی مطرح کرده است، هفدهمین نمایشگاه قرآن در سال آینده بسیار متفاوت تر از امسال برگزار شود هر چند امسال نیز شاهد رشد کمی و کیفی قابل توجهی در بخش های مختلف بودیم.

از دیگر بخش های نمایشگاه امسال که توانست نظر بسیاری از مراجعان خصوصا خانواده ها را به خود جلب کند، بخش های آموزش و کودک بودند به صورتی که در اولین جمعه بیش از ۳۵ هزار نفر بازدیدکننده داشت. در این بخش از نمایشگاه ۴۴ متخصص، کارشناس و مربی مشغول ارائه خدمات به نوجوانان بودند. بخش آموزش امسال که برای اولین بار از بخش پژوهش جدا شده بود طی هفته های گذشته با استقبال قابل توجهی از سوی مراجعان و خانواده ها مواجه شد و یکی از مهم ترین خدمات بخش آموزش نمایشگاه امسال، استعدادیابی و معرفی به مراکز و موسسات قرآنی بود.

در این بخش از نمایشگاه علاوه بر برگزاری مسابقات متعدد، نشست های مختلفی نیز با حضور کارشناسان شکل گرفت.

یکی از نکات جالب توجه و البته پرمخاطب نمایشگاه های قرآن کریم که امسال به صورت گسترده شاهد برپایی آن بودیم برگزاری مسابقات مختلف با موضوعات قرآنی بود. امسال در

امسال در حالی به استقبال سی امین سالگرد انقلاب اسلامی به عنوان مهم ترین رویداد قرن بیستم می رویم که بدون تردید باورهای دینی و تفکرات برگرفته از قرآن کریم در شکل گیری آن نقش موثر و خاصی داشته اند، تا آنجا که امام خمینی (ره) در جلد ۱۲ صحیفه نور فرموده اند: باید همه متذکر این معنا باشند که پیروزی انقلاب ما پیروزی ای بود که به برکت اسلام و گرایش به اسلام و با فریاد الله اکبر به دست آمد. این کاری بود خدایی و از دست هیچ بشری این کار قابل انجام نبود با توجه به این رویکرد، پس از انقلاب اسلامی، همواره شاهد ترویج و اشاعه فعالیت های قرآنی در اقصی نقاط کشور بوده ایم که از جمله آنها برگزاری نمایشگاه بین المللی قرآن کریم است. البته در کنار این رویداد مهم و پرمخاطب برنامه های متعدد و متنوع دیگری در تمام این سال ها در سراسر کشور برگزار شده و همه آنها در خدمت ارتباط بیشتر با این کتاب آسمانی بوده اند. اما به نظر می رسد در کنار همه اقدامات صورت گرفته، برگزاری نمایشگاه بین المللی قرآن کریم از جمله مهم ترین، تاثیر گذارترین و پرمخاطب ترین برنامه ها برای توسعه فعالیت های قرآنی است که امسال شاهد شکل گیری شانزدهمین دوره آن با برنامه های گوناگون بودیم.

نمایشگاه بین المللی قرآن کریم امسال هم در محل مصلاي بزرگ امام خمینی (ره) برگزار شد اما نکته جالب توجه در خصوص این رویداد بزرگ قرآنی، تغییرات بارز نشی بود که همزمان با سال شکوفایی و نوآوری شاهد آن بودیم.

از جمله این تغییرات افزایش زمان بازدید و برگزاری نمایشگاه و همچنین افزایش کمی و کیفی بخش های مختلف آن بود، به عنوان مثال بخش پژوهش نمایشگاه امسال بسیار گسترده تر برگزار شد، بخش خانواده با تحولات جالب توجهی همراه شد، بخش آموزش به صورت مستقل میزبان مخاطبان بود، بخش ویژه سی امین سال پیروزی انقلاب اسلامی دایر شد و...

البته تغییرات مناسب دیگری نیز در شانزدهمین نمایشگاه بین المللی قرآن کریم صورت گرفت که تقدیر ۱۶۰ نماینده مجلس شورای اسلامی را به همراه داشت.

هفته گذشته هم جمعی از اعضای کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی به همراه دکتر غلامعلی حداد عادل رئیس این کمیسیون از بخش های مختلف نمایشگاه بازدید کردند. دکتر حداد عادل ضمن بازدید از نمایشگاه گفت: باید مقدمات جامعه قرآنی را فراهم کرد و هدف از برپایی نمایشگاه قرآن باید این باشد که مردم به تفکر قرآنی و عمل به قرآن برسند. دکتر محسن پرویز معاون امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نیز ضمن بازدید از نمایشگاه قرآن گفت: به نظر من نمایشگاه امسال با استقبال پرشوری از سوی مردم مواجه شده است.

مهم ترین تغییر برگزاری نمایشگاه امسال، دایر بودن آن تا نیمه شب بود تا علاقه مندان بتوانند با خیال راحت فرصت خوبی را به این امر اختصاص دهند. البته امسال نیز همانند سال های گذشته هر چه به روزهای پایانی نمایشگاه نزدیک تر شدیم، نمایشگاه خاصه پس از افطار شلوغ و شلوغ تر می شد به صورتی که در شب های آخر، بازدید از همه غرفه ها کار آسانی نبود.

تأسیس کتابخانه تخصصی قرآن در گفت و گو با دکتر محمدعلی خواجه پیری

جست و جوی نور در قفسه ها

دارد؟

اطلاع دقیقی ندارم اما دوستان در حال جست و جو هستند. قرار است تحقیق شود.

در یک چشم انداز کلی تصور می کنم چنین کتابخانه ای با این مختصات که مورد نظر ماست در هیچ جایی وجود نداشته باشد هر چند نمی توانیم نظر قطعی در این مورد مطرح کنیم.

کتاب ها محدود به مسائل قرآنی می شوند یا کتاب های دینی را نیز خواهیم داشت؟

تلاش داریم که کتابخانه به صورت تخصصی به موضوع قرآن بپردازد البته شاید کمتر از ۲۰ درصد کتاب ها به موضوع دین بپردازند و طبعاً کتاب های دینی موجود، کتاب های مرجع خواهند بود تا بتوانند نیاز پژوهشگران را برطرف کنند.

آیا آثاری که دیدگاه های مختلفی با قرآن دارند را نیز جمع آوری می کنید؟

این کار را در نمایشگاه که مورد توجه عامه مردم است نمی توان انجام داد، اما در یک کتابخانه تخصصی که مراجعاتش پژوهشگران و محققان هستند باید همه گونه کتاب های مرتبط با قرآن فراهم باشد. به عنوان مثال ما باید آیات شیطانی را بخوانیم تا بتوانیم جواب نویسنده را بدهیم.

این کتابخانه با چه نامی فعالیت خود را آغاز می کند؟

کتابخانه تخصصی قرآن.

با آنها کتاب مبادله یا از آنها خریداری کنیم. کتابخانه از چه زمانی راه اندازی می شود؟

به دنبال این هستیم که کتاب ها دیگر به انبار نروند و به صورت مستقیم در کتابخانه قرار گیرند البته عده ای نیز به دنبال انتخاب محلی مناسب هستند که این محل حتی می تواند اجاره ای باشد و تصور می کنم تا چند ماه آینده کتابخانه آماده بهره برداری شود.

آیا مشابه چنین کتابخانه ای در جهان اسلام وجود

کتاب های مذکور تک نسخه هستند و هیچ کدام از کتابخانه های ایران آنها را ندارند و با توجه به این که کتاب ها در حال افزایش هستند به این دیدگاه رسیدیم که به جای آن که کتاب ها در طول سال در انبار بمانند است در اختیار پژوهشگران قرار گیرند تا از این منابع ارزش استفاده کنند. شاید جالب باشد بدانید امسال ۲۰۰ دوره تفسیر از جهان اسلام به نمایشگاه آوردیم که در اختیار هیچ مجموعه ای نیست که می تواند در حوزه تفسیر بسیار تاثیر گذار باشد.

آیا امکانات و بودجه مشخصی برای راه اندازی کتابخانه در نظر گرفته شده است؟

بنده تصور می کنم بودجه در کشور ما آخرین مشکل است. جمع آوری چنین مجموعه ای وابسته به بودجه نبود اما همت خوبی پشت کار بود. اراده در یک کار اهمیت بیشتری دارد. دو سال گذشته به واسطه هشدار مقام معظم رهبری به این امر مشغول شدیم و هم اینکه چنین مجموعه عظیمی را در اختیار داریم و تصور می کنم اگر همین روند را دنبال کنیم در نمایشگاه سال آینده صد در صد کتاب های قرآنی جهان اسلام را در اختیار داشته باشیم و نگران مسائل بودجه ای هم نیستیم چرا که تصور می کنم برای چنین موضوع مهمی همه ما را کمک کنند.

افق این مسیر و راه اندازی کتابخانه مورد نظر چیست؟

این که کتابخانه کاملاً به روز باشد و هر کتابی را که منتشر می شود در کتابخانه داشته باشیم. البته این کتاب ها می توانند به صورت الکترونیکی یا کاغذی باشند و تصور می کنم این کتابخانه بتواند پاسخگوی نیاز اغلب پژوهشگران و محققان حوزه دین و قرآن باشد و به محلی برای رفت و آمد دانشمندان جهان اسلام تبدیل شود.

برای وجود چنین کتابخانه عظیمی نیازمند زیرساخت های خاص خود هستیم که به نظر می رسد هنوز فراهم نشده است.

تصور می کنم نباید موضوع را درگیر مسائل اداری کنیم چون اگر به صورت اداری عمل می کردیم حتی ۱۰ درصد کتاب ها نیز فراهم نشده بود. ما در این خصوص به صورت جهادی عمل کردیم.

برای افزایش منابع و تهیه کتابهای جدید به چه صورت عمل می کنید؟

ما باید عملاتی در کشورهای مختلف پیدا کنیم که اهل کتاب و مطالعه و به جمهوری اسلامی علاقه مند باشند تا کتاب های جدید را به ما معرفی کنند و به جای بحث مأموریت اداری و ارسال از آنها بخواهیم که این کار را برای ما انجام دهند. ما می توانیم

امسال همزمان با ایام ماه مبارک رمضان شاهد برگزاری شانزدهمین نمایشگاه بین المللی قرآن کریم بودیم؛ نمایشگاهی که از ۳ دوره گذشته ریاست آن به عهده دکتر محمدعلی خواجه پیری بوده است. وی که در سال ۱۳۷۱ کانون عترت و قرآن کریم را در دانشگاه آزاد اسلامی پایه گذاری کرد، در هشتمین دوره انتخاب خادمان قرآن کریم به دلیل استمرار فعالیت قرآنی در دانشگاه آزاد، به عنوان خادم برگزیده قرآن معرفی شد. خواجه پیری در حال حاضر مدیرکل مرکز هماهنگی، توسعه و ترویج فعالیت های قرآنی کشور است. طرح موضوع راه اندازی کتابخانه تخصصی قرآن کریم از طرف دکتر خواجه پیری انگیزه گفت و گو با او شد.

فکر اولیه راه اندازی کتابخانه تخصصی قرآنی از چه زمان مطرح شد؟

اگر به یاد داشته باشید از نمایشگاه چهاردهم قرآن کریم موضوع راه اندازی بخش پژوهش مطرح شد و البته عده ای با ایجاد این بخش مخالفت می کردند و می گفتند نمایشگاه جای پژوهش نیست.

به هر تقدیر ما با توجه به رهنمود مقام معظم رهبری که فرموده بودند حوزه معارف قرآنی را توسعه دهید و طوری عمل نمایید که احاد مردم بتوانند نیاز خود را به دست آورند، معتقد بودیم بخش پژوهش می تواند نقش موثری در این خصوص داشته باشد.

بخش پژوهش از همان نمایشگاه قسمت های مختلفی داشت که معرفی آثار و منابع مکتوب قرآنی با وجود ۵۰۰ عنوان کتاب از مهم ترین قسمت های آن به شمار می رفت که بسیار مورد توجه بازدیدکنندگان خاصه پژوهشگران و محققان واقع شد و تصور می کنم فکر اولیه از همان زمان به وجود آمد.

چطور شد که در نمایشگاه پانزدهم با رشد قابل ملاحظه این بخش از نمایشگاه، یعنی معرفی آثار مکتوب قرآنی مواجه شدیم؟

همزمان با بازدید مقام معظم رهبری از نمایشگاه چهاردهم ایشان مطلبی را با این مضمون فرمودند که این مجموعه متناسب با توان جهان اسلام در حوزه کتاب نیست و این فرمایش برای ما هشدار شد تا خارج از بخش مکتوب نمایشگاه قرآن که در آنجا کتاب های حوزه دین و قرآن فروخته می شود تلاش مضاعفی داشته باشیم و منابع مورد نظر را جمع آوری کنیم و در بخش پژوهش به نمایش بگذاریم که تعداد کتاب ها در نمایشگاه پانزدهم به رقم ۱۵۰۰ عنوان رسید.

چگونه توانستید در نمایشگاه امسال هفت هزار و پانصد عنوان کتاب پژوهشی قرآنی به نمایش بگذارید؟

با توجه به پرمخاطب بودن بخش پژوهش و استقبال مردم و مخاطبان از این بخش و همچنین گسترده تر شدن آن، بالطبع موضوع برای ما جدی تر شد. ما با حضور در نمایشگاه های مختلف دنیا و همچنین ارتباط با ناشران مطرح دنیای اسلام زمینه جدیدی را برای تهیه این کتاب ها فراهم کردیم که نتیجه اش ۷۵۰۰ عنوان کتاب شد که ۱۵۰۰ عنوان داخلی و ۶ هزار عنوان خارجی هستند.

تصور می کنم جمع شدن چنین مجموعه ای زمینه ایجاد کتابخانه مورد نظر را هموارتر کرد. همین طور است. جالب است بدانید ۶۰ درصد

خانه کتاب

باسمه تعالی

فراخوان ششمین دوره جایزه کتاب فصل

دبیر خانه جایزه کتاب فصل به منظور حمایت از کتاب های برتر و تشویق مؤلفان، مترجمان و مصححان متعهد و شایسته کشور و برای ارتقای فرهنگ و دانش و پیشبرد فرهنگ کتابخوانی در کشور، ششمین دوره جایزه کتاب فصل (تابستان ۱۳۸۷) را برگزار می کند. از این رو از ناشران، مؤلفان، مترجمان و مصححان محترم دعوت می شود آثاری را که برای نخستین بار در تابستان ۱۳۸۷ منتشر کرده اند، به دبیرخانه این جایزه ارسال نمایند.

مهلت ارسال آثار: سی و چهارم مهر ۱۳۸۷

نشانی دبیرخانه: خیابان انقلاب اسلامی، بین خیابان برادران مظفر و خیابان فلسطین جنوبی، شماره ۱۱۷۸، مؤسسه خانه کتاب، طبقه ۲، دبیرخانه جایزه کتاب فصل

تلفن: ۶۶۹۶۶۲۱۹
تلفکس: ۶۶۹۶۶۲۱۸

هم افزایی کتابخانه‌های تخصصی

امروزه دانش به مثابه قدرت مطرح می‌شود و سازمان‌ها و موسسات، زمانی می‌توانند در حوزه کاری خود حرف اول را بزنند که به دانش جدید مجهز باشند. دانش جدید هم باید از طریق منابع اطلاعاتی در اختیار کارشناسان هر سازمان قرار گیرد. بنابراین سازمان‌ها، موسسات، کارخانه‌ها و مراکز علمی و صنعتی که برای انجام بهتر کارهای خود نیاز به اطلاعات دارند، به تاسیس کتابخانه‌های تخصصی اقدام می‌کنند. در یک تعریف کلی، کتابخانه تخصصی واحدی از یک سازمان است که نیازهای اطلاعاتی کارشناسان را برای انجام بهتر امور سازمان در اختیارشان قرار می‌دهد.

تلاش هر سازمانی این است که با رشد دانش همگام شود تا بتواند محصولات متناسب با نیازهای مخاطبان تولید کند. بنابراین رساندن اطلاعات مناسب در زمان مناسب به متخصصان هر سازمان، در اولویت قرار دارد و هیچ سازمانی بدون راه اندازی کتابخانه تخصصی نمی‌تواند همگام با نیازهای جامعه رشد کند.

اما این نکته را نباید فراموش کرد که کتابخانه‌های تخصصی تفاوت عمده‌ای با سایر انواع کتابخانه‌ها دارند که به شکل کار و نحوه عمل کتابداران آنها برمی‌گردد. کتابدار کتابخانه تخصصی، با دورنما، راهبرد و مأموریت‌های سازمان متبوع خود آشناست و بر اساس این آشنایی، تلاش می‌کند بهترین منابع را شناسایی کرده و بازبینی، سازماندهی و ارزیابی کند و در اختیار کارشناسان سازمان قرار دهد. با توجه به اینکه کتابخانه‌های تخصصی تلاش می‌کنند از اینترنت و منابع الکترونیکی استفاده کنند، کتابدار کتابخانه تخصصی باید تخصص ارزشیابی منابع را هم داشته باشد.

گروه دیگر کتابخانه‌های تخصصی، کتابخانه‌های دانشگاهی هستند که می‌توان آنها را به سه گروه عمده تقسیم کرد. نخستین شکل این کتابخانه‌ها، کتابخانه‌های مرکزی هستند که به تمام دانشجویان، استادان و کارکنان هر دانشگاه سرویس دهی می‌کنند. گروه دوم کتابخانه‌هایی هستند که منابع آنها براساس رشته‌های دانشکده‌های هر دانشگاه ارائه می‌شود. سومین شکل کتابخانه‌های تخصصی دانشگاهی، کتابخانه‌های گروه‌های دانشکده هستند که هر یک می‌توانند برای رفع نیازهای خود، کتابخانه‌های کوچکی داشته باشند.

در کنار این کتابخانه‌ها، در دانشکده‌هایی که پروژه‌های تحقیقاتی بلندمدت انجام می‌شود، کتابخانه‌های تخصصی نیز با منابع اطلاعاتی غنی فراهم می‌شود تا نیازهای علمی دست‌اندرکاران آن حوزه را پوشش دهد.

طبق آنچه در بالا آمد، کتابخانه‌های تخصصی با توجه به نیاز مراکز و موسسات تاسیس می‌شوند و نهاد متولی برای آنها وجود ندارد که این کتابخانه‌ها را ملزم به رعایت استانداردهایی در شیوه کار کند. کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران که مادر تمام کتابخانه‌های کشور ماست، استانداردهایی را برای کتابخانه‌ها تهیه کرده است که می‌تواند آنها را در اختیار کتابخانه‌های تخصصی قرار دهد. در کنار استفاده از این استانداردها می‌توان پیشنهاد کرد که در ایران نیز مانند برخی کشورها، انجمن کتابداری تخصصی ایجاد شود تا کتابخانه‌های تخصصی بتوانند با تبادل دانش، به پراکندگی موجود خاتمه دهند و به اشتراک دانش و تجربه در این حوزه کمک کنند.

با تاسیس کتابخانه‌های قرآنی و پایداری شتاب می‌گیرد

گسترش کتابخانه‌های تخصصی

متخصص استفاده می‌کنند که کارایی پایین آنها، سبب هدر رفتن بودجه و توسعه نیافتن کتابخانه‌ها می‌شود. پس مهم‌ترین چالش در این حوزه، به کار نگرفتن نیروی متخصص است.

وی درباره کتابخانه‌های دانشگاهی نیز می‌گوید: شاید بتوان کتابخانه‌های دانشگاهی را نیز در حوزه کتابخانه‌های تخصصی طبقه بندی کرد اما ماهیت و استانداردهای متفاوتی دارند. فکر می‌کنم این کتابخانه‌ها در مقایسه با انواع دیگر کتابخانه‌ها در ایران از وضعیت بهتری برخوردار باشند و بیشتر از کتابداران متخصص استفاده می‌کنند.

استانداردسازی و سازوکار واحد در کتابخانه‌های تخصصی

با توجه به آنچه در بخش نخست گزارش آمد، رعایت نکردن استاندارد واحد در کتابخانه‌های تخصصی و استفاده نکردن از نیروهای غیرمتخصص، بزرگ‌ترین مشکل کتابخانه‌های تخصصی است. حال باید به دنبال راهی برای استاندارد سازی این کتابخانه‌ها بود.

دکتر خسروی می‌گوید: تا پژوهش، خواندن و دانش بابتی در کشور ما جانیفتند و مجموعاً جامعه‌ای دانش محور نداشته باشیم، هیچ استاندارد کاربردی نخواهد بود. در ابتدا باید باور کنیم که مشکل ما پژوهش است و محور پژوهشی کتابخانه‌های تخصصی قوی نیست. تا این مساله را قبول نکنیم و در رفع آن نکوشیم، هیچ استاندارد بی‌دست نمی‌آید. اگر سازمانی به این دیدگاه برسد، می‌تواند با استفاده از استانداردهایی که در کتابخانه ملی وجود دارد، به سطح قابل قبولی دست یابد.

دکتر فتاحی نیز می‌گوید: نحو شبختانه استانداردهای کتابخانه‌های تخصصی در کتابخانه ملی وجود دارد اما مشکل اصلی این است که سازمان‌ها در تحقق این استانداردها همکاری نمی‌کنند.

او درباره ملزم کردن کتابخانه‌های تخصصی به رعایت این استانداردها می‌گوید: متأسفانه الزامی در این باره وجود ندارد. چون برخی از کتابخانه‌های تخصصی، خصوصی هستند و نمی‌توان مثل سازمان‌های دولتی آنها را ملزم به رعایت استانداردها کرد. اصلی‌ترین مساله در سامان دهی به این وضع، روشن شدن ذهنیت مدیران نسبت به این مساله است که اطلاعات، ارزش راهبردی دارد با هزینه کردن در آن سودده است و به ارزش افزوده سازمان کمک می‌کند.

معاون کتابخانه ملی معتقد است که وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به طور عام و خانه کتاب به طور خاص می‌توانند با مشارکت کتابخانه ملی استانداردهایی را برای تاسیس کتابخانه‌های تخصصی ارائه دهند. او می‌گوید: پس از ارائه این استانداردها، می‌توان سازمان‌ها و مراکز را که اقدام به تاسیس کتابخانه تخصصی می‌کنند، ملزم به رعایت این استانداردها کرد.

او ادامه می‌دهد: ما در کتابخانه ملی شماره استانداردی را برای کتابخانه‌ها تعریف کرده‌ایم و کتابخانه‌هایی که شماره ثبت می‌گیرند، این امکان را در اختیار دارند که شماره استاندارد کتابخانه بگیرند. ما به کتابخانه‌های تخصصی و دانشگاهی مشورت‌هایی درباره استانداردهای کتابخانه‌ای می‌دهیم ولی الزامی به رعایت این نکات وجود ندارد. اما رتبه دادن به کتابخانه‌ها، علاوه بر نقش تشویقی، الزام به رعایت استانداردها را نیز به دنبال خواهد داشت.

وی درباره مشکلات کتابخانه‌های تخصصی و دانشگاهی می‌گوید: مشکلات این دو نوع کتابخانه را می‌توان در سه چهار حوزه تقسیم بندی کرد. اولین مشکل در بیشتر این کتابخانه‌ها نداشتن مدیران و کارمندان متخصص رشته کتابداری است. متأسفانه ریاست کتابخانه به یک پست تبدیل شده است که به خاطر مزایایش، به افراد غیر متخصص واگذار می‌شود. از سوی دیگر نداشتن پرسنل متخصص نیز این کتابخانه‌ها را با مشکلاتی مواجه کرده است. مشکل دیگر را باید در عدم تخصیص بودجه کافی برای تأمین منابع و سایر هزینه‌های این کتابخانه‌ها جست و جو کرد. بنابراین کمتر کتابخانه تخصصی یا دانشگاهی را می‌توان سراغ گرفت که مطابق استانداردهای بین‌المللی باشد.

خسروی معتقد است که قدرت و ضعف کتابخانه‌های تخصصی بسته به قدرت و ضعف سازمان‌های متبوع آنها، دچار قبض و بسط می‌شود. دکتر فتاحی نیز می‌گوید: ایجاد کتابخانه‌های تخصصی موضوعی در سازمان‌ها و مراکز علمی و تحقیقاتی در نفس خود، کار خوبی است اما متأسفانه در بیشتر موارد عجز لانه عمل می‌شود و از نظرات مشاوره‌ای متخصصان کتابداری استفاده نمی‌شود. وقتی به این کتابخانه‌ها مراجعه می‌کنیم، می‌بینیم که از مرحله طراحی ساختمان گرفته تا سفارش منابع و شیوه اطلاع‌رسانی، از الگو و استاندارد واحدی تبعیت نمی‌شود.

وی مشکل دیگر را در موازی کاری کتابخانه‌های تخصصی موضوعی می‌داند و می‌گوید: در بعضی حوزه‌ها کتابخانه‌های تخصصی متعددی وجود دارد که متأسفانه در بیشتر موارد از نظر منابع به صورت موازی عمل می‌کنند و در این میان هزینه‌های زیادی هدر می‌رود.

دکتر رحمت‌الله فتاحی رئیس انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران و مدیر گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه فردوسی مشهد نیز با تأکید بر نقش کتابداران متخصص در کتابخانه‌های تخصصی می‌گوید: با توجه به نیاز جامعه و به خصوص سازمان‌های مختلف تحقیقاتی، آموزشی، تجاری و مطالعاتی، تعداد کتابخانه‌های تخصصی روبه‌افزایش است و روند منطقی و طبیعی خود را طی می‌کند اما مساله اساسی اینجاست که چگونگی تاسیس و مدیریت آنها از کیفیت لازم برخوردار نیست. بسیاری از سازمان‌ها و به طور خاص کارخانه‌ها، به خاطر صرفه جویی در هزینه، برای کتابداری از افراد غیر

سازمان‌ها، نهادها، مراکز علمی، صنعتی و ... هر یک به ضرورت نیازهای تخصصی کارکنان خود، به تاسیس کتابخانه‌های عمومی اقدام می‌کنند. اما این کتابخانه‌ها از استاندارد واحدی پیروی نمی‌کنند و حتی گاه مرجعی برای دستیابی به فهرستی از آنها وجود ندارد و از سوی دیگر در حوزه جذب مخاطبان و به روز کردن منابع نیاز به بازتعریف احساس آنها می‌شود.

گزارشی که می‌خوانید در پی آن است که از خلال سخنان برخی استادان و دست‌اندرکاران حوزه کتابداری، ضرورت توسعه کتابخانه‌های تخصصی را باز نمایاند و به بازتعریف حوزه عمل کتابخانه‌های عمومی نیز بپردازد. با توجه به پراکندگی کتابخانه‌های تخصصی در سازمان‌های مختلف، حتی ارائه آماری از تعداد این کتابخانه‌ها میسر نیست، چه رسد به اینکه بتوان تمامی این کتابخانه‌ها را در شیوه جست و جو و ارائه منابع، تخصیص فضای مطالعه، مخزن و ... به رعایت استانداردهای واحد ملزم کرد. اما آنچه که نمی‌توان آن را نادیده گرفت، ضرورت توسعه و تاسیس این کتابخانه‌هاست.

دکتر رحمت‌الله فتاحی معاون کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران در بحث ضرورت تاسیس کتابخانه‌های تخصصی معتقد است که کتابخانه‌های آموزشگاهی و به طور مشخص دانشگاهی ضروری‌ترین بخش کتابخانه‌های تخصصی را تشکیل می‌دهند. او می‌گوید: توسعه این کتابخانه‌ها با توجه به توسعه دانشگاه‌ها، ایجاد رشته‌های جدید و تاسیس ساختمان‌های جدید امری اجتناب‌ناپذیر است اما متأسفانه کمتر مد نظر طراحان محیط‌های آموزشی قرار می‌گیرد و اغلب مکان‌هایی که برای کتابخانه دانشگاهی در نظر گرفته می‌شوند کاربری غیر کتابخانه‌ای دارند. بنابراین اگر معتقدیم بنیاد آموزش، پژوهش است و وجود کتابخانه در سیکل پژوهش لازم است، باید ذهن طراحان فضاهای آموزشی را به کتابخانه جلب کرد.

وی معتقد است که بودجه اختصاص یافته از سوی معاونت‌های پژوهشی دانشگاه‌ها به کتابخانه‌های دانشگاهی محدود است. او درباره دلیل این امر می‌گوید: مهم‌ترین دلیل این امر به کتابدار نبودن بیشتر مسوولان این کتابخانه‌ها برمی‌گردد. نداشتن تخصص کتابداری باعث می‌شود که این کتابخانه‌ها به صورت فعال عمل نکنند و نتوانند معاونت‌های پژوهشی را به تخصیص بودجه بیشتر ترغیب کنند. از سوی دیگر این معاونت‌ها نیز به ضرورت حضور فعال کتابخانه‌ها در توسعه پژوهش آگاهی ندارند و در تخصیص بودجه بیشتر به آنها تلاش نمی‌کنند. بنابراین لازم است که در این کتابخانه‌ها از نیروهای متخصص استفاده شود تا در راه توسعه کمی و کیفی کتابخانه گام بردارند و با ارتقای منابع و تجهیزات کتابخانه‌ها ای به روز، استاد و دانشجو را سر ذوق بیاورند. اما متأسفانه در بازدیدهایی که از این نوع کتابخانه‌ها داشته‌ام، با شرایط استاندارد در نحوه ارائه خدمات، جست و جوی منابع و ... مواجه نشده‌ام.

دکتر فریبرز خسروی معاون اسناد سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی و استاد رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی نیز معتقد است: در اینکه در کلیه دستگاه‌های کشور باید کتابخانه‌های تخصصی تاسیس شود، شکی نیست چون کتابخانه‌های دانشکده‌ای نمی‌توانند پاسخگوی نیازهای سازمان‌ها و نهاد‌های مختلف در تمام حوزه‌های تخصصی باشند.

ثروت ملی شعر، قلمروهای جدید خود را می شناسد

دانشکده شعر؛ پیشنهادی تازه

تقارن روز ملی شعر و دیدار جمعی از شاعران کشور با مقام معظم رهبری، رویدادی فرخنده برای این هنر و سرمایه ملی بود. رهبر فرزانه انقلاب در این دیدار نکاتی کارشناسانه را عنوان کردند که گشاینده سرفصل‌های با اهمیتی در شعر معاصر بود. ایشان از ضرورت توجه شاعران به مضامین اجتماعی و انقلابی گفتند. رهبر فرزانه انقلاب، همچنین توجه بیشتر شاعران به مضامین اخلاقی و عرفانی را خواستار شدند و از رسالت شاعران سخن گفتند. به طور قطع ابعاد گوناگون فرمایش‌های مقام معظم رهبری را نمی‌توان در این مختصر مورد بررسی قرار داد اما یادآوری این نکته ضروری است که نکات کارشناسانه صحبت‌های ایشان، سرفصل‌های مهمی را در عرصه شعر آغاز کرده است. از سوی دیگر، روز ملی شعر بار دیگر توجه به این ثروت ملی را گوشزد کرد، هر چند که یکی از مهم‌ترین برنامه‌های مرتبط با این روز در هفته کتاب برگزار خواهد شد. در ادامه گزارش حاضر، آرای چند تن از شاعران مطرح معاصر درباره نقش کارکردی شعر در اجتماع، نقش آن در صیانت زبان فارسی و توجه آن به مضامین اخلاقی و عرفانی مطرح خواهد شد. همچنین تاسیس دانشکده شعر و تأثیر آن در حرکت رو به جلوی شعر مورد ارزیابی قرار خواهد گرفت.

علی معلم دامغانی، حضور شعر در عرصه مسائل اجتماعی را حضوری زلی - ابدی می‌داند. به گفته این شاعر، همان گونه که دنیای اساطیر می‌تواند در زندگی معاصر ما نقش مهمی ایفا کند، شعر که آن نیز برآمده از دنیای اساطیری است، می‌تواند زندگی ما را به گونه‌ای هوشمندانه با تغییر مواجه سازد. به باور علی معلم دامغانی، شعر باید به مضامین اجتماعی توجه داشته و شعری که رویکردی این گونه را سرلوحه کار خود قرار ندهد، سر از ناکجاآباد در خواهد آورد. وی سپس با استناد به زندگی ائمه اطهار (ع) می‌گوید: ایشان ابعاد مختلف زندگی را مورد توجه قرار می‌دادند. همان طور که علی (ع) در میدان نبرد شیرین غزان بود، به منبر دانشمندی یگانه بود و در خانه مردی مهربان. شعر ما نیز نباید برای رسیدن به یک منظور، راه‌های دیگر گونه‌را از خویش محروم کند. به عقیده معلم، شعر ما در عرصه تغزل حرکت خوبی داشته، اما در چند سال اخیر، توجه به مسائل اجتماعی و سیاسی، آنچنان که باید مورد توجه شاعران نبوده است. این شاعر که خود تجربه‌های ارزشمندی در عرصه شعر اجتماعی، اخلاقی، عرفانی و آیینی دارد، توجه به اشعاری با مضامین عرفانی و اخلاقی را در طول سال‌های پس از انقلاب بسیار مثبت ارزیابی می‌کند. وی در این مورد می‌گوید: شعر ما در سال‌های پیش از انقلاب به سمت و سوی مسائل بسیار حقیر شخصی متوجه بود، گرچه برخی شاعران، جدا از مسئله رایج شعر و آنچه که حکومت از آن دفاع می‌کرد به کار خود مشغول بودند، اما گرایش حاکم این گونه بود خوشبختانه شعر پس از انقلاب، به حرکت‌ها و جوشش‌های اصیل شعری نزدیک شد. وی بر این باور است که شعر اصیل و حقیقی، خالی از نفسانیت است و دروازه‌های شناخت را بر انسان می‌گشاید. این شاعر که توجهش همواره به پاسداشت و صیانت زبان فارسی معطوف بوده و در برابر کجروی‌های این عرصه ایستاده است، یکی از وظایف شعر را علاوه بر صیانت از زبان فارسی، حفظ فرهنگ ایرانی و اسلامی عنوان

می‌کند. او با اشاره به آن که شعر سلاحی ارزشمند در فرهنگ ایرانی به حساب می‌آید، از نقش مهم شاعران در این عرصه یاد می‌کند و می‌افزاید: شاعران در برابر خود دریایی از مسائل مختلف را دارند که باید به سلامت به ساحل شاعرانگی برسند و هر لغزش در کار ایشان، به دشواری‌های فراوان منتهی خواهد شد.

علی معلم دامغانی، در مورد دانشکده شعر و تأثیر آن بر حرکت‌های ادبی می‌گوید: کسانی در کار خود موفقند که جوهره این کار را داشته باشند، اما از سوی دیگر، تنها با داشتن فطرت شاعرانه، نمی‌توان موفق بود بلکه باید آستین همت بالا زد و با تلاشی مستمر، ذهن و زبان را پروراند.

سعید بیابانکی شاعر معاصر، در مورد مسائلی که در مورد شعر در سال‌های اخیر وجود دارد، اشاره به تاریخ ادبیات دارد. به گمان او، در گذشته همه مسائل مطرح در مسائل فرهنگی و اجتماعی به عهده شعر بوده است. به گفته وی تغزل، عرفان، مسائل اخلاقی، فلسفه و مسائل اجتماعی در گذشته‌ها به واسطه رسانه شعر مطرح می‌شدند، اما به مرور زمان، گونه‌های دیگر هنری و ادبی از جمله رمان، داستان کوتاه، متن ادبی، مقاله و یادداشت‌های تئوریک تا اندازه زیادی از بار دوش شعر برداشته‌اند.

وی معتقد است که به همین دلیل شعر در دوران معاصر، توجه بیشتری به تغزل داشته و به مسائلی از جمله فلسفه و منطق کمتر توجه داشته است. وی توجه شاعران معاصر به مسائل عاطفی را آنقدر پرننگ می‌داند که حتی در شعر آیینی نیز شاهد طرح مسائل عاطفی هستیم. وی در این مورد به توجه شاعران جوان به شعر آیینی اشاره می‌کند و

همان گونه که در رشته‌های دیگر هنری از جمله سینما، تئاتر و موسیقی دارای دانشکده هستیم، باید در مورد هنر و ثروت ملی شعر نیز از این امکان استفاده کنیم

یادداشت

دکتر محمدرضا ترکی

رسانه‌ای قدرتمند

شعسر رسانه‌ای همچنان نیرومند است که می‌تواند نقش بسزایی در شکل‌گیری حرکت‌های اجتماعی داشته باشد. تأثیرات این هنر - رسانه ملی - چنان

است که بسیاری از تبلیغات بازرگانی برای جذب بیشتر مخاطب از آن بهره می‌گیرند. این نکته نشان دهنده آن است که شعر قابلیت‌های بسیاری دارد چنانچه می‌تواند ابعاد کارکردی اجتماعی نیز داشته باشد. اما بررسی این کارکرد اجتماعی - سیاسی شعر چگونه می‌تواند حادث شود، حدیث مفصلی است که در ادامه اشاره کوتاهی به آن خواهد رفت.

ما در دوره‌های مختلف تاریخ اجتماعی ایران شاهد آن بودیم که شعر همچون رسانه‌ای نیرومند به بیان مسائل اجتماع پرداخته است. به عنوان نمونه نقش شاعران را در دوران مشروطه نمی‌توان نادیده گرفت. بسیاری از مسائل مطرح شده در این دوران به زبان شعر و با بیان شاعرانه مطرح شد. این تأثیر را می‌توان در سال‌های پیش از انقلاب، روزهای پیروزی انقلاب اسلامی و پس از آن نیز مشاهده کرد. شعر در روزگار ما نیز همچون سلاح قدرتمندی عمل کرده و تأثیرگذاری بسیاری داشته، هر چند نوع بیان آن با تغییر مواجه بوده است. شاعران روزگار ما به تغزل گرایش بیشتری دارند و افکار خود را از این راه منتقل می‌کنند. آنها هم و غم خود را در بیان شاعرانه‌شان بر انسان و وجود او گذاشته‌اند. به این ترتیب نگرش اجتماعی شاعران معاصر از دریچه نگاه به درون اتفاق می‌افتد. شعر هنوز می‌تواند در جهت مسائل فرهنگی و شکل‌گیری اخلاق عمومی، تأثیرگذاری بسیار داشته باشد. یکی از راه‌های توجه شاعران به این مسئله تعمیق نگاه آنهاست هر چند راه‌های بسیاری را می‌توان در این مسیر برشمرد که یکی از آنها تاسیس دانشکده شعر است. تاسیس این دانشکده می‌تواند توجه‌ها را بیشتر به این مسئله جلب کند. نخستین حسن برپایی این محمل آکادمیک، بیرون بردن شعر از حوزه رسانه هاست. شعر را نباید به رسانه‌ها محدود کرد. محدود کردن شعر به رسانه‌ها، در نهایت به محدودیت محتوایی آن خواهد انجامید. از سوی دیگر بیان کارکردهای شعر، می‌تواند شاعر را متوجه این نکته کند که چه

گستره‌ای در پیش رویش فراهم است. حرکت‌های خوبی که در سال اخیر صورت گرفته، نشان از تحقق مسائل فوق می‌دهد. در حال حاضر ما در تلاشیم تا گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تهران را بدل به دانشکده‌ای مستقل کنیم. تحقق این امر، به طور قطع به اهمیت زیررشته‌های این دانشکده خواهد افزود. در حرکت بعدی و بعد از استقلال، دانشکده‌های ادبیات به طور قطع فضای بهتری برای پژوهش و نوآوری خواهند بود. در این دانشکده‌ها می‌توان شاعران و منتقدان را با دستاورد علوم مختلف انسانی آشنا کرد و توجه ایشان را پیش از پیش به مسائل اجتماعی جلب کرد. به طور قطع شاعری که با علوم انسانی آشنا باشد و شاخک‌هایش نسبت به مسائل اجتماعی حساس شده باشد، نگاهی دقیق‌تر به مسائل اجتماعی خواهد داشت.

می‌افزاید: بیشتر بار شعر آیینی بر دوش شاعران جوان گذاشته شده است. جوانان شعرهای ناب، جریان ساز و موفقی در این عرصه دارند که جای خوشحالی دارد. ولی باین همه، جوان‌های امروزی بیشتر به ذوق تکیه دارند و کمتر توجهشان به مسائل فنی است. به عقیده این شاعر معاصر، علاوه بر آن که جلسات و محافل ادبی باید بیش از پیش فعال شوند، باید جلسات نقد، بررسی و تئوری شعر نیز گسترش پیدا کند. به باور بیابانکی حضور شاعران، منتقدان و صاحب‌نظران با تجربه می‌تواند خوراک لازم برای شاعران جوان در حوزه اندیشه و فن شاعری را به همراه داشته باشد. وی سپس از پیشنهاد خود برای تاسیس دانشکده شعر که چندی قبل آن را در گفت‌وگو با یکی از خبرگزاری‌ها مطرح کرده بود سخن گفت. وی در این مورد می‌گوید: همان طور که مقام معظم رهبری فرمودند، شعر سرمایه‌ای ملی است. ایشان ما را به بهره‌برداری از این سرمایه رهنمون شدند و نگاه ما باید به این مقوله گسترده‌تر باشد.

وی می‌افزاید: جشنواره‌ها، کنگره‌ها و جلسات شعرخوانی هر چند بسیار کاربردی و مثبت، اما کافی نیستند. اما اگر ریشه دارتر به موضوع نگاه کنیم، نیاز ما به دانشکده شعر خود را بیشتر نشان می‌دهد. شاید یک دانشکده هم کافی باشد. به گفته این شاعر همان گونه که در رشته‌های دیگر هنری از جمله سینما، تئاتر و موسیقی دارای دانشکده هستیم، باید در مورد هنر و ثروت ملی شعر نیز از این امکان استفاده کنیم. به عقیده بیابانکی، دانشکده شعر می‌تواند نگاه تخصصی به این هنر را ترویج کند. وی در توضیح بیشتر می‌گوید: کسانی که در دانشکده‌های ما زبان و ادبیات فارسی می‌خوانند، توجهشان تنها به مقوله شعر معطوف نیست. به همین دلیل در دانشکده‌های ادبیات ما بیشتر ادیب‌یامدرس ادبیات تربیت می‌شود. اما تاسیس دانشکده شعر می‌تواند گامی مثبت باشد. به گفته این شاعر، حضور در دانشکده شعر نباید هیچ گونه محدودیت سنی داشته باشد و علاقه‌مندان بتوانند از کلاس‌ها و دوره‌های مرتبط بهره‌گیرند. به عقیده وی، این دانشکده به پیدایی شاعران فرهیخته کمک فراوانی خواهد کرد.

محمدعلی بهمنی، معتقد است که دانشکده شعر به تنهایی نمی‌تواند کارآمد باشد، بلکه آنچه در این فرآیند اهمیت دارد، نحوه جذب دانشجویان این دانشکده است. به باور این شاعر و غزلسرای معاصر، هر چند شعر آموختنی نیست، اما دانشکده و کلاس‌های شعر، می‌تواند به شکوفایی ذهنی شاعر کمک کند. وی از سوی دیگر معتقد است که برپایی کلاس و دانشکده شعر می‌تواند به شکل‌گیری سمت و سوی ذهن شاعر جوان کمک کند. بهمنی که غزل‌های زیبایی در عرصه شعر معاصر دارد، از سوی دیگر معتقد است که شاعران امروز به جنبه‌های مختلف شاعرانگی توجه دارند. او در این مورد می‌گوید: شعر معاصر از دریچه خود به جهان می‌نگرد. در عین حال همگی می‌دانیم که توجه شعر معاصر به مسائل اجتماعی - سیاسی، بسیار بیشتر از گذشته است. به عقیده بهمنی، این توجه در قالب‌های مختلف و با نحوه بیان خاص شاعران امروز در شعر تجلی یافته است. بهمنی، همچنین ابراز امیدواری می‌کند که شعر معاصر، با توجه به مسائل آیینی و اخلاقی به دستاوردهای تازه‌ای دست یابد.

سایر محمدی

تاج القصص" تالیف ابونصر احمد بن محمد بخارایی در سال ۴۷۵ هجری قمری قدیمی ترین نسخه از داستان اولیاء الله از حضرت آدم (ع) تا واقعه عاشورا است که به تازگی کشف شده و از سوی سید علی آل داوود مصحح و محقق، تصحیح و به کوشش فرهنگستان زبان و ادب فارسی در دو جلد منتشر شده است. سید علی آل داوود علاوه بر همکاری با دایرةالمعارف بزرگ اسلامی، در زمینه تصحیح و تالیف، آثار متعددی در کارنامه اش دارد و در همین راستا "آرچ نامه حبیب یغمایی" را توسط نشر میراث مکتوب به بازار فرستاده و "شاهنامه هاتفی خرجردی" منظومه ای در هزار و سیصد بیت را اخیراً توسط فرهنگستان زبان عرضه کرده است. وی در حال حاضر نیز تالیف "آرچ نامه دکتر ذبیح الله صفا" را در دست دارد ضمن این که منظومه "ترویج نامه" اثری مربوط به دوره ناصرالدین شاه به قلم ناجی قزوینی و "جغرافیای حافظ ابرو" بخش خراسان را به چاپ سپرده است.

پای صحبت سید علی آل داوود درباره تصحیح و انتشار «تاج القصص»

روایت ایران کهن از پیامبران

همراه یک مقدمه و تصویری از هاتفی خرجردی که توسط استاد کمال الدین بهزاد در عصر خودش کشیده شده به صورت رنگی در پشت جلد این منظومه چاپ و منتشر کردم.

شاهنامه هاتفی خرجردی مربوط به چه دوره ای است و در چه زمینه ای سروده شده است؟

ماجرای سرودن این شاهنامه به این صورت است که شاه اسماعیل صفوی پس از این که قسمت های مرکزی و غربی ایران را به تسخیر درآورد و به سمت خراسان و ماوراءالنهر رفت و ایل بک خان ازبک را از پای درآورد، در بازگشت از آن مناطق به خرجرد جام رسید که مقر هاتفی خرجردی شاعر معروف اواخر قرن نهم هجری و خواهرزاده عبدالرحمن جامی شاعر معروف ایرانی است. هاتفی شاعری عارف مسلک بود که با دربار پادشاهان هیچ ارتباطی نداشت ولی همه حاکمان و بزرگان آن دیار خود را مکلف می دانستند که به خدمت ایشان برسند. شاه اسماعیل هم وقتی به جام رسید، عزم دیدار او را می کند. شاه اسماعیل از او می خواهد که یک منظومه حماسی در شرح زندگانی او و خاندانش بنویسد و هاتفی هم قبول می کند. این واقعه در سال ۹۱۶ هجری قمری اتفاق می افتد.

آیا الان کار جدیدی هم در دست تصحیح، تالیف یا چاپ دارید؟

غیر از چند مقاله مفصل که برای دایرةالمعارف بزرگ اسلامی در دست تالیف دارم، چند عنوان کتاب هم آماده چاپ دارم. اولین کتاب منظومه ای است در حدود دو هزار بیت که تحت عنوان "ترویج نامه" منتشر خواهد شد. "ترویج نامه" شاید اولین منظومه به زبان فارسی باشد که آداب و رسوم خواستگاری را در فرهنگ عامه روایت می کند. مادر زمینه فرهنگ عامه و آداب و رسوم ایرانی در زمان های قدیم اثر مکتوب بسیار کم داریم. "ترویج نامه" به قلم شاعری به نام ناجی قزوینی مربوط به دوره ناصرالدین شاه نگاشته شده که آداب خواستگاری را با همه ابعادش به خوبی شرح داده است. این منظومه قدیمی ترین اثری است که در این زمینه وجود دارد. کتاب دیگری که در دست آماده سازی دارم و آن را برای چاپ آماده می کنم، آرچ نامه دکتر ذبیح الله صفا است که نشر میراث مکتوب آن را منتشر خواهد کرد. قبلاً از این هم آرچ نامه مرحوم حبیب یغمایی را برای نشر میراث مکتوب آماده کرده بودم که منتشر شد. اما کتاب مهمی که فعلاً در حال کار روی آن هستم "جغرافیای حافظ ابرو" نام دارد که مربوط به بخش خراسان است. "جغرافیای حافظ ابرو" کتابی دشوار است که در سه مجلد چاپ خواهد شد.

حافظ ابرو جغرافیای چه دوره ای از خراسان را روایت می کند؟

حافظ ابرو عصر امیر تیمور گورکانی - پسر شاه رخ - را توصیف کرده و راجع به روستاها، شهرها، مناطق و راه های خراسان اطلاعات دست اولی دارد که برای مخاطبان هم جذاب است.

این کتاب به لحاظ نثر و زبان چه ویژگی هایی دارد؟

نثر حافظ ابرو بسیار پاکیزه و سالم است چون حافظ ابرو یکی از کثیرالتالیف ترین نویسندگان عصر خودش بوده و بیشترین کتاب های تاریخی را نوشته است.

شناخته می شود. به رغم این که اطلاعاتی از این منظومه در دست داشتیم، اما اصل منظومه ناشناخته بود و کسی نسخه ای از آن در دست نداشت تا این که اخیراً من یک نسخه از آن را پیدا کردم. مرحوم دکتر صفادر کتاب "حماسه سرایی در ایران" و در تاریخ ادبیات اشاره کرده اند که این منظومه از دست رفته و دیگر موجود نیست اما من با پیدا کردن این نسخه آن را تصحیح کردم و توسط فرهنگستان زبان و ادب فارسی به صورت ضمیمه مجله نامه فرهنگستان چاپ و منتشر شده است.

شما چگونه این نسخه را به دست آوردید؟

این منظومه جزو متون خطی در کتابخانه ملی روسیه نگهداری می شد و شخصی از آنجا یک نسخه عکسی از این منظومه فراهم کرد و در اختیار من گذاشت. البته بعداً در تحقیقاتی که انجام دادیم متوجه شدیم یکی - دو نسخه خطی دیگر هم از این منظومه در کتابخانه های تاجیکستان وجود دارد که من این اطلاعات را در مقدمه آورده ام؛ ولی دسترسی به این نسخه ها با همه کوششی که صورت گرفت مقدور نشد. می دانید که دسترسی به نسخه های خطی در کتابخانه های کشورهای آسیای میانه کاری بس دشوار است، مگر به صورت اتفاقی یا به سبب دوستی با مسئولان این کتابخانه ها. در هر حال نسخه ای که ما به دست آوردیم از کتابخانه ملی روسیه در سن پترزبورگ است که از کل اثر بیش از هزار و سیصد بیت در دست نیست. من همین مقدار را تصحیح و به

قصص الانبیاء داریم. اما بنا به گفته شما "تاج القصص" به لحاظ روایت و موضوع مطالب تازه ای دارد.

طبعاً تازگی هایی دارد که برای مخاطبان عام جذاب است. داستان های پیامبران به شکلی اصیل در این کتاب هاگر دآوری شده است و از تکلفات و پیرایه هایی که در قرن های بعد بر این داستان ها اضافه شده خبری نیست به همین دلیل این داستان ها از اصالت و سادگی بیشتری برخوردارند.

آقای آل داوود، شما در سال جاری چه فعالیت هایی انجام داده اید؟

آخرین کتابی که از من منتشر شد "شاهنامه هاتفی خرجردی" نام دارد. این شاهنامه منظومه ای مختصر در هزار و سیصد بیت است که سروده ای ناتمام

موضوع این کتاب، داستان های پیامبران است. این اثر نخستین کتابی است که به زبان فارسی در باب زندگی پیامبران نوشته شده است. نسخه خطی این کتاب را در کتابخانه های پاکستان پیدا کردم

آقای آل داوود! کتابی که اخیراً تحت عنوان "تاج القصص" منتشر کرده اید، مربوط به چه دوره ای است و نویسنده آن چه نام دارد؟

"تاج القصص" کتاب مفصلی است که اخیراً از سوی فرهنگستان زبان و ادب فارسی در دو مجلد چاپ و منتشر شده است. این کتاب یک متن بسیار قدیمی است که ابونصر احمد بن محمد بخارایی آن را در سال ۴۷۵ هجری قمری تالیف کرده است.

موضوع این کتاب داستان های پیامبران است. این اثر نخستین کتابی است که به زبان فارسی در باب زندگی پیامبران نوشته شده است. ما تا به حال کتابی با این قدمت در باب پیامبران و سرگذشت آنان در زبان فارسی نداشته ایم. من متن دستنویس یا نسخه خطی این کتاب را در کتابخانه های پاکستان پیدا کردم. باید بگویم که ما هیچ نسخه ای از این کتاب در ایران نداشته ایم و من بر اساس نسخه هایی که در پاکستان وجود داشت این متن را تصحیح کردم. متن این کتاب از قصه حضرت آدم (ع) شروع می شود و تا شرح واقعه عاشورا ادامه دارد. از این کتاب چند نسخه خطی در پاکستان وجود دارد، یک نسخه هم در موزه بریتانیا پیدا شده و کتابخانه مجلس هم در همین سال ها یک نسخه خطی خریداری کرده که متأسفانه همه این نسخه ها متاخرند. متأسفانه کاتبان در هر قرن که این اثر را مکتوب و از روی آن نسخه برداری کرده اند بنا به میل و سلیقه و ذوق ساده پسند خود در انشاء و نثر کتاب دست برده اند و زبان آن را مطابق با معیارهای دوره خود تغییر داده اند تا مردم و مخاطبان درک و دریافت آسان تری از متن آن داشته باشد.

اما آنچه منتشر شده دو جلد است و از داستان حضرت آدم (ع) شروع می شود تا به داستان حضرت موسی (ع) می رسد. متأسفانه این نسخه قدیمی بخش نهایی را که قصه حضرت موسی (ع) تا تاریخ پیامبر اسلام و واقعه عاشورا را روایت می کند، ندارد. من این کتاب را به سه جلد تقسیم کردم به این صورت که جلد اول از داستان حضرت آدم (ع) تا انتهای داستان یعقوب پیامبر (ع) را دربرمی گیرد. جلد دوم تماماً به قصه یوسف (ع) اختصاص دارد و مشتمل بر چهار مجلس است و جلد سوم هم قصه حضرت موسی (ع) تا واقعه عاشورا است که من این بخش ها را بر اساس نسخه های متاخر ترتیب داده ام. بنابراین صلاح ندیدم که جلد سوم را چاپ کنم و الان در جست و جوی نسخه کهنی هستم که این بخش را بدون دخل و تصرف کاتبان داشته باشد اما اگر پیدا نشد ناگزیر بر اساس همین نسخه های متاخر جلد سوم را منتشر خواهم کرد.

ما در گذشته کتاب هایی مانند "قصص الانبیاء" را داشتیم که این آثار هم داستان پیامبران بود. تفاوت تاج القصص با این دسته از آثار چیست؟

اساس این داستان ها بر مبنای تفاسیر قرآن و احادیثی است که نخستین محدثان جهان اسلام روایت کرده اند. پس هر چه این روایان اصیل تر بوده اند، متن بهتری به دست داده اند. نخستین کسانی که این داستان ها را نوشته اند، بر اساس داستان های قرآنی و تفاسیری که از قرآن مجید در دست بوده فراهم آورده اند و سپس این روایت ها را بر حسب احادیث تکمیل کرده و نوشته اند؛ البته در زبان عربی هم چندین روایت از

ژیلا مشیری متولد ۱۳۵۰ در کتاب «خاطرات مردم شناسان ایران» سوبه دیگری از پژوهشگری حوزه مردم شناسی را مورد توجه قرار داده که در نوع خود تازه و بکر است. مشیری با جمع آوری خاطرات چهره های مطرح در حوزه مردم شناسی علاوه بر ثبت رویدادهای ریز و درشت پژوهشگری در حوزه مردم شناسی، نکاتی آموزشی را هم در نظر گرفته که در آینده به کار پژوهشگران دیگر خواهد آمد. مشیری علاوه بر این کتاب دو کتاب دیگر در دست چاپ دارد که به ترتیب «کودکان و افسانه» و «مردم شناسی پوشاک استان سمنان» نام دارند.

ژیلا مشیری و گردآوری «خاطرات مردم شناسان ایران»

مردم شناسی با دفتر خاطرات

شاهد کم لطفی های آنها بودم. آیا این کار قرار است ادامه داشته باشد یا در همین یک جلد به پایان می رسد؟ پیشنهاد کرده ام که جلد دوم اضافه شود که در دست بررسی است.

اغلب محافل دانشگاهی امروزه حوزه مردم شناسی و فرهنگ عامیانه توجه جدی نشان نمی دهند و انگیزه لازم را برای دانشجو ایجاد نمی کنند. به گمان شما چنین وضعیتی باید چگونه مهار شود؟ البته باید گفت که امروزه نقش دانشگاه ها نسبت به چند سال قبل کمی بهتر شده اما همچنان عمده وظیفه جمع آوری فولکلور برعهده پژوهشگاه مردم شناسی است و در محیط های دانشگاهی آنچه دیده می شود جنبه جامعه شناختی دارد و نه مردم شناسی. در مورد دانشجویانی که در دانشگاه ها تحصیل می کنند هم باید گفت که عمده آموزش آنها حول محور مباحث تئوری و نظری است و استادان به هیچ عنوان آنها را به پژوهش های میدانی ترغیب نمی کنند در حالی که در ذات این رشته یعنی پژوهش میدانی، یک دانشجو باید آنچه را که می آموزد از نزدیک لمس کند و آن را در مواجهه مستقیم با مردم دریابد نه در گوشه کتابخانه ها.

بازتاب کتابتان تاکنون چگونه بوده؟

اطرافیان و همکاران خیلی استقبال کرده اند اما از بازتاب های بیرونی اش بی خبرم. این کتاب به تازگی عرضه شده و امیدوارم توانسته باشم خواننده را راضی کنم.

توصیه شما به پژوهشگران جوانی که قصد دارند در حوزه مردم شناسی فعالیت کنند چیست؟

توصیه ام این است که این کتاب را بخوانند البته قصد من تبلیغ کتاب خودم نیست بلکه می خواهم این نکته را یادآوری کنم که یک پژوهش ماندگار باید دارای چه چارچوب هایی باشد و پژوهشگران پیشین برای این کار چه رنج هایی متحمل شده اند.

رویکردی دیگر در زمینه مردم شناسی در قالب خاطره طرف است.

یکی از مشکلاتی که پژوهشگران میدانی دارند این است که سطح همکاری برای ثبت آنچه که باید برای آیندگان بماند بسیار پایین است. شما هم در پژوهش های میدانی که داشتید با این مشکل مواجه بودید؟

خیلی کم با این مشکل مواجه بودم، البته این را هم باید بگویم که این سطح همکاری در روستاها بسیار بیشتر است و شهرنشین ها تمایل چندانی به آن ندارند. همان طور که قبلا گفتم حتی بسیاری از استادان هم دوست ندارند که با یک پژوهشگر همکاری داشته باشند و من در تالیف همین کتاب

چهار سال زمان برد.

این کتاب سه فصل دارد. آیا همه فصل ها به خاطرات تعلق دارند؟

خیر، بحث خاطرات فقط در بخش اول گنجانده شده که خاطرات مردم شناسان ایران نام دارد و در فصل دوم یعنی یادها و خاطرات به نقل خاطرات پژوهشگران دیگر درباره پژوهشگران مردم شناسی از دنیا رفته پرداخته ام و در فصل سوم هم که معرفی هرچه بیشتر کتاب است مباحث تئوری گنجانده شده است.

این مباحث نظری در چه زمینه ای هستند؟

خواننده باید در حین مطالعه متوجه شود که فقط با یک سری خاطرات و داستان طرف نیست بلکه با

خانم مشیری! شما در اولین کتابتان دست به ابتکار خوبی زده اید که جایش بسیار خالی بود یعنی به سراغ خاطرات مردم شناسان رفته اید. برای ما بگویید که فکر اولیه تالیف این کتاب از کجا شروع شد؟

من در سفرهایی که برای پژوهش های میدانی می رفتم معمولا خاطراتم را یادداشت می کردم و مدتی که می گذشت خواندن آنها برایم تازگی می یافت، بر همین اساس این فکر به ذهنم رسید که مردم شناسان و پژوهشگران میدانی این رشته قطعاً باید خاطرات زیبایی برای گفتن داشته باشند. به همین دلیل این فکر را به شکل یک طرح ارائه دادم که قبول شد و کارم را شروع کردم.

چرا مستقیماً به سراغ پژوهشگران مردم شناسی رفتید؟ خاطرات آنها از دید شما دارای چه ابعاد مثبتی بود؟

به گمانم بار فرهنگی بیشتری در این کار وجود دارد و میزان انگیزه را در پژوهشگران دیگر بالا می برد، از سوی دیگر این خاطرات علاوه بر خواندنی بودن دارای نکاتی آموزشی هم هست که خواننده حرفه ای با دریافت آنها پی به ریزه کاری های مردم شناسی می برد.

چه زمانی از راهنمایی های استادان بهره بردید؟

در گام اول به سراغ فارغ التحصیلان میراث فرهنگی رفتم که خاطرات زیادی داشتند و بعد آرام آرام بحث حضور استادان جدی شد و افرادی مانند استاد مقصودی، استاد کیایی، استاد ابوالفضل فرخی و استاد شریفی کمال هم همکاری خود را اعلام کردند.

در این کتاب به خاطرات چند نفر از استادان پرداخته اید و کلا چه مدت زمانی را برای گردآوری آن صرف کردید؟

در این کتاب خاطرات سی تن از برجستگان این حوزه جمع آوری شد و نوشتن کل کتاب حدود

گام اول

این هفته با مهدی میرباقری، نویسنده مجموعه داستان «خیانت»

حضور بی رحم آپارتمان در داستان

مهدی میرباقری متولد ۱۳۶۱ در اولین مجموعه اش ۹ داستان کوتاه به چاپ رسانده که همگی رگه هایی از داستان نویسی امروز را در خود دارند. آن گونه که به نظر می رسد میرباقری در امر نوشتن داستان به دنبال فضا و زبانی مخصوص به خود است.

در اولین مجموعه شما ۹ داستان به چاپ رسیده که به لحاظ حفظ اصول داستان نویسی کارهای بی نقصی هستند اما به لحاظ مضمون تشابهاتی در آنها دیده می شود. آیا این کار عمدی بوده یا به صورت غیرارادی صورت گرفته است؟

در درجه اول سعی کرده ام که قبل از هر چیز تجربه کنم و بیشترین تلاشم را با تکیه بر زبان و ادبیات داستان ها به کار بگیرم، در واقع در این مجموعه به گونه ای کار کرده ام که خواننده پس از خواندن مجموعه احساس کند با دنیای ذهنی چند نویسنده آشنا شده، یعنی سعی کرده ام از تک محوری فاصله بگیرم، البته همان گونه که گفتم عنصر تجربه برایم بیش از هر مورد دیگری جدی بود.

گمان می کنید تا چه اندازه تحت تاثیر نویسندگان دیگر بوده اید؟

شخصاً تلاش کرده ام این تاثیر پذیری وجود نداشته باشد اما ظاهراً یکی از داستان هایم به فضای یک داستان از نویسنده ای پیشکسوت نزدیک است.

حال و هوای داستان نویسی جوانان هم نسل خودتان را چگونه می بینید و اصولاً ارتباط حسی شما با این گونه کارها چگونه است؟

گرایش عجیبی که امروزه به داستان نویسی هست گرایشی به شدت شخصی است و عنصر شهرنشینی و آپارتمان نشینی به اوج خود رسیده است؛ نکته ای که راه را بر تخیل سرشار نویسندگان با استعداد بسته است. متأسفانه بسیاری از کارهایی که در جویز ادبی مورد توجه قرار گرفته اند مربوط به همین گرایش در نویسندگی هستند؛ مسئله ای که در این گونه داستان ها رواج دارد، به هیچ وجه جای تامل ندارد و برای خواننده درونی نمی شود، بر همین اساس من نمی توانم استفاده ای در خور از آنها داشته باشم و همواره باید به دنبال راهی برای تجربه های مخصوص به خودم بگردم.

به نظر می رسد بسیاری از داستان های شما در فاصله های کم نوشته شده اند و بر همین اساس حال و هوای چند کار به شدت شبیه به هم است.

بله، درست است. زمانی که من این داستان ها را می نوشتم هیچ کار دیگری به جز نوشتن نداشتم و بلافاصله پس از تمام شدن یک کار سراغ کار دیگری می رفتم و ممکن است این مسئله ای که شما می گویند

ریشه در همین امر داشته باشد.

کل داستان ها در چه مدت زمانی نوشته شده است؟

حدوداً یک سال.

شما در تیر داستان هایتان سعی کرده اید یک ماجرای اتفاق افتاده را دستمایه کار خود قرار دهید. چرا؟

چون گمان می کردم تخیل صرف حاصلش مصنوعی می شود که ارزش خواندن ندارد به همین دلیل تلاش کردم که خودم را زیاد تکرار نکنم و بار معنایی را هم با داستان هایم یدک بکنم.

برخی از داستان هایی که امروزه نوشته می شوند خالی از بار معنایی هستند. فکر می کنید علت این کمبود چیست؟

بخش عمده اش به مطالعه نداشتن نویسندگان برمی گردد. نویسندگان امروز ما متأسفانه کاملاً با آثار کلاسیک بیگانه اند و معلوم است کسی که به پیشینه ادبی خود توجه نداشته باشد سر از کارهای آپارتمانی و دنیای صد درصد شخصی درمی آورد، البته این امر شامل همه نویسندگان نمی شود و بسیاری هم هستند که با جدیت کار می کنند که امیدوارم این گرایش روز به روز بیشتر شود.

به نظر خودتان داستان هایتان چه به لحاظ محتوا و چه به لحاظ شکل چند درصد خوب از آب درآمده اند.

به گمان من هفتاد درصد. البته نظر من شرط نیست و کتابی که منتشر می شود متعلق به کسی است که آن را می خرد و امیدوارم نظر خوانندگان هم همین باشد.

معبری به سمت نور

هرگاه که تابلوی زیبا و پرفروغ ایثار نورافشانی می‌کند، نماز در قلب آن چون ستاره‌ای می‌درخشد. از عاشورای ۶۱ هجری که آفتاب سوزان ظهرش تماشاگر حسین بن علی (ع) بود تا عاشورای فرزندان خمینی کبیر (ره) که پشت خاکریزها و کانال‌هایی که در معرض دید مستقیم دشمن قرار داشتند نمازشان را اقامه می‌کردند، معبری به سمت نور گشوده می‌شد و زمینیان برگزیده، سعادت‌مندان از تنگنای تیره زمین به وسعت آبی آسمان سفر می‌کردند و گفت‌وگوی عاشقانه‌شان ناتمام می‌ماند. اگر چه شاید در مسیر خون و خطر و حادثه‌های سرنوشت‌ساز هیچ چیز مهم‌تر از حفظ جان نباشد، اما حسینیان زمان ما برای برپاداشتن نماز ثابته‌ای در اقامه این فریضه الهی تاخیر نمی‌انداختند.

آنچه در ادامه می‌آید، مجموعه‌ای از خاطرات به معراج رفتگانی است که نماز سرلوحه عملشان بود و برای حفظ نماز از جانشان گذشتند. این مجموعه با عنوان «گفت‌وگوی ناتمام چندی پیش به قلم حسن زکریایی توسط نشر شاهد در ۳۰۰۰ شمارگان به چاپ رسیده است که به فرازی از زندگی برخی شهدای شاخص دوران دفاع مقدس می‌پردازد و در نگارش آن شیوه‌ای داستانی و روان مورد توجه قرار گرفته است، اما با این وجود اندکی از استناد آن کاسته نشده است. سردار شهید حجت الله نعیمی، فرمانده اطلاعات عملیات لشکر ۲۵ کربلا، سردار شهید حاج حسین نصیر، قائم مقام لشکر ۲۵ کربلا، خلبان شهید علی اکبر شیروی، سردار شهید حسین بهرامی، امیر سرلشکر خلبان شهید عباس بابایی، سردار حاج رحیم صفوی، شهید آیت الله محمد حسینی بهشتی، امیر سپهبد شهید علی صیادشیرازی و سردار سرلشکر خلبان حاج مصطفی اردستانی از شهدایی هستند که گوشه‌ای از زندگی‌شان در کتاب «گفت‌وگوی ناتمام از زبان راولیان به تصویر کشیده شده است».

آنچه از مطالعه کتاب برمی‌آید، عدم ورود تخیل در روایت زندگی این شهیدان است، به گونه‌ای که زکریایی خاطرات حاضر را در قالبی داستانی و با حفظ مستندات نگاشته است و در روایت داستان، همه عناصر، اماکن جغرافیایی و زمان حقیقی است.

حجت الاسلام مسیح مهاجری مدیرمسئول روزنامه جمهوری اسلامی در روایتی از کتاب اینچنین می‌گوید: «تابه امامت سید (آیت الله محمد حسینی بهشتی) قامت بستم، آرامش نشست در جانم. نماز سید به من آرامش ویژه‌ای می‌بخشید. با همه نمازها تفاوت داشت. وقتی صدای اذان بلند شد، سید جلسه را متوقف کرد. جلسه مهم بود. اما نماز مهم‌تر...»

امیر سرتیپ خلبان سیدرضا پردیس، فرمانده سابق نیروی هوایی ارتش نیز در روایت دیگری از کتاب نقل می‌کند: «هیچ نگفتم، می‌دانستم که تیمسار باید نمازش را اول وقت به جای آورد. از جای بلند شدم و لختی بعد با یک لیوان آب کنار تیمسار حاضر شدم. امیر با دیدن آب لبخندی روی لب‌ها نشاناد. همه تجدید وضو کردند. پتویی در انتهای هواپیما پهن شد. قبله نسبت به حرکت هواپیما مشخص شد و نماز جماعت چهارنفره به امامت امیر (امیر سپهبد شهید علی صیادشیرازی) در هواپیما برگزار گردید. نماز تمام شد. امیر برگشت: «قبول باشد. سکوت در فضا حاکم شد. به چشمان امیر نگریستم. هنوز لبخند رضایت بر چهره‌اش موج می‌زد.»

در صفحات پایانی کتاب، عکس‌هایی از حماسه‌های شهدای مازکور در دوران دفاع مقدس آورده شده است.

درباره روایت دفاع مقدس برای مخاطب کودک و نوجوان

کودکان پشت پنجره‌های حماسه

خود به خلق آثار داستانی روی آورند. مسئولان فرهنگی هم باید اطلاعات را جمع‌آوری کنند و خاطرات، فیلم‌ها، نوارها و دست‌نوشته‌های رزمندگان را گردآوری کنند و پاس دارند. همچنین پس از گذشت چند سال، مرکز اسناد انقلاب اسلامی می‌تواند بخشی از اطلاعات محرمانه درباره جنگ را فاش کند و این همان کاری است که در بعضی کشورها پس از گذراندن دوره‌ای انجام می‌شود.

نویسنده کتاب «پنج مقاله درباره ادبیات کودک و نوجوان»، رعایت عناصر داستانی را ضروری می‌داند و معتقد است: «اگر نویسندگان جنگ را درک کرده باشند، قطعاً بهتر می‌توانند درباره آن بنویسند اما هر علاقه‌مندی که با داستان و عناصر آن آشنا باشد و ذهن و زبان کودکان را هم بشناسد می‌تواند مستندات را پایه و اساس قرار دهد و بر مبنای آن به نوشتن بپردازد.» سرامی با اشاره به ضرورت توجه به حواشی جنگ می‌گوید: «اگر چه نمی‌توان برای نویسندگان تعیین تکلیف کرد که چه بنویسند و چه ننویسند اما در کنار پرداختن به تاریخ دفاع مقدس می‌توان به حواشی جنگ و پیامدهای آن نیز پرداخت.»

شعر، زبان لحظه‌هاست

شعر زبان احساسات و یکی از بهترین روش‌ها برای ستایش نیکی و زیبایی است اما چگونه می‌توان وقایع هشت سال دفاع مقدس را در قالب شعر به کودکان منتقل کرد؟

اسدالله شعبانی، شاعر کودک و نوجوان با اشاره به این که داستان و رمان بهتر می‌توانند به بیان حقایق دفاع مقدس بپردازند می‌گوید: «ضرورتی ندارد که همه نویسندگان جنگ را درک کرده و در میدان نبرد حاضر شده باشند، بلکه می‌توانند به پژوهش درباره آن مقطع زمانی پرداخته و به مطالعه مستندات روی آورند که درباره آن حادثه بزرگ، تنظیم و تدوین شده است.»

شعبانی، مشکلات کتاب‌های دفاع مقدس را به چند دسته تقسیم می‌کند و می‌افزاید: «مشکلات اقتصادی، یکی از اینهاست. کتابی که در ۲۰۰۰ نسخه منتشر می‌شود چه انگیزه‌ای در نویسنده برمی‌انگیزد؟ از طرفی فرهنگ کتابخوانی هنوز در کشور ما جای توسعه دارد و همه این عوامل بر ادبیات دفاع مقدس ما تاثیر می‌گذارند.»

نویسنده کتاب گاهی به ماه نگاه کن یکی از دلایل کم توجهی به ادبیات دفاع مقدس را نشناختن قدر و ارزش شهیدان، جانبازان و آزادگان می‌داند و بر این باور است که دوره کسانی که از جان و مال خود برای رسیدن به آزادی و آزادی‌گذاشتند به سر نیامده و ما باید قدر جوانمردی و از خودگذشتگی آنان را بدانیم. نویسنده رمان محمد (ص)، بخشی از کتاب‌های دفاع مقدس را کوششی می‌داند و معتقد است: «تا زمانی که جوششی در درون نویسنده وجود نداشته باشد نمی‌تواند آن گونه که باید و شاید به این موضوع توجه کند و اثری که می‌آفریند نیز چندان جذاب و تاثیرگذار نبوده و مخاطب را به سوی خود نمی‌کشاند.»

داستانی برپایه مستندات

بعضی بر این باورند که اگر چه بهتر است شاعران و نویسندگان، جنگ را لمس کرده باشند اما کسانی که با عناصر داستانی و دنیای کودکان و نوجوانان آشنا هستند نیز می‌توانند بر پایه مستندات به نوشتن داستان درباره جنگ بپردازند.

قدمعلی سرامی، شاعر و نویسنده کودک و نوجوان از جمله این افراد است. وی بر این باور است که باید حقایق دفاع مقدس را آن گونه که بوده بازگو کرد. او معتقد است که نویسندگان باید تاریخ و وقایع تاریخی را دستمایه نوشتن داستان‌های جذاب و خواندنی قرار دهند و به روایتی تازه دست یابند.

سرامی معتقد است: «ضرورتی ندارد که نویسندگان، جنگ را لمس کرده باشند بلکه می‌توانند به پژوهش درباره جنگ، آن هم در دوره‌ای که انبوهی از آمار و اطلاعات وجود دارد، بپردازند و بر اساس یافته‌های

اگر نویسندگان، جنگ را درک کرده باشند، قطعاً بهتر می‌توانند درباره آن بنویسند اما هر علاقه‌مندی هم که با داستان و عناصر آن آشنا باشد می‌تواند مستندات را پایه و اساس قرار دهد

امروز اعتبار کوجه‌ها و خیابان‌های شهر ما نام عزیزی است که بزرگوارانه همه هستی خود را فدای آرمان‌هایشان کردند اما ما که پس از آنها به جا ماندیم و زندگی کردیم تا چه اندازه یاد و خاطره آنان را گرامی و ارزش‌هایشان را پاس داشته‌ایم؟

راستی با کدام واژه‌ای می‌توان انتظار مادران، بی‌تابی فرزندان و دلنگرانی‌های همسرانی را توصیف کرد که یک عمر زندگی راحت خود را فدای آرامش دیگران کردند؟ چگونه می‌توان درد جانکاه جانبازی را تصویر کرد که باید جراحات‌های عمیقی که از جنگ بر جسم و روانش بر جای مانده را تحمل کند؟ نویسندگان امروز چگونه می‌توانند با کودکانی که هرگز جنگ را درک نکرده‌اند از جانفشانی‌هایی سخن بگویند که گاه باورنکردنی است؟

ابراهیم حسن بیگی، نویسنده کودک و نوجوان بر این باور است که می‌توان از وجوه گوناگون به تصویر کردن جنگ برای کودکان پرداخت که یکی از این قالب‌ها، وجه تاریخی است؛ به این معنی که در برهه‌ای از زمان، دشمن به سرزمین ما حمله کرده و مردم ما هشت سال تمام با همه توان خود در برابرش ایستاده و پایداری کرده‌اند. و نویسندگان می‌توانند این دوره هشت ساله را با توجه به همین وجه تاریخی به تصویر بکشند.

وی مستندنگاری در زمینه دفاع مقدس را ضروری می‌داند و معتقد است: «عکس‌ها، فیلم‌ها، خاطرات و دست‌نوشته‌هایی که در آن روزگار وجود داشته باید گردآوری شود، به همین خاطر مستند کردن این پژوهش‌ها لازم و ضروری است و امروز، بهترین زمان برای انتقال واقعیات تاریخی دفاع مقدس به مخاطبان است زیرا افراد بسیاری که جنگ را درک کرده‌اند، زنده‌اند و می‌توانند ناظر بر رفتار و گفتار کسانی باشند که به بیان این واقعه تاریخی می‌پردازند.» حسن بیگی با اشاره به این که هر چه زمان بگذرد، روایت تاریخی دفاع مقدس دشوارتر می‌شود، می‌گوید: «مرور زمان، موجب از بین رفتن شاهدان عینی جنگ و کم‌رنگ شدن مستندات تاریخی این واقعه می‌شود و شرایطی را فراهم می‌آورد تا افرادی به تحریف حقایق جنگ بپردازند و وجه دیگر جنگ چون ایثار، شهادت طلبی و... مواردی است که در هر زمان می‌توان به آن پرداخت.»

محمد حاجی زاده از «دوران عشق و زندگی» می گوید

آینه های دلدادگی

محمد حاجی زاده در سال ۱۳۴۱ در آبخش دشتستان از توابع استان بوشهر متولد شد. او پس از گذراندن دوران دبیرستان با شروع جنگ تحمیلی در اولین روزها به صورت بسیجی و داوطلب در جنگ های نامنظم به فرماندهی شهید مصطفی چمران در منطقه کرخه حضور پیدا کرد و مدت زیادی را در جبهه های جنوب و پس از آن شمال غرب مشغول خدمت بود. وی در طول این مدت با عناوین فرمانده دسته و گروهان و معاون گردان انجام وظیفه کرده است. حاجی زاده که به طور پراکنده در طول هشت سال دفاع مقدس در جبهه حضور داشت، چندین بار دچار مجروحیت شد و به افتخار جانبازی نائل آمد. او پس از گذشت حدود دوازده سال دوران دفاع مقدس اقدام به ثبت خاطرات خود کرده و آن را در قالب کتابی با عنوان «دوران عشق و زندگی توسط انتشارات به آفرین» به چاپ رسانده است. حاجی زاده هم اکنون به عنوان رئیس اداره آموزش و پرورش استان بوشهر مشغول فعالیت است.

آقای حاجی زاده! چرا تصمیم گرفتید خاطراتتان را مکتوب و منتشر کنید؟

یک روز در جلسه ای مرتبط با دفاع مقدس حضور داشتم که یکی از افراد حاضر این گونه عنوان کرد که نیروهای حاضر در جنگ تحمیلی نیروهایی جدی بودند و مزاح و شوخی در میان آنها وجود نداشت. من که به صورت پراکنده در هشت سال دوران دفاع مقدس حضور داشتم و با خلق و خوی رزمندگان آشنا بودم، تصمیم گرفتم مجموعه خاطرات خود را در قالب کتابی به چاپ برسانم و فصل آخر آن را هم به مزاح در جبهه اختصاص دادم تا نشان دهم که رزمندگان به رغم جدیت در عرصه نبرد تا چه میزان اهل مزاح و شوخی بودند. از طرفی هم حدود دوازده سال از جنگ می گذشت و انتقال تجربیات جبهه به نسل جوان را ضروری می دیدم.

در ثبت خاطراتتان از چه منابعی کمک گرفتید؟

از هیچ فرد دیگری کمک نگرفتم، چون هر وقت در جبهه فرصت پیدا می کردم خاطراتم را در دفترچه ای می نوشتم. شاید دلیل استقبال خوب مردم از کتاب «دوران عشق و زندگی» همین باشد که من از تخیل در کتابم استفاده نکرده ام و تمام مطالب خاطرات واقعی است. چرا که احساس می کنم نسل کنونی که از آن دوران فاصله گرفته تنها از طریق بیان واقعیات موجود در جنگ قادر به درک دفاع مقدس خواهد بود.

شما پیش از این هم تالیفاتی داشتید و در حوزه نویسندگی فعالیت کرده بودید؟

در حوزه تالیف کتاب خیر. اما تاکنون حدود ۲۰۰ مقاله در نشریات مختلف به چاپ رسانده ام که بخشی از این مقالات به حوزه دفاع مقدس برمی گردد. با این وجود نوشتن کتاب برام خیلی دشوار نبود هر چند که مطالب آن خالی از اشکال نیست و در اولین فرصت آن را بازنگری خواهم کرد.

شما در مواردی خاطرات خود را به صورت کلی بیان کرده اید، در صورتی که اگر به جزئیات آن می پرداختید خواندنی تر و دلنشین تر می شد.

اگر قرار بود وارد جزئیات شوم، مجبور به بازگویی برخی اسرار جنگ می شدم. در واقع حفاظت از اسرار باعث شد تا تمام جزئیات را بازگو نکنم. در مواردی هم که به اسرار جنگی مربوط نمی شد، احساس کردم وارد شدن در جزئیات بیشتر، حجم خاطرات را افزایش می دهد و از جذابیت آنها برای مخاطب می کاهد.

فکر نمی کنید اگر رزمندگان دوران دفاع مقدس قصد ثبت خاطرات خود از جنگ را داشته باشند، بهتر باشد ابتدا با چارچوب ها و کلیات نوشتن در قالب مورد نظر آشنا شوند و بعد اقدام به نوشتن کنند؟

بله. درست است. این پیشنهاد بسیار درستی است. زیرا اکثر کسانی که در جنگ حضور داشتند خاطرات ناب و شنیدنی زیادی از آن دوران دارند. طی نکردن دوره های آموزشی لازم در عرصه خاطره نویسی باعث می شود که از بیان و ثبت خاطرات خود امتناع کنند و اگر هم خود به تالیف کتاب بپردازند، مطالبشان آنچنان که باید و شاید برای مخاطب زیبا و خواندنی نباشد. بنابراین لازم است نهادهایی چون بنیاد حفظ آثار و بنیاد شهید از طریق مصاحبه و گفت و گو با این افراد، خاطرات آنان را در اختیار نویسندگان حرفه ای قرار دهند تا به صورت کتاب در بیایند. آن دسته از رزمندگان هم که علاقه مند به ثبت خاطراتشان هستند می توانند با سپری کردن دوره های آموزشی و کسب مهارت های لازم، خاطرات خود را در قالب کتاب ارائه کنند.

شما بر مستند بودن کتاب اشاره کردید. آیا نیاز بود برای واقعی شدن خاطرات با خانواده شهدا و همزمانی که در دوران جنگ در کنار شما حضور داشتند نیز گفت و گو می کردید؟

اتفاقاً تصمیم دارم در مجموعه ای دیگر به خاطرات این عزیزان بپردازم. اما فکر می کنم در کتاب اول ضروری بود که تنها خاطرات عینی خودم را بازگو کنم تا پس از بررسی و بازخورد آن در بین مخاطبان، خاطرات دیگران را نیز در مجموعه های بعدی بگنجانم.

آقای حاجی زاده! چرا در بازگویی خاطراتتان سیر تاریخی را با توجه به مستند بودن آنها رعایت نکرده اید؟

سعی من بر آن بود که سیر تاریخی را رعایت کنم. اما از آنجا که موضوعات کتاب در سه فصل مجزا شامل خاطرات عینی در جبهه، پندآموزی و درس آموختن در جبهه و مزاح در جبهه تقسیم بندی شده اند، بنابراین اهمیت موضوعات را در خاطراتم ملاک قرار دادم و همین موضوع باعث شده تا در برخی موارد خاطره ها از مسیر تاریخی خارج شوند.

دست نوشته های شما تنها همین حجم از کتاب را در برمی گرفت؟

خیر، از آنجا که من تمام لحظات حضور خود در جبهه را به صورت دستنوشته به ثبت رسانده ام بدون شک، دستنوشته هایم حجم بسیار بیشتری از این کتاب

است اما چون فکر می کنم که جوانان امروز تمایل چندانی به خواندن کتاب های قطور ندارند سایر دستنوشته هایم را به صورت مجموعه دیگری در آینده به چاپ می رسانم.

آیا شما بر انتشار کتاب هم نظرات داشتید؟

بله. تمام مطالب موجود در کتاب را خودم حرفه ایی کردم و پس از اتمام کار و اخذ مجوز از سوی وزارت ارشاد، آن را به ناشر سپردم. علاوه بر این بر مراحل نشر نیز نظارت داشتم.

به نظر شما ثبت و انتشار خاطرات فرماندهان و رزمندگان دوران دفاع مقدس چه لزومی دارد؟

بسیاری از جوانان امروز جنگ را از نزدیک ندیده و قادر به درک واقعی آن نیستند از سوی دیگر تبلیغات سوء دشمن و تلاش برخی منافقان برای القای این موضوع که ما می توانستیم وارد جنگ نشویم و به آن تن ندهیم، نسل های آینده را در معرض تحریفات تاریخی قرار می دهد. من معتقدم اگر حوادث و خاطرات دوران دفاع مقدس در درجه اول از طریق افرادی که به طور مستقیم در آن دوران حضور داشتند ثبت شود و انتشار پیدا کند، تاثیر بیشتری بر نسل جوان خواهد داشت. کما این که پس از انتشار این کتاب افرادی بودند که با من تماس گرفتند و اذعان کردند که با خواندن کتاب متوجه تفکر اشتباه خود از جنگ شده اند. البته من نیز برای فهم بهتر مخاطبان از کلمات و نثری ساده استفاده کردم.

الان مشغول چه کاری هستید؟

در حال حاضر مشغول نوشتن چند کتاب دیگر هستم. کتاب نخستم که «غدیر، طلوع خورشید ولایت» نام دارد مراحل نگارش و بازنگری را پشت سر گذاشته و از سوی انتشارات به آفرین در حال چاپ است. کتاب دیگرم به خاطرات عینی دانش آموزان از مناطق آزاد شده جبهه جنوب با عنوان «خاطرات عینی رهاییان نور برمی گردد. طی سفری که سال گذشته دانش آموزان استان بوشهر در قالب کاروان های رهاییان نور به مناطق جنوب داشتند از آنها خواستم تا خاطرات خود را از این مناطق بازگو کنند. در این کتاب گزیده ۶۵۰ خاطره از چهار هزار دانش آموز شرکت کننده در اردوهای رهاییان نور را در قالب کتابی گردآورده ام. همچنین با توجه به این که کتاب «دوران عشق و زندگی» تنها بخشی دستنوشته هایم را در برمی گیرد در جلسه بعدی برای جذابیت بیشتر، علاوه بر خاطرات عینی خودم، از خاطرات سایر همزمانم نیز بهره برده ام.

یادداشت

محسن فراهانی

اوقات به یاد ماندنی

به رغم شمار فراوان خاطرات منتشر شده از دوران هشت سال دفاع مقدس که صدها جلد کتاب و دفتر خاطره را در برمی گیرد، بیشتر خاطرات جنگ هنوز در سینه و خاطره رزمندگان همچون رازی نهفته است و بسیاری از آن شاهدان و رازداران اکنون در خاک خفته اند و گوش ما از شنیدن خاطرات آنها محروم مانده است.

بر اساس آمارها تنها هفت درصد از خاطرات شفاهی جنگ به ثبت رسیده است و هنوز ناگفته های زیادی از جنگ باقی مانده است که باید بازگو شود. از طرفی نویسندگان خاطرات، جز در مواردی اندک حق دخل و تصرف در شرح خاطرات رزمندگان را ندارند زیرا چنین خاطراتی که دریایی از حوادث شگفت و بکر جنگ را با خود دارند، نباید دستخوش تحریف شوند. بنابراین لازم است که در این زمینه کارهای فرهنگی صورت گیرد و رزمندگان به راحتی بتوانند از خود نقل کنند و آن را به حساب ریا و خودنمایی نگذارند، بلکه هدف آنها از بازگویی خاطراتشان حفظ تجربیات ارزشمند دفاع مقدس و انتقال آن به نسل های کنونی و آینده باشد. در چنین شرایطی ضرورت مکتوب کردن خاطرات دفاع مقدس بیش از پیش احساس می شود که راهکارهای مختلفی را می طلبد. از آنجا که مکتوب کردن این خاطرات به عزمی ملی و کاری فراگیر نیاز دارد می توان در وهله اول از طریق اعلام فراخوان ملی از تمامی رزمندگان خواست که در این پروژه شرکت کنند و این مهم نیازمند جلب اعتماد آنان است.

جمع آوری آثار و خاطرات مکتوب شهدا از قدم های بعدی است که خوشبختانه بنیاد شهید و بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش های دفاع مقدس اقدامات مناسبی در این زمینه انجام داده اند. چندی پیش بنیاد شهید در صدد راه اندازی بانک ایده شهدا برآمد که راهکاری مناسب برای جمع آوری اسناد مکتوب شهدای دفاع مقدس است. البته این کار باید برای تمام رزمندگان دفاع مقدس و افرادی که در جنگ حضور داشتند، نیز انجام شود تا از این طریق بتوان خاطرات آنها را مکتوب کرد. این در حالی است که برخی رزمندگان با مهارت های نویسندگی آشنایی لازم را دارند و می توانند خاطرات خود را مکتوب کنند که چنین افرادی باید زیر چتر حمایتی و تشویقی نهادهای متولی قرار گیرند.

برگزاری مسابقات سراسری خاطره نویسی و نهادینه کردن جنبش مکتوب کردن خاطرات در بین رزمندگان از دیگر راهکارهایی است که لازم و ضروری به نظر می رسد.

به هر حال اکنون که جنگ پایان یافته بخش اعظمی از ماجراها و وقایع جنگ هشت ساله را در عرصه های مختلف آن تنها می توان در آینه خاطرات کسانی تماشا کرد که خود شاهد و ناظر آن حوادث بوده اند و اهمیت خاطرات مکتوب در به تصویر کشیدن و روایت حماسه های دوران جنگ به عنوان ضرورتی انکار ناپذیر جلوه می کند، چرا که حفظ تجربیاتی که بسیار گران حاصل شده اند نشانه تدبیر است و باید همه جنگ کردگان و جنگ دیدگان آن سال ها دست به قلم شوند و هر یک به تناسب نقشی که برعهده داشته اند، زوایایی از این دوران هشت ساله را ثبت و مکتوب کنند. پیروزی نهایی در نبردهای آینده زمانی حاصل می شود که ضمن مکتوب کردن این خاطرات و تجربیات، آنها را برای توسعه و عزت کشور به کار گیریم.

کارشناسان از ضرورت بازنگری در کتاب های درسی می گویند

همبازی های خواندنی

نیازها مدام در حال تغییر و تحول است و کارشناسان تالیف کتاب درسی باید نیاز کودکان را بشناسند و شرایط اقلیمی ایران را نیز در نظر بگیرند، به این معنی که پاره ای از علایق و سلاقی آن کس که در سیستم و بلوچستان زندگی می کند، با کسی که در گیلان یا مازندران به سر می برد متفاوت است.

وی انتشار کتاب هایی که به آداب و رسوم هر منطقه می پردازند را ضروری می داند و معتقد است: بهتر است در کنار کتاب های درسی که به صورت واحد تدریس می شود، کتاب هایی نیز منتشر شود و در اختیار کودکان و نوجوانان قرار گیرد تا آنان را با ادبیات و فرهنگ عامیانه و آداب و رسوم خود آشنا کند. برای مثال آداب و رسوم بچه های ترک با کرد و لر متفاوت است و کارشناسان تالیف و برنامه ریزی کتب درسی باید به این تفاوت ها توجه کنند و به آن احترام بگذارند و گرنه وقتی کودکان خود را در آینه کتاب نبینند نمی توانند با آن ارتباط برقرار کنند.

نجفی، آشتی با ادبیات معاصر را یکی دیگر از موارد مهمی می داند که آموزش و پرورش باید به آن توجه کند. او می گوید: متأسفانه، برخی از نوجوانان و جوانان ما تنها ملوک الشعراى بهار را به عنوان شاعر معاصر می شناسند و کارشناسان باید به این نکته توجه کنند که بسیاری مسائل امروز را در قالب شعر و ادبیات معاصر می توان به کودکان و نوجوانان آموزش داد.

نویسنده کتاب ۳۵ داستان برای نوجوانان بار دیگر به تفاوت اقوام مختلف ایرانی اشاره می کند و می افزاید: حتی آموزش ریاضی به کودکان تهرانی، متفاوت با خراسانی هاست چون برای آموزش این درس به بچه ها باید از بازی استفاده کرد و بسیاری از بازی ها در فولکلور و فرهنگ عامیانه، ریشه دارد. نجفی، انتشار کتاب به زبان های بومی را تهدیدی برای زبان رسمی نمی داند و معتقد است: بعضی می پندارند که انتشار این گونه کتاب ها زبان فارسی را که عامل وحدت ایرانیان است، تهدید می کند در صورتی که اگر کودکان آموزه های مذهبی و ملی را به زبان خود بیاموزند احساس نزدیکی بیشتری با سرزمین و مردم کشور خود می کنند.

وی معتقد است: کسانی می توانند به برنامه ریزی در زمینه تالیف کتب درسی بپردازند که آگاه و صاحب نظر باشند و ذهن و زبان کودکان را به خوبی بشناسند.

نجفی روش تدریس را نیز یکی دیگر از موارد مهمی می داند که باید به آن توجه کرد. به اعتقاد او، روش تدریس بسیاری از معلمان ما کهنه و قدیمی است و آنها باید شیوه های جدید را بشناسند و از بازی، قصه و ... برای آموزش مطالب درسی به کودکان استفاده کنند.

زبانی تازه و هماهنگ با درک و دانش آنها بهره ببریم و آموزش کاربردی را به تدریج جایگزین آموزش محض کنیم اما روزآمد کردن محتوای کتاب ها و چندان ضروری نیست زیرا آموزه های کلاسیک و رسمی که نظام آموزشی بر آن استوار شده، نمی تواند به روز باشد و در همه جای دنیا، کتاب های آموزشی از اختراعات و اکتشافات جدید عقب ترند زیرا هنوز این ابداعات و کشفیات تازه جا نیفتاده است.

نویسنده کتاب "ماجراهای حسابی" آموزش ارسطویی را یکی از معضلات آموزشی ما می داند و می گوید: تا زمانی که همه چیز را برای کودکان تعریف می کنیم و برای هر پدیده ای بدایت و نهایتی در نظر می گیریم نه تنها به خلاقیت بچه ها کمک نمی کنیم بلکه قدرت تحلیل و تخیل آنان را هم نادیده می انگاریم. برای مثال ماده و انرژی دو مقوله تعریف نشده هستند، حال آن که کارشناسان ما این دو را تعریف و ذهن دانش آموزان را محدود کرده اند.

املشی به ناهماهنگ بودن مطالب کتاب های درسی با سن و سال کودکان اشاره و بیان می کند: آنچه در مدارس به بچه ها آموزش داده می شود، هیچ سنخیتی با روحیه و رده سنی آنان ندارد و این به خاطر آشنا نبودن آموزگاران با ذهن و اندیشه کودکان است!

توجه به تنوع جغرافیایی

شرایط جغرافیایی متفاوتی بر ایران حاکم است؛ از کویر گرفته تا جنگل، به همین خاطر کارشناسان تالیف و برنامه ریزی کتاب های درسی باید به این تفاوت ها توجه کنند.

عبدالمجید نجفی به ضرورت تغییر مداوم کتاب های درسی اشاره می کند و می گوید: ماهیت نیاز کودکان چندان تغییر نمی کند اما شکل ارائه آن

به مطالعه بیشتر تشویق کند.

مدیر گروه زبان فارسی سازمان پژوهش و برنامه ریزی تالیف کتب درسی، بازی درمانی و قصه گویی را یکی از روش های جدید و موثر آموزش می داند و معتقد است: امروزه در کشورهای پیشرفته از این روش برای آموزش بچه های پیش دبستانی و دبستانی بهره می برند تا هم به بهداشت فکری و روانی کودکان توجه کنند و هم بر میزان خلاقیت آنها بیفزایند در حالی که معلمان ما کمتر با این روش آشنا هستند و آن را به کار نمی برند. همچنین آنها تنها به کتاب های درسی بسنده می کنند و از اهمیت کتاب های با عنوان کتاب کار (work book) در کنار کتاب درسی غافل مانده اند.

ذوالفقاری پرداختن به ظاهر مدرسه و رفتار معلمان را نیز ضروری می داند و معتقد است: دانش آموز باید در محیط مدرسه، فضایی برای بازی و شیطنت داشته باشد و باید خود را در اداره کلاس و مدرسه، سهیم بداند. همچنین باید بتواند با مربی خود ارتباط برقرار کند همان گونه که معلم نیز باید روحیه و خلق و خوی او را بشناسد و او را به فکر کردن و پرسیدن از تازه ها وادارد.

ضرورت به روزآمدی کتاب های درسی

نیاز دانش آموزی که در هزاره سوم زندگی می کند با کودکان دهه های پیشین بسیار متفاوت است در حالی که کتاب های درسی به فناوری های نوین توجه نکرده و نیاز کودک امروز را نمی شناسند و تا نیاز بچه ها به درستی شناخته نشود، نمی توان آنها را به مطالعه تشویق کرد.

امید وهابی املشی برنده جایزه کتاب سال ۱۳۸۵، به روز بودن زبان کتاب های درسی را بسیار با اهمیت می داند و می گوید: برای آموزش به کودکان باید از

کودکان بیش از هر کتاب دیگری با کتاب های درسی خود مانوسند؛ به عبارتی، بیشتر بچه ها به دلایل گوناگون چون ناآشنا بودن خانواده ها، تعداد کم کتابخانه ها و کتابفروشی های تخصصی کودک و نوجوان و ... نمی توانند به کتاب های خوب دسترسی پیدا کنند و کتاب های درسی، نخستین کتاب هایی هستند که در اختیار آنها قرار می گیرند و هر قدر محتوا، تصویرگری و صفحه آرای آنان زیباتر و جذاب تر باشد، موجب گرایش بیشتر کودکان به کتاب و گسترش فرهنگ کتابخوانی می شود. در این میان اما به گفته بسیاری از کارشناسان کتاب های درسی آن گونه که باید و شاید با روحیه و روان کودکان امروز هماهنگ نبوده و نیاز آنان را برآورده نمی کند. از سوی دیگر، حجم بسیار دروس و حافظه محور بودن آنها موجب از بین رفتن خلاقیت کودکان شده و به رشد و پرورش ذهنی و عاطفی آنها کمک نمی کند.

حسن ذوالفقاری مدیر گروه زبان فارسی سازمان پژوهش و برنامه ریزی تالیف کتب درسی معتقد است که این کتاب ها از یک سو باید با سن و سال و دانش کودکان هماهنگ باشند و نیازهای عاطفی آنان را برآورده کنند و از سوی دیگر باید به تربیت یک شهروند خوب و نمونه بپردازند که بی گمان اگر هدف عمده ما در آموزش و پرورش، تربیت درست و اصولی کودکان به عنوان شهروند باشد، می توانیم به تالیف و انتشار کتاب هایی هماهنگ با خواسته ها و نیازهای روحی دانش آموزان نیز بپردازیم.

وی تاریخ مصرف کتاب های درسی را حداکثر پنج سال می داند و بر این باور است که هر پنج سال یک بار باید محتوای کتاب ها تغییر کرده و به روز شود. اما در ایران به خاطر مشکلاتی که در زمینه تولید و تدوین کتاب وجود دارد، کتاب ها تنها ویرایش و بازخوانی می شوند.

ذوالفقاری، خلاقیت را یکی از ابعاد تدوین کتاب های درسی بر شمرده و می افزاید: آموزش و پرورش بر آن است تا در تالیف متون درسی به این نکته توجه کند اما خلاقیت در کلاس اتفاق می افتد نه در کتاب. معلمی که و دانش خود را به روز نکرده چگونه می تواند از روش های نو و خلاقه برای تعلیم دانش آموزان بهره ببرد؟ به همین خاطر است که آموزش های ما در حیطه دانش است نه مهارت.

وی با اشاره به تفاوت دانش آموزان دیروز با امروز می گوید: امروز همه چیز تغییر کرده و بچه ها به بلوغ فکری بیشتری نسبت به ۱۰ سال گذشته رسیده اند اما شیوه های آموزشی، فضاهای فیزیکی مدارس و وسایل کمک آموزشی همان است در حالی که معلمان ما باید آگاه و مسلط به دانش روز باشند و فضای مدرسه، فضایی شاد و متنوع باشد تا دانش آموزان را

معرفی کتاب

نگاهی به دفتر شعر «دوغ و دروغ» سروده جواد محقق

در هوای شنیدن

دوغ و دروغ مجموعه ای از سروده های جواد محقق برای گروه سنی ب و ج است که به تازگی از سوی نشر زلال انتشار یافته است.

این دفتر ۱۴ شعر را در خود گنجانده و سیوش ذوالفقاریان آن را تصویرگری کرده است. مضامین سروده ها غالباً عینی و ملموس و برگرفته از جهان کودکی و عناصر آن است؛ عناصری چون مدرسه،

چهار فصل سال، باران و آسمان پرستاره که اغلب مخاطبان گروه سنی ب و ج به خوبی قادر به درک و ارتباط با آنها هستند.

هر چهارده شعر این دفتر در قالب چهارپاره سروده شده اند و در برخی سروده ها مانند در هوای شنیدن که به موضوع اشغال فلسطین و دوباره می توان ساخت که به زلزله بم اختصاص دارد، مضامین اعتقادی و اجتماعی به چشم می خورد.

زمین دوباره لرزید / او شهر بم فروریخت / به روی مردم شهر / هزار غم فروریخت / دوباره بچه هایی / یتیم و بی پرستار / او کودکان کوچک / که مانده زیر آوار

تصاویر ساده و عینی کتاب نیز با سروده های مجموعه تناسب دارد. در این تصاویر، علاوه بر حرکت و پویایی رنگ، نوعی خط روایی

متناسب با مضمون هر شعر دنبال می شود که بر کارکرد آنها در تکمیل محتوای کتاب افزوده است.

عنوان مجموعه دوغ و دروغ نیز که یادآور مثل مشهور کودکانه است، از یکی از اشعار برگرفته شده است. لحن روایی بسیاری از اشعار در کنار پابندی به دایره واژگانی خاص کودکان موجب شده تا زمینه ارتباط کودکان با اشعار این دفتر به خوبی فراهم شود.

در خانه بی بی بود / یک باغچه کوچک / گل های گشنگی داشت / هم لادن و هم میخک / من رتم و آهسته / یک شاخه گل چیدم / ناگاه، صدایی گفت: / آی وای چه ترسیدم.

دوغ و دروغ در شمارگان دو هزار نسخه و به قیمت ۱۲۰۰ تومان منتشر شده است.

بخش کتاب های خارجی کودک کتابخانه ملی با تجلیل از حسین ابراهیمی (الوند) گشایش یافت

خانه تازه ای برای مترجمان کودکان

جلدهای رنگین کتاب های ترجمه شده کودک و نوجوان، دیوارهای ورودی سالن اجتماعات کتابخانه ملی را زینت داده اند. هر طرف را که نگاه کنی، نام آشنایی هست. از رولد دال با طنز شیرین داستان هایش بگیر تا بوری کلیری خالق ماجراهای رامونا و آل. فرانک باوم خالق فانتزی "سرمین از و پی. ال. ترورز خالق "داستان های مری پاپینز". اینجاحتی آثار نویسندگان متأخری مثل فیلیپ پولمن خالق سه گانه "نیروی اهریمنی اش" هم حضور دارد که نخستین قسمت فیلم آن با عنوان "قطب نمای طلایی" سال گذشته علاقه مندان ادبیات فانتزی را شاد کرد.

چهارشنبه ۲۷ شهریورماه، گروهی از مترجمان ادبیات کودک و نوجوان گردهم آمدند تا شاهد آغاز به کار رسمی بخش کتاب های خارجی کتابخانه کودک کتابخانه ملی ایران باشند.

کتابخانه کودک کتابخانه ملی، بهمن ماه ۸۵ در ساختمان مرکزی این کتابخانه راه اندازی شد اما مدیریت کتابخانه ملی فکر راه اندازی بخش کتاب های خارجی را نیز با به کار گرفتن شورایی از مترجمان کتاب های کودک و نوجوان به صورت همزمان به اجرا درآورد که نمایش ۱۴۰۰ کتاب خارجی کودک و نوجوان و آغاز به کار بخش کتاب های خارجی کتابخانه کودک کتابخانه ملی و تقدیر از خانواده مرحوم حسین ابراهیمی (الوند) در روز مذکور، حاصل آن بود.

در این مراسم که با حضور جمعی از مترجمان نام آشنای کودک و نوجوان برگزار شد، در ابتدا علی اکبر اشعری مشاور فرهنگی رئیس جمهور و رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ضمن اشاره به تالارهای مختلف کتابخانه ملی و استفاده محققان از امکانات آنها گفت: تالار کودک و نوجوان کتابخانه ملی یکی از تالارهای مهم کتابخانه ملی است. این تالار فقط معنای یک کتابخانه کودک و نوجوان را ندارد. بلکه محلی برای استفاده پژوهشگران و مترجمان این حوزه و کتابدارانی است که قصد انجام کار تخصصی در حوزه کتابداری کودک و نوجوان را دارند.

وی ضمن ابراز خرسندی از اینکه از ابتدای مسئولیتش، زمینه های اجرای فکر تامین منابع خارجی در کتابخانه کودکان کتابخانه ملی فراهم شده است، گفت: پس از افتتاح بخش کودک کتابخانه ملی، شورایی با مسئولیت مصطفی رحماندوست شکل گرفت تا با رصد کردن منابع خارجی، فهرست بهترین ها را به کتابخانه ملی ارائه کند تا کتابخانه، نسبت به خرید آنها اقدام کند.

اشعری افزود: در دو سه سال اخیر، بزرگترین توفیق من همراهی و همکاری بزرگان کشور در حوزه های مختلف با کتابخانه ملی بوده است. مرحوم حسین ابراهیمی نیز یکی از این بزرگان بود که در تمامی جلسات شورای کتاب های خارجی شرکت می کرد. ایشان قبل از سفر آخر در یادداشتی که برای من فرستادند، اعلام کرده بودند که حجم زیادی از کتاب های کودک و نوجوان را در اختیار دارند و گمان می کنند که بهترین جا برای آنها، بخش کودک و نوجوان کتابخانه ملی است. حال این اتفاق افتاده است و کتاب هایی که ایشان در اختیار داشتند، به بخش کودکان اهدا شده است.

رئیس کتابخانه ملی درباره شیوه عمل شورای انتخاب کتاب های خارجی کودک و نوجوان گفت: شورای کودک و نوجوان کتاب های کودک و

نوجوان درخواست کرد که اگر از اموال خانه ترجمه که امروزه کتابخانه کودک کتابخانه ملی تعلق دارد، کتابی در دست دارند، برای پاسداشت این ثروت ملی، آن را به کتابخانه ملی تحویل دهند.

رحماندوست در بخش دیگری از سخنان خود گفت: در کتابخانه کودک، کتاب های برگزیده کشورهای جهان به ۱۴ زبان زنده وجود دارد. در این مجموعه به عنوان مثال از زبان ترکی استانبولی کتاب هایی وجود دارد که پیش از این با ادبیات کودک و نوجوان آن آشنا نبوده ایم.

وی افزود: کمیته انتخاب کتاب های خارجی همچنان به کار خود ادامه می دهد و کمیته خرید خارجی کتابخانه ملی نیز کتاب ها را خریداری می کند اما سنت خانه ترجمه را هم در این بخش ادامه می دهیم و کتاب های پیشنهادی مترجمان را نیز خریداری می کنیم به همین دلیل اگر در جست و جوی خود به جایی رسیدید که تهیه کتاب برایتان مشکل بود، ما را در جریان بگذارید تا در صورت امکان کتاب را تهیه کنیم. رحماندوست در ادامه گفت: باید برای روح بزرگ حسین ابراهیمی فاتحه ای بخوانیم که عامل این اتفاق بزرگ بود و امیدوار باشیم که بعد از سفر ما هم، ما را به نیکی یاد کنند.

او در پایان خطاب به مترجمان حاضر در مراسم گفت: گردآوردن کتاب های خانه ترجمه در این مکان، تقاضای خود شما هم بود که بابت آن از شما سپاسگزارم. ما هم باید از رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی متشکر باشیم که این امکان را برای ما فراهم آورده است.

تجلیل از خانواده حسین ابراهیمی

در پایان این مراسم از خانواده مرحوم حسین ابراهیمی (الوند) تقدیر شد. در این بخش، لوح تقدیر و یک جلد مثنوی نفیس به ناهید شبانی همسر آن مرحوم اهدا شد.

حسین ابراهیمی (الوند) بنیانگذار خانه ترجمه و از پایه گذاران انجمن نویسندگان کودک و نوجوان در ۱۳۳۰ در شهر گلپایگان به دنیا آمد در سال ۱۳۵۳ در رشته زبان و ادبیات انگلیسی دانشگاه تهران به تحصیل مشغول شد. ابراهیمی اگرچه ترجمه برای ادبیات کودک و نوجوان را در سال ۵۵ آغاز کرد، اما به دلیل مشغله کاری به عنوان دبیر در آموزش و پرورش در خارج از تهران تا سالها مجال انتشار اثری را در این حوزه نیافت. نخستین ترجمه او با عنوان "طوطی اصفهان" توسط انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان منتشر شد که یک سال بعد به عنوان کتاب سال سوره نوجوان انتخاب شد و پس از آن دوران پرکاری او در ترجمه شروع و ادامه پیدا کرد به طوری که تا پایان عمر بیش از ۱۰۰ اثر برای کودکان و نوجوانان را به فارسی برگرداند.

ابراهیمی به خاطر ترجمه رمان "آخرین گودال" در سال ۱۳۸۰ برنده جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی شد. او همچنین در سال های ۱۹۹۸ و ۲۰۰۲ میلادی، دیپلم افتخار موسسه بین المللی کتاب برای نسل جوان (IBBY) را برای ترجمه کتاب های "زمستان جنگ" و "آخرین گودال" از آن خود کرد.

پلاک طلای شورای کتاب کودک (برای کلیه آثار)، لوح زرین کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، تندیس مداد پرنده کانون، تندیس ماه زرین انجمن نویسندگان کودک و نوجوان و... تنها بخشی از جایزه هایی است که به ترجمه هایش او اعطا شده است.

یادداشت

زهره رحمانی

ناگهان چه قدر زود

دیر می شود

مادر به نرمی شروع کرد: من فکر می کنم، من فکر می کنم ما فقط... فقط نان برای شکم مان نمی خواهیم، ما برای دلمان، برای روحمان هم خوراک می خواهیم... چه طور بگویم، ما برای بچه هایمان هم کمی زیبایی می خواهیم... ما گل سرخ می خواهیم...
و او کسی بود که دامن دامن گل سرخ به فرزندان این آب و خاک ارزانی داشت و همه عمر با آنان از عشق و دوستی سخن گفت.

حسین ابراهیمی (الوند) در ۱۳۳۰ در شهر گلپایگان به دنیا آمد، در سال ۱۳۵۳ در رشته زبان و ادبیات انگلیسی دانشگاه تهران به تحصیل پرداخت و ادبیات فارسی را هم به عنوان رشته فرعی خود برگزید و به جد به آموختن این دو زبان روی آورد و به یقین، تسلط کم نظیر او به زبان مقصد، نتیجه آشنایی او با زبان فارسی و شناخت عمیقش از ادبیات کلاسیک است.

ابراهیمی اگرچه کار برای کودکان را از سال ۵۵ آغاز کرد اما به خاطر مشاغل گوناگون تا سال ۱۳۶۹ نتوانست به انتشار ترجمه های خود بپردازد. طوطی اصفهان نخستین ترجمه او بود که در سال ۶۹ به همت انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان منتشر و یک سال بعد، برنده جایزه کتاب سال سوره شد. از آن پس دوران پرکاری او آغاز شد و تا پایان عمر ادامه یافت، تا آنجا که توانست بیش از ۱۰۰ کتاب را با نثری ساده، روان و در عین حال بسیار شیوا، ترجمه و منتشر کند.

آنجا که کبوترها می میرند، زوبوت فراری، آن سوی سرزمین های شعله ور، مرگ، زیر نور ماه ترانه سر کن، افسانه های مردم دنیا، آخرین گودال، سفال شکسته، موش کوچولو، لاک پشت پیر... از جمله ترجمه های ماندگار الوند هستند. ابراهیمی در سال ۱۳۸۰ توانست جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی را برای کتاب "آخرین گودال" از آن خود کند. همچنین دیپلم افتخار موسسه بین المللی کتاب برای نسل جوان در سال ۱۹۹۸ و ۲۰۰۲ برای ترجمه کتاب های "آخرین گودال" و "زمستان جنگ" به الوند اختصاص یافت.

او علاوه بر ترجمه کتاب های خوب و خواندنی برای کودکان و به ویژه نوجوانان، خانه ترجمه را بنیان نهاد و مترجمان این گروه سنی را گرد هم آورد و کتاب های خوب و تازه را در اختیارشان گذاشت تا ترجمه کنند و باره اندازی خانه ترجمه، به کاری کارستان دست زد. کار بزرگی که تأثیرات مثبتش سال ها پس از رفتن ظاهری الوند ادامه می یابد. راه اندازی خانه ترجمه را به جرات می توان نقطه عطفی در ادبیات کودک و نوجوان دانست. الوند توانست بسیاری از کتاب های نظری در حوزه کودک و نوجوان را تهیه و ترجمه کند و یا آن کتاب ها را در اختیار مترجمان بگذارد تا به فارسی برگردانند. همچنین او توانست جریانی فکری و فرهنگی به راه انداخته و مترجمان کودک و نوجوان را از انجام کارهای پراکنده و موازی بازدارد و به

فعالیتی متمرکز و هدفمند تشویق کند. الوند از نخستین کسانی بود که حقوق نویسندگان، حداقل حقوق معنوی آنان را رعایت می کرد و به خاطر ارتباطات خوبی که با نویسندگان خوب و مطرح نوجوان داشت می توانست به راحتی کتاب هایشان را تهیه و برای ترجمه در اختیار مترجمانی بگذارد که چندان امکان تهیه کتاب های خارجی برای ترجمه را نداشتند. حسین ابراهیمی الوند، سوم مهرماه ۱۳۸۶ پس از یک دوره طولانی تحمل درد و بیماری به دیار زیبای گل های سرخ پر کشید. یادش گرامی و روانش شاد باد.

دری به کوهپایه پروانه

توصیف و ترکیب های وصفی یکی از مسائلی بوده که همواره در شعر فارسی به آن توجه شده، اگرچه این توجه در دوران مختلف شعر فارسی، متفاوت بوده است. در روزگاری توصیف ها با

دلالت های وصفی تجریدی سروکار داشتند و در روزگار دیگر، شعر توجه خود را به طور خاص به طبیعت معطوف کرده است. جواد گنجعلی نیز که سابقه سرودن شعر در قالب های کلاسیک را با خود دارد، در مجموعه «دری بر پاشنه اندوه» این شگرد ادبی را به طور ویژه مورد توجه قرار داده است. تصویرهای شاعرانه او گاه توصیف هایی عینی از طبیعت اند و گاه رنگ استعاره به خود می گیرند، اما در هر دو حالت همواره رنگ تازه ای دارند. نمونه توصیف استعاری را می توان در شعر «دم عصر» مشاهده کرد. شاعر در این شعر به روایت یک دیدار می پردازد، راوی اما به جای آن که گرد و خاک را از پیراهنش بتکاند، اندوه را می تکاند. او بلافاصله از تنهایی اش می گوید، اما با نگاهی مدرن: «اندوه را می تکاند/ از یقه پیراهنم/ انگشتانی که جمعیت یاری است/ به گاه تنهایی...» حال به قول شاعر معاصر، لحظه دیدار نزدیک است اما انگار این دیدار غیر از آن چیزی نیست که راوی با خود دارد: «... در تو نگاه می کنم شعر فراموشم/ می شود/ ای ابر بردبار/ که آسمان اتاق را به حرکت درمی آوری/ و چون قصیده ای بلند بر من فرود می آیی...»

از سویی دیگر، تصاویر وصفی و عینی که شاعر ارائه می دهد گاه با آشنازدایی هایی همراه هستند که به قولی آنها را از عادت می تکاند. او در شعر «سال هزار و سیصد و چند خورشیدی» از چنین شگردی استفاده می کند. راوی در ابتدا از سوت زدن می گوید و سپس از کرمی که در صدایش است. او به طور خودآگاه یا ناخودآگاه، از عبارتی روزمره و عامیانه بهره می گیرد. اما در سطر بعدی، این کرم تبدیل به پروانه می شود. بدل شدن کرم به پروانه را البته می توان نوعی مراعات نظیر نیز دانست، گرچه کمی ناملموس باشد. در سطر بعدی، راوی پنجره را می گشاید. او در کنار دریاست. تصاویر به گونه ای پیش می روند که انگار در حال دیدن فیلمی شاعرانه با فضایی سوررئالیستی هستیم: «سوت که می زنی/ کرمی از انتهای صدایم/ پروانه می شود/ با این همه پنجره را که بگشایم/ آسمان به خانه می ریزد/ مداد را که بردارم/ خنکای دریا را تا زیر سینه ام حس می کنم/ حالا می توانم باران باشم و بر تو بارم/ یا زنبوری باشم که ناغافل دست را تیش می زند...»

گنجعلی با آن که از فضای شعر معاصر، زبان عامیانه و عبارات مردم کوچه و بازار بهره می گیرد، اما گاه این را با زبان ادبی و کلاسیک شعر فارسی درمی آمیزد. او در این مورد آنچنان موفق نیست، چرا که درهم آمیزی دو زبان و لحن متفاوت به گونه ای است که یا کلمات خاصی از ادبیات کلاسیک از شعر پدیدار می شود و یا کلمات و عبارات معاصر به شعر نمی چسبند: «در شتی مکن/ که حتی گزمگان هم دلی دارند و آوازی...» او در اشعاری از این دست، نتوانسته تجارب خود از ادبیات کلاسیک را به شعر معاصر بیاورد. با این همه، هر گاه شاعر بی تکلف به نوشتن پرداخته، موفق عمل کرده است.

«دری بر پاشنه اندوه» توسط انتشارات سخن گستر مشهد در شمارگان ۱۰۰۰ نسخه به تازگی وارد بازار نشر شده است.

«دری بر پاشنه اندوه» در گفت و گو با جواد گنجعلی

خدا حافظی با قافیه

شعر با یک نثر ادبی یا داستان چه می تواند باشد؟ در مرحله نخست، نحوه نگرش شاعر و داستان نویسنده به جهان کاملاً با هم متفاوت است. شاعر از خلاقیتی بهره میگیرد که نثر را به یک شعر تبدیل می کند که اگر هر یک از این دو در عرصه کار خود به اوج رسیده باشند، کار آنها به هم نزدیک نخواهد بود اما در صورت نزدیکی به هم ممکن است به اثر کمک کند. این دو دید با هم در تضاد نیستند و در واقع به هم کمک می کنند تا به مرز یک هنر کلی برسند که انتزاعی از همه چیز است. یعنی مرز ژانرهای ادبی مثل داستان، شعر و مقاله در حال کمرنگ شدن است؟

مرزا جای خود را دارند اما هنر متعالی چیزی است که از همه عناصر بهره می گیرد. مثل سینما که از طریق تصویر و داستان و روایت و سایر مؤلفه ها برای ارتباط با مخاطب استفاده می کند. وقتی که مخاطب در قسمت هایی از شعر رو به خستگی می رود و احساس می کند در حال خواندن یک داستان است، شاعر در قسمتهایی از شعر توسط احساس، عاطفه و تخیل به شکلی وارد فضای کار می شود که مثل یک شوک مخاطب را به فضای مورد نظر شعری برمی گرداند و در واقع نوعی آشنایی زدایی شاعرانه صورت می گیرد. شاعر خوب یا هنرمند متعالی از همه این زمینه ها بهره می گیرد و خود را به قالب خاصی محدود نمی کند.

اشعار این مجموعه در چه سالهایی سروده شده و آیا این اثر اولین مجموعه شعر شماست؟

این اثر دومین مجموعه شعر من است. مجموعه اولم «چهارم شخص مفرد» در سال ۸۴ به چاپ رسید و به عنوان کتاب برتر خراسان در همان سال انتخاب شد. در آن مجموعه همه اشعار در قالب غزل بود اما از آن سال در سبک سپید به شعر پرداختم. در واقع این مجموعه در سالهای ۸۴ تا ۸۶ گردآوری شده است.

شما که دغدغه غزل داشته اید و دارید، چطور شد به شعر سپید روی آورید؟

به دلیل اندیشه و حس شاعرانه و این که احساس می کنم دیگر ریتم زمانه ما، ریتم غزل نیست. یکی از

شاعران معاصر در این زمینه جمله جالبی دارد که اگر ذهن و احساس آدمهای امروز را روی کاغذ پیاده کنیم، یک خط زیگزاگ شکل می گیرد. چنین احساساتی با گذشته متفاوت و در نتیجه نیازمند قالب های جدیدتری هستند. به هر حال شاعر در حال تجربه کردن است. من هنوز هم به صورت شخصی کار غزل می کنم اما معتقدم برای جهانی شدن شعر، باید قافیه را دستکم برای امروز کنار گذاشت. اگر وزن و قافیه را از اشعار مولانا بگیریم، این اندیشه جهانی اوست که متبلور می شود.

اما شما همین اندیشه را که در قالب شعر سپید مطرح کردید، در کتاب قبلی در قالب غزل پیاده شده است. پس در غزل هم قابل ارائه است.

من نمی گویم که دوره غزل تمام شده است، اما ارائه اندیشه های امروزی در قالب غزل بسیار دشوار است و انرژی زیادی می طلبد. فریاد عصیان شاعر عصر ما مثلاً در وزنی مثل مفاعل فعلات ... که مثل صدای یک چشمه است، بسیار سخت است. این وزنها باید درونی شده باشند تا شاعر بتواند به راحتی و بدون محدود کردن خود در بند وزن، افکار خود را بیان کند. من شخصاً این روزها بیوزنی را برای بیان تفکراتم ترجیح می دهم.

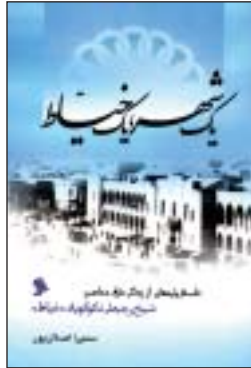
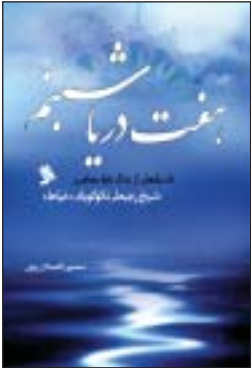
این طور به نظر می رسد که بدنه جامعه و عوام، شعر را بیشتر به صورت کلاسیک و غزل می شناسند.

متأسفانه مخاطب عام هنوز غزل نئوکلاسیک یا سبکهای پس از آن مثل شعر روایت یا غزل پیست مدرن را نمی شناسد. اگر شما یک غزل نئوکلاسیک از نوع درجه سه بخوانید، همه تصور می کنند که یک شعر بیوزن است. مردم ما عادت کرده اند که شعر را تنها از نوع غزل سعدی و حافظ و بیدل بدانند. حتی گاهی بعضی فارغ التحصیلان رشته ادبیات هم غزل نئوکلاسیک را با شعر سپید اشتباه می کنند. به همین دلیل فاصله زیادی بین شاعر و مخاطب ایجاد شده است. البته شاعران هم در این جریان تا حدودی کوتاهی داشته اند، چرا که خود را از مردم جدا پنداشته و برای مخاطبی که معمولی است کمتر شعر خوانده اند در صورتی که مردم ما خیلی خوب شعر را می فهمند و از شعر جدا نیستند.

نگاهی به دو کتاب «هفت دریا شبنم» و «یک شهر، یک خیاط» نوشته سمیرا اصلانپور

چشیدن دریا

هر چند داستان‌هایی که بر اساس شخصیت‌های واقعی پدید آمده‌اند در سطح جهان آنچنان زیاد است که برخی آن را به عنوان یک گونه ادبی طبقه‌بندی کرده‌اند، اما این گونه داستان‌ها و به ویژه نمونه‌های موفق آنها به زبان فارسی آنقدر کم مورد توجه قرار گرفته‌اند که پیدایی هر داستانی با این شاخصه‌ها، می‌تواند اتفاقی در این عرصه به حساب آید. سمیرا اصلانپور در دو کتاب اخیر خود با عناوین «هفت دریا شبنم» و «یک شهر، یک خیاط» موضوعی از این دست را محور کارش قرار داده است. موضوع و محوریت هر دو کتاب، شخصیتی عارف مسلک به نام شیخ رجبعلی نکوگویان است که با نام خیاط نزد بسیاری از تهرانی‌های قدیمی شهرت دارد. چنانچه ناشر در مقدمه کتاب آورده، مقامات و کمالات معنوی شیخ، از نشانه‌های بارز الهی است که خداوند متعال به آن دسته از بندگانش که به مبارزه و مجاهده با نفس می‌پردازند، اعطا می‌کند. زندگی ایشان سراسر عشق به خدا، کار برای خدا و احسان به بندگان خداست. در این مقدمه همچنین، مهم‌ترین ویژگی ماندگاری نام شیخ، در تلاش او برای جلب نظر پروردگار، خودسازی و غافل نشدن از یاد خداوند عنوان شده است؛ چنان‌که شاگردانش از آن مرحوم نقل کرده‌اند که می‌گفت: «هر سوزنی که برای غیر خدا به پارچه فرو می‌کنم، به دستم فرو می‌رود.» اصلانپور در کتاب اول که هفت دریا شبنم نام دارد،

داستان‌هایی را در مقام نویسنده دانای کل از این عارف نقل می‌کند. او پس از مطالعاتی که درباره این شخصیت تاریخی داشته، بخش‌هایی از زندگی او را در قالب روایی به مخاطب عرضه می‌کند. هر کدام از داستان‌ها بسیار کوتاه و به ذکر یکی از فضایل اخلاقی شیخ رجبعلی خیاط مرتبط می‌شوند. اصلانپور در مقدمه‌ای که بر این کتاب نوشته آورده است: «قدیمی‌های تهران، شیخ را خوب می‌شناختند و خیلی‌ها یادشان نمی‌رود که هرازگاهی به این بابویه سری بزنند تا اشکی بر مزار او بیفتشاند.» وی می‌افزاید: «از شیخ حرف می‌زنم؛ عارفی مکتب زرفته و خط نوشته که شاید سلوک خاضعانه‌اش با همشهری‌های خود، پله‌ای شده بود در پلکان سیر و سلوک عارفانه او برای رسیدن به مقامی که کمتر کسی به آن رسیده و می‌رسد.»

شیخ رجبعلی خیاط در سال ۱۳۴۰ در گذشته و این نکته، جمع‌آوری مطالب درباره او را با کمی مشکل مواجه کرده است. اصلانپور با ذکر این نکته که با وجود گذشت زمان، یاد این عارف هنوز در میان تهرانی‌ها زنده است، در مقدمه کتاب دیگرش که آن را «یک شهر، یک خیاط» نام نهاده، می‌نویسد: «آفسوس که زمان شیخ از ما دور است و راویان بسیاری از خاطرات نیز دور از دسترس. با این همه چه زنده و تصویرکردنی‌اند تمام آنچه از شیخ نقل شده است، گویا خود آنها را دیده‌ای و در زمان وقوعشان حضور داشته‌ای. فراتر از آن، گویا

هم‌اکنون در محضر شیخ هستی و از فضایل او بهره‌مند می‌شوی... منابع این مجلد نیز، کتاب «کیمیای محبت» نوشته محمد محمدی ری‌شهری و «مقام عشق» ضمیمه کیهان فرهنگی بوده است، هر چند رویکرد اصلانپور در این کتاب با کتابی که پیش‌تر در مورد این عارف نوشته بود، متفاوت است. او در «هفت دریا شبنم» از زاویه دید دانای کل، داستان‌هایی را به توالی زمان در مورد شیخ روایت کرده است به گونه‌ای که شرح کلی و مختصری از تمامی زندگی شیخ باشد، اما در «یک شهر، یک خیاط» کار به روال دیگری است. در این مجموعه، داستان‌ها از دید افراد مختلفی روایت می‌شود و برخی مربوط به زمان‌هایی پس از رحلت شیخ از این جهان است.

ساختار قصه‌گویی اصلانپور در دو کتاب «هفت دریا شبنم» و «یک شهر، یک خیاط»، از کارکردی دوگانه برخوردار است. او از سویی از قصه‌نویسی مدرن بهره می‌گیرد و تلاش دارد تا با کمترین توضیح و تفسیری داستان را روایت کند و از سوی دیگر، بخشی از روایت خود را وامدار روایت‌هایی از این دست در ادبیات کلاسیک فارسی است؛ قصه‌هایی که نمونه‌های آن را می‌توان در بسیاری از کتب کلاسیک فارسی از جمله کشف‌الاسرار میبیدی یافت. در کنار این موضوع، زبان و لحن اصلانپور بسیار ساده و روان است. مجموع این خصوصیات سبب شده تا مخاطب با خواندن قصه‌ها بتواند با آنها ارتباط برقرار کند. در کنار این ویژگی‌ها،

باید خصوصیتی دیگر را نیز برای روایت‌های اصلانپور قائل شد. داستان‌های هر دو مجموعه چنان هستند که می‌توان آنها را به تنهایی خواند و با نقطه مبهمی روبه‌رو نشد. اما از سوی دیگر، داستان‌ها به گونه‌ای هستند که بعد از خواندن همه آنها، شخصیت شیخ رجبعلی خیاط در ذهن مخاطب مجسم می‌شود. یعنی او داستان‌ها را همچون قطعات یک پازل کنار هم می‌چیند تا تصویری از شیخ را پیش روی خود بسازد. مولف در مقدمه کتاب «یک شهر، یک خیاط» در این باره می‌نویسد: «بار دیگر فرصتی پیش آمد و سعادت، تا مدتی در محضر شیخ رجبعلی خیاط باشم و روزهایی را با خاطرات دلنشینی که از او مانده سرکنم. بی‌شک قلم من قاصر بوده و هست تا زیبایی‌های زندگی و افکار انسان بزرگ و وارسته‌ای چون رجبعلی نکوگویان را به تصویر کشد؛ اما کرامات شیخ موثر افتاد و «هفت دریا شبنم» که بازنویسی داستان‌گونه خاطراتی از زندگی او بود، راهی به میان قلب‌ها باز کرد و همین عنایت از سوی خداوند خالق نیکویی‌ها، برای نگارنده این موقعیت را فراهم آورد تا به بازنویسی داستان‌های دیگری از زندگی پربار وی بپردازد.»

چاپ سوم کتاب «هفت دریا شبنم» و چاپ اول کتاب «یک شهر، یک خیاط» به تازگی از سوی نشر شهر در شمارگان سه و پنج هزار نسخه راهی بازار کتاب شده است.

بسمه تعالی

فراخوان

خانه کتاب

به منظور اجرای قانون برنامه چهارم توسعه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی کشور و برای هدقمند کردن یارانه های حوزه نشر و هدایت آنها به سوی مصرف کنندگان واقعی، طرح توزیع کارت الکترونیکی خرید کتاب ویژه دانشجویان، طلاب علوم دینی، اهل قلم و دیگر واجدان شرایط با حمایت معاونت امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی توسط موسسه خانه کتاب به اجرا درمی آید.

بر اساس این طرح، کارت الکترونیک خرید کتاب جایگزین بین های کاغذی شده و افراد با در اختیار داشتن این کارت و یک شماره رمز می توانند تا سقف شارژ شده در کارت، اقدام به خرید کتاب نمایند. بر اساس محاسبات و آمارهای موجود پیش بینی می شود در سراسر کشور حدود چهار میلیون نفر مشمول این طرح شوند. بر این اساس و به منظور ایجاد زیرساخت های لازم، ضروری است کتابفروشی ها که آخرین حلقه توزیع کتاب در کشور محسوب می شوند، به سامانه دریافتی این کارت ها مجهز شوند. لذا از کلیه ناشران و کتابفروشان که دارای مجوز معتبر از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و یا اتحادیه صنعتی بوده و تاکنون موفق به استفاده از این سیستم در فروشگاه خود نشده اند، تقاضا می شود جهت نصب دستگاه کارت خوان، فرم زیر را تکمیل و به همراه تصویر مجوز مربوطه به نشانی: خیابان انقلاب- بین صبای جنوبی و فلسطین- موسسه خانه کتاب- طبقه منفی دو ارسال و یا به صورت حضوری به موسسه خانه کتاب ایران بخش کارت الکترونیکی خرید کتاب مراجعه نمایند.

فرم درخواست نصب دستگاه کارت خوان	
نام واحد فروشگاهی / کتاب فروشی / انتشاراتی	
نشانی:	شماره تلفن:
نشانی الکترونیکی:	سال تاسیس:
مشخصات مدیر مسئول:	
نام:	نام خانوادگی:
صادره از:	متولد:
	شماره شناسنامه:
	کد ملی:

روایت سفر به نمایشگاه کتاب روسیه

جشن کتاب در مسکو

از مصیبت های عظیمی که مارکسیسم بر جامعه روسیه وارد آورده سخن گفته است. سولژنیستین در این نامه انحطاط اخلاقی و مدنی و خانوادگی مردم روسیه را نتیجه سلطه اندیشه های مصیبت بار مارکس، انگلس، لنین و استالین دانسته است و سرانجام از زمامداران شوروی خواسته است که پیراهن چرکین مارکسیسم را از تن مردم ستم دیده روسیه بیرون آورند.

یکی دیگر از آثار سولژنیستین که موجب تبعید او از روسیه شد 'مجمع الجزایر گولاک' است که به فارسی نیز ترجمه شد و امروزه اکثر جامعه شناسان انتشار این اثر را یکی از عوامل فروپاشی شوروی سابق می دانند. در این کتاب، سولژنیستین از زندان های هولناک شوروی سخن گفته است و از بازجویان بی رحمی که با شکنجه های هول انگیز مخالفان سیاسی را مجبور به اعتراف می کردند.

ترجمه کتاب 'مجمع الجزایر گولاک' انتشارات سروش پس از انقلاب اسلامی منتشر کرد. او به خاطر تالیف این کتاب و چند اثر دیگر، موفق به دریافت جایزه نوبل شد و در سال ۱۳۷۳ در گفت و گویی با هفته نامه آرکیومنتی ایفاکتی 'چاپ مسکو با صراحت پیش بینی کرد که دنیای اسلام در قرن ۲۱ از اهمیت و شکوه عظیمی برخوردار خواهد شد.

در مجموع سفر خوبی بود. دوست دارم که در سفری دیگر به روسیه بیشتر به پژوهش خود در زمینه مذهب ارتدوکس بپردازم تا مجموعه ای را که مشغول تالیف آن از سال ۱۳۶۴ تحت عنوان ادیان توحیدی و غیر توحیدی برای نوجوانان و جوانان هستم غنی تر سازم. دوست دارم همراه با یک مترجم با چند کشیش کلیسا های مسکو و سن پترزبورگ به گفت و گو بنشینم.

در نمایشگاه مسکو، کشورهای دیگری غیر از ایران هم شرکت کرده بودند. غرفه کشور عربستان سعودی بزرگ ترین غرفه بود و تعداد زیادی از قرآن های ترجمه شده به زبان روسی را آورده و به رایگان به بازدیدکنندگان هدیه می دادند. کسانی هم که ترجمه قرآن به زبان انگلیسی را می خواستند، آن را دریافت می کردند. من یک جلد ترجمه به زبان انگلیسی را از غرفه عربستان گرفتم. از زمانی که به ایران بازگشته ایم مشغول مطالعه آن هستم. این ترجمه اشکالات زیادی دارد و آن شاء الله به زودی نقادی بر آن در یکی از نشریات قرآنی خواهم نوشت.

متأسفانه ترجمه فارسی قرآن که توسط وزارت معارف عربستان سعودی انجام گرفته هم روان نیست و اشکالات زیاد دارد. در فرودگاه مسکو هنگام بازگشت، یکی از ایرانیان که مانند من برای مدت کوتاهی به روسیه آمده بود از وضع پوشش برخی از زنان روسی دچار حیرت شده بود می گفت که من به کشورهای اروپایی هم سفر کرده ام و این وضع را در آنجا هم ندیده ام. در پاسخ گفتم که البته تا آنجا که می دانم پس از فروپاشی سیستم کمونیستی شوروی وضع بهتر شده است. از او خواستم که وقتی به ایران رسید کتاب 'ارزشمند خانواده موعود مارکسیسم' تالیف دکتر شهریار روحانی (انتشارات قلم) را تهیه کند و بخواند تا بداند که آموزه های مارکسیستی لنین، استالین و لوناشارسکی (وزیر تعلیم و تربیت شوروی) درباره آزادی زنان چگونه نهاد خانواده را در شوروی سست کرد. به او گفتم که این بی بندوباری برخی از زنان روسی نتیجه هفتاد سال تبلیغ برای ایجاد یک جامعه بدون مذهب است.

با آقای امیدوی مشاور رئیس نمایشگاه بین المللی کتاب تهران و مدیر کل مطالعات و برنامه ریزی فرهنگی و کتابخوانی مصاحبه های زیادی انجام شد. آقای سید مهدی برومند و آقای محمدمهدی وحیدی از کسانی بودند که از طرف موسسه نمایشگاه های فرهنگی ایران به مسکو آمده و با استفاده از مترجمانی که استخدام شده بودند درباره آثار عرضه شده به بازدیدکنندگان روسی توضیح می دادند. موسسه نمایشگاه های فرهنگی ایران محبت کرده و حدود بیست جلد از تالیفات من نظیر 'تاریخ تمدن ویژه نوجوانان'، 'همراه با عارفان'، 'عیاران و جوانمردان'، 'در مدرسه سعیدی'، 'در مدرسه حکیم توس'، 'نگاهی به تاریخ معاصر جهان' و 'مبانی ادبیات کودک و نوجوان' را به همراه آورده و در بخشی جداگانه در معرض دید بازدیدکنندگان قرار داده بود و من هم هر گاه لازم بود با استفاده از مترجمان غرفه برای بازدیدکنندگان توضیح می دادم. به همت آقای وحیدی تابلویی بزرگ از چهره من و شرح مختصری از زندگی و آثارم در غرفه به نمایش گذاشته شده بود.

در این مدت ملاقات های بسیار مفیدی با آقای ابوذر ابراهیمی راینز فرهنگی ایران در مسکو داشتیم. وی مردی آگاه و کتابخوان و سال ها در حوزه علمیه و دانشگاه تحصیل کرده بود و چند داستان از من که قبل از انقلاب اسلامی منتشر شده بود - نظیر سوگند مقدس و اشرفزاده قهرمان - را خوانده بود. روز پنجم اوفسیاتیکوف مدیر نمایشگاه های بین المللی کتاب مسکو به همراه معاون خود دوباره به غرفه ما آمدند و با من و آقای امیدوی به گفت و گو پرداختند. بحث ما بیشتر در مورد حضور ناشران روسی در نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در سال ۱۳۸۸ بود. اوفسیاتیکوف در این دیدار گفت: روسیه مایل است در نمایشگاه سال آینده در تهران با بیش از چهل بنگاه انتشاراتی از این کشور شرکت کند. وی گفت: آوازه نمایشگاه بین المللی کتاب تهران به گوش ما هم رسیده است و از همین رو مایلیم با حضور جدی در این نمایشگاه به تعمیق دوستی ایران و روسیه کمک کنیم.

در یکی از روزها که در غرفه نشسته بودم، الکساندر بیتکون، نویسنده و شاعر اوکراینی به ملاقاتم آمد. او گفت که مصاحبهات با رادیو مسکو را شنیده ام و دوست دارم تعدادی از آثار شما را به روسی و اوکراینی ترجمه کنم. من آمادگی خود را اعلام کردم و گفتم که بسیار مایلیم کتاب 'وجدان' را ترجمه کنید که اکنون به چاپ هجدهم رسیده است. موقع خداحافظی دو جلد از آثار خود را به من تقدیم کرد که آنها را همراه خود به تهران آوردم و قرار شد با هم مکاتبه داشته باشیم.

در یکی از روزها یکی از ناشران روسیه که با راینز فرهنگی ایران در مسکو که با همت و اقدام او کتاب خدمات متقابل اسلام و ایران اثر شهید مطهری به زبان روسی ترجمه شده است همراه با مترجم راینز فرهنگی ایران به غرفه آمد و مدت نیم ساعت در مورد آن کتاب به زبان روسی برای بازدیدکنندگان سخن گفت. در نمایشگاه کتاب امسال به علت درگذشت سولژنیستین نویسنده نامدار روسیه غرفه بزرگی به آثار وی و تصاویر و عکس هایش از دوران کودکی تا پایان عمر اختصاص یافته بود. چند بار از این غرفه بازدید کردم. معلوم شد که آثار وی نظیر، 'مجمع الجزایر گولاک' به بسیاری از زبان های زنده دنیا ترجمه شده است. امروزه اکثر پژوهشگران یکی از عوامل فروپاشی نظام استبدادی - مارکسیستی شوروی سابق را انتشار آثار سولژنیستین می دانند.

در سال ۱۳۵۴ ترجمه کتاب نامه به زمامداران شوروی در ایران منتشر شد که سولژنیستین در این نامه طولانی

روسی به من گفت که یکی از ایرانیان آن را برای من ترجمه کرد.

آن خانم گفت: هنگام معرفی شما گفتند که شما کتاب های دینی برای نوجوانان ایرانی می نویسید، اما نمی دانستیم که شما از تاریخ روسیه و ادبیات کشور ما هم این قدر خوب اطلاع دارید. من هم در پاسخ ابتدا تشکر کردم و سپس گفتم: آگاهی من از تاریخ روسیه به خاطر تالیف کتاب تاریخ تمدن ویژه نوجوانان است، اما از نویسندگان روسی بسیار خوانده ام که به چندتایی از آنها اشاره کردم و گفتم به آثار تولستوی و داستایفسکی خیلی علاقه دارم. دو روز بعد که خبرنگار رادیو مسکو در نمایشگاه با من دیدار کرد او نیز از این که از محتوای آثار بیشتری از گورکی، داستایفسکی و سولژنیستین سخن گفتم خیلی خوشحال شد. سپس من درباره آثار نویسندگان ایران از وی پرسیدم. او گفت تا آنجا که من اطلاع دارم در اینجا بیشتر آثار محمدعلی جمالزاده ترجمه شده است. من به وی گفتم خوشبختانه پس از انقلاب اسلامی بر تعداد نویسندگان داستان هاورمان های اجتماعی افزوده شده و آنها آثار بسیاری نوشته اند که باید نسبت به ترجمه برخی از آنها به روسی اقدام شود. بهتر است از نمایشگاه بگویم. نمایشگاه در نزدیکی هتلی که ما در آن اقامت داشتیم تشکیل شده بود و گویا در دوران سلطه کمونیست هم مرکز نمایشگاه های صنعتی روسیه و جمهوری های وابسته به آن بوده است. در بالای درهای ورودی ساختمان های آنجا هنوز علامت داس و چکش دیده می شد. دو چیز در این نمایشگاه توجه من را بسیار جلب کرد. تعداد غرفه ها بسیار زیاد بود که نشان دهنده تعداد زیاد ناشران آن کشور است و تعداد بازدیدکنندگان هم زیاد بود که نشان دهنده آن بود که در روسیه فرهنگی کتابخوانی بسیار رواج دارد. البته روس ها به کتابخوانی شهرت بسیار داشته اند اما استقبال آن جمعیت عظیم که برای خرید بلیت ورودی صف بسته بودند نشان می داد که گسترش رسانه های دیگر نظیر تلویزیون و اینترنت توانسته است از شوق آنها به کتابخوانی بکاهد.

نکته دیگری که توجه من را جلب کرد تعداد زیاد ناشرانی بود که کتاب های کودکان و نوجوانان منتشر می کردند. تعداد آنها بسیار زیاد بود و این نشان دهنده رواج کتابخوانی در میان کودکان و نوجوان روسیه است. در نمایشگاه مسکو غیر از غرفه موسسه نمایشگاه های فرهنگی ایران، غرفه راینز فرهنگی ایران در مسکو، غرفه انتشارات مجمع جهانی اهل بیت (ع) و غرفه انتشارات الهدی هم فعال بودند و توجه بسیاری از بازدیدکنندگان را جلب کردند.

در غرفه موسسه نمایشگاه های فرهنگی ایران که نمایندگی نمایشگاه بین المللی کتاب تهران را نیز داشت، کتاب های ایران شناسی، آثار جدید در زمینه شعر و ادبیات و هنر ایرانی و اسلامی عرضه می شد.

مدیر نمایشگاه های کتاب مسکو در دیدار از غرفه ایران گفت: روسیه مایل است در نمایشگاه سال آینده تهران با بیش از چهل بنگاه انتشاراتی از این کشور شرکت کند

سال ها بود که علاقه داشتم به روسیه و مخصوصا شهر مسکو سفری داشته باشم. با ادبیات این کشور از نوجوانی آشنا شده بودم. به نظر بهترین کتابی که خواندم 'خطرات خانه اموات' اثر داستایفسکی بود و بعد از آن کتاب 'مادر' اثر گورکی توجهم را جلب کرد. به راستی در این دو کتاب احساسات و عواطف انسانی چون امواجی متلاطم بر روح انسان تاثیر می گذارد. ترجمه آثار تولستوی و چخوف را در دوران جوانی خواندم و از همان زمان شوق دیدار از کشوری که این نویسندگان در آن سرزمین رشد کرده بودند در من بیشتر شد.

در دهه پنجاه که پژوهش درباره ادیان را آغاز کرده بودم آثاری را در مورد مذهب ارتدوکس و تفاوت های آن با کاتولیک و پروتستان خواندم. تصور می کنم که کتاب تاریخ روسیه از پیدایش تا سال ۱۹۴۵ میلادی اثر کلنل والتر بیش از هر کتاب دیگری توجهم را جلب کرد. این کتاب را نجفقلی معزی به زبان فارسی ترجمه کرده و انتشارات کمیسون معارف تهران در سال ۱۳۳۸ منتشر ساخته بود و من برای نگارش فصل هایی از جلد هفتم کتاب 'تاریخ تمدن ویژه نوجوانان' که به تاریخ روسیه مربوط می شد از این کتاب و دو کتاب تاریخ روسیه اثر رابرت والاس R.wallace و نظیر کبیر تالیف پل هاملین P.Hamlyn که به زبان انگلیسی هستند استفاده فراوان کردم.

ماجرای حمله ناپلئون به روسیه و نیرنگ های جنگی سرداران روسی نظیر کوتوزوف و بعدشکست فرانسویان از جمله وقایع مهم تاریخ روسیه است که من آن را در یکی دیگر از مجلدات تاریخ تمدن برای نوجوانان به تفصیل آورده ام. به راستی تاریخ روسیه، تاریخ شکفت و پراز وقایع عبرت انگیز است. شکست قوای آلمان نازی در جنگ دوم جهانی از روسیه و مرگ هزاران آلمانی فریب خورده از هیتلر از جمله آن وقایع مهم است و شکفتن این که روس ها همان بلایی را که بر سر ناپلئون آوردند بر سر قوای نازی هم آوردند.

به هر حال، وقتی شنیدم که قرار است من با موافقت دکتر پرویز معاون فرهنگی وزارت ارشاد و آقای حجتی مدیر موسسه نمایشگاه های فرهنگی به روسیه برویم تا در بیست و یکمین نمایشگاه بین المللی کتاب مسکو حضور داشته باشیم خوشحال شدم. این نمایشگاه از سیزدهم تا هجدهم شهریور (سوم تا هشتم سپتامبر ۲۰۰۸) در مسکو تشکیل شد و ما سه شبه دوازدهم شهریور یعنی یک روز قبل از تشکیل نمایشگاه به مسکو رسیدیم. روز اول ورودمان به مسکو هنوز نمایشگاه تشکیل نشده بود ولی مراسمی از رونمایی کتابی درباره تاریخ کهن ایران با نام پادشاهان ساسانی تالیف سرگئی داشکوف در فروشگاه بیلبیلو گلوبوس ناشر کتاب تشکیل شد. جلسه خوبی بود و ابتدا مولف کتاب درباره آن کتاب سخنانی گفت و مترجم محترم هم آن را به فارسی برای ما ترجمه کرد. سپس آقای ابوذر ابراهیمی راینز فرهنگی ایران در مسکو نیز مطالبی به اختصار درباره تاریخ ایران بیان کرد که به زبان روسی ترجمه شد. سپس از من خواسته شد که مطالبی عرض کنم. من کتابی که رونمایی شده بود را نخوانده بودم به همین دلیل درباره آشنایی خود با تاریخ و ادبیات روسیه به اختصار گفتم که به زبان روسی ترجمه شد. از داستایفسکی، تولستوی و چخوف و استقبال مردم از آثار این نویسندگان در ایران سخن گفتم که مترجم محترم هم بار پس از پایان جملات کوتاه من آن را به روسی ترجمه می کرد و حضار هم با کف زدن چند بار مرا تشویق کردند.

در پایان جلسه، ناشر کتاب تاریخ کهن چند اثر هنری از انتشارات خود را به عنوان هدیه به من داد. موقع خروج، یکی از بانوان روسی شرکت کننده مطالبی به

نام چیستا یثربی بیش از هر چیز تداعی گر تئاتر است، هر چند او مدرک دکترای خود را در رشته روان‌شناسی اخذ کرده است. یثربی از تاثیرگذارترین هنرمندان تئاتر چندساله اخیر بوده که در حوزه‌های نمایشنامه‌نویسی، کارگردانی تئاتر، تدریس دانشگاهی، نقد و ترجمه فعال است. نمایشنامه‌های یثربی که از ابتدا و از اجراهای اولیه مورد توجه واقع شدند، تاکنون هفت جایزه اول نمایشنامه‌نویسی از جشنواره‌های فجر و بانوان را برای او به ارمغان آورده‌اند. او همچنین جایزه ادبی پروین اعتصامی را برای نمایشنامه "زنان مهتابی"، مرد آفتابی" در سال ۱۳۸۳ از آن خود کرد. آنچه در پی می‌آید گفت‌وگویی با این نمایشنامه‌نویس برجسته کشورمان درباره "یک شب دیگر هم بمان سیلویا" است.

چیستا یثربی از ترجمه «یک شب دیگر هم بمان سیلویا» می‌گوید

روایت بدون شرح

درجه دوم اهمیت پس از دغدغه هنری مادر قرار دارند و همین موضوع می‌تواند سرآغاز مشکلاتی در خانواده باشد.

آیا می‌توان این نمایشنامه را یک اقتباس به‌شمار آورد؟

اگر بخواهیم این نمایشنامه را جزو آثار اقتباسی طبقه‌بندی کنیم، ترجیح می‌دهم آن را بر مبنای نگاهی به زندگی پلات بدانیم، به این معنا که این نمایشنامه به ریز اتفاقات و خط داستانی زندگی سیلویا پلات پایبند نیست. این نمایشنامه، یک نمایشنامه بیوگرافیکال نیست و حتی برخی از حوادث زندگی پلات در این نمایشنامه تغییر کرده یا به لحاظ تاریخی جابه‌جا شده است. آنچه بیش از هر چیز در زندگی پلات مدنظر من بود، روند خلاقه شعر، شباهت‌های زندگی خودم و پلات و وضعیت‌های مشترکی بود که بسیاری از زنان آنها را تجربه می‌کنند. من سعی کردم در این نمایشنامه همه چیز شاعرانه و فضای کلی آن با تصور من از فضای روحی روانی سیلویا پلات سازگار باشد.

در نوشتن نمایشنامه از چه منابعی استفاده کردید؟
شعرهای سیلویا پلات در مجموعه آبی کوچک عشق و به خصوص شعر آینه برای من بسیار الهام‌بخش بودند، اما خاطرات سیلویا که به ترجمه خانم مه‌ساملک مرزبان به چاپ رسیده است مهم‌ترین منبعی بود که به وسیله آن از احوال زندگی پلات آگاهی یافتم. یکی دیگر از آثاری که در رابطه با پلات مطالعه کردم و تاثیر مسخ‌کننده‌ای بر من داشت نامه‌های میلاد بود. نامه‌های میلاد، مجموعه هشاد و هشت شعر از آثار تد هیوز، همسر پلات است.

فکر می‌کنید بتوان بر پایه نمایشنامه شما تحلیلی روانکاوانه ارائه داد؟

فکر نمی‌کنم بتوان تحلیلی روانکاوانه از زندگی سیلویا پلات ارائه داد؛ چرا که این نمایشنامه نمایشنامه‌ای بیوگرافیکال نیست و جزئیات و متفرعات زندگی پلات در آن شرح داده نشده است؛ اما می‌تواند برخی از فشارهای روانی یک شاعر خلاق را نشان دهد. در واقع یک شب دیگر هم بمان سیلویا نمایانگر یکی از وجوه روانی پلات است که در این وجه می‌توان پلات و بسیاری دیگر از زنان هنرمند و خلاق را مشترک دانست؛ هنرمندانی که خلاقیت‌شان محدود می‌شود و امکان تولید اثر هنری را از دست می‌دهند.

می‌کرده، شعر نیز می‌سروده است. پلات یک شاعر، یک نویسنده و هنرمند خلاق است، اما او با مناسبات معمولی نمی‌تواند پس از ازدواج دغدغه‌های هنری‌اش را ادامه دهد و به این ترتیب زندگی برای او سخت می‌شود. این مسئله، وضعیتی است که برای من و نویسندگانی که مادر هم هستند پیش می‌آید. من در مورد زنانی صحبت نمی‌کنم که مسئولیت‌های طبیعی یک زن را در مقام همسر یا مادر نمی‌پذیرند؛ بلکه مقصود من نشان دادن سختی‌هایی است که بر سر راه زنان هنرمند وجود دارد؛ زنانی که همه ویژگی‌ها و مسئولیت‌های طبیعی خود را دارا هستند. چنین زنانی در عین و دشواری‌های فراوان، هم وظایف و مسئولیت‌های طبیعی خود را انجام می‌دهند و هم اثر هنری تولید می‌کنند، اما مگر تولید اثر هنری به تمرکز، آرامش و آسودگی احتیاج ندارد؟ چنین آسودگی و فراغتی برای یک زن، تنها در فاصله چرت‌های نوزادش به وجود می‌آید؛ یا در فاصله غذا خوردن کودکش یا چند ساعتی که فرزندان در مدرسه‌اند. مادران، نه طبیعتاً و نه عرفاً از این اقتدار برخوردار نیستند که به وظایف سنتی خود بی‌اعتنایی کنند، با وجود همه این مشکلات زنان هنرمند همواره مورد انتقاد فرزندان و خانواده خود هستند؛ چنان‌که سیلویا پلات بود. فرزندان این هنرمندان می‌پندارند که در

تنها در این نمایشنامه به سمت توضیح صحنه‌های مفصل رفته‌ام حتی پیش از این، بارها به من گفته شده بود که نمایشنامه‌هایم بی‌توضیح صحنه است و این کار را برای خوانندگان یا کارگردانان مشکل کرده. به‌طور کل باید گفت که استفاده از توضیح صحنه لازمه این نمایشنامه بوده و تعدا صورت گرفته است.

شما این نمایشنامه را در چه سبکی طبقه‌بندی می‌کنید؟

من این نمایشنامه را ترکیبی از رئالیسم و سوررئالیسم می‌دانم. در واقع، این نمایشنامه در مقطع واقعیت و فراواقعیت رخ می‌دهد. تصور می‌کنم جریان خلاقیت نیز درست در همین مقطع رخ می‌دهد؛ جایی که انسان تلاش می‌کند این خیال را به عالم واقعیت بیاورد. در حقیقت، خلاقیت ترکیبی از واقعیت و خیال است. یک شب دیگر هم بمان سیلویا را می‌توان در سبک‌های دیگری چون رئال جادویی و گاهی امپرسیونیسم نیز طبقه‌بندی کرد. این نمایشنامه ترکیبی از این سبک‌هاست؛ اما اگر بخواهیم وضعیت کلی آن را ترسیم کنیم باید بگوییم این نمایشنامه به‌طور مداوم میان ذهنیت و عینیت و میان خیال و واقعیت در نوسان است.

به نظر شما ریتم سریع نمایشنامه، امکان پرداختن به شخصیت‌ها را سلب نکرده است؟

با ریتم سریع این نمایشنامه، امکان پرداختن به بیش از یک شخصیت وجود نداشت. در این نمایشنامه به جز شخصیت اول با کسانی روبه‌رو می‌شویم که ظرفیت عمیق‌ترین شخصیت‌پردازی‌ها را دارند؛ مانند تد هیوز اما همان‌طور که گفتم امکان پرداختن به آنها، طی این نمایشنامه فراهم نشد. توجه کنید که اساساً این نمایشنامه قصد پرداختن به شخصیت‌های دیگر به جز سیلویا پلات را ندارد و از برخی شخصیت‌ها، با وجود عظمتشان تنها سایه‌ها یا صداهایی کوتاه و بلند تصویر شده است و همین نیز برای این نمایشنامه کفایت می‌کند.

چرا به سراغ سیلویا پلات رفتید؟

به خاطر شباهتی که در زندگی او، زندگی بسیاری از زنان و خودم احساس می‌کنم. پلات ۳۱ سال زندگی کرد و از این ۳۱ سال ۱۵ سال را در مدرسه به سر می‌برده. صاحب‌سه‌فرزند بوده و در این سال‌ها به شدت زیر فشارهای روانی زندگی کرده و درحالی‌که با همه این مسائل دست و پنجه نرم

نمایشنامه "یک شب دیگر هم بمان سیلویا" چه درونمایه‌ای دارد؟

خلاقیت و شادی آفرینشگری محتوای اصلی این نمایشنامه است. در نمایشنامه "یک شب دیگر هم بمان سیلویا"، سیلویا پلات در مقام شاعر، تنها با خلاقیت هنری یا سرودن شعر زنده است و آنجا که به دلایلی نمی‌تواند شعر بگوید، در نظرش زندگی به پایان می‌رسد. به نظر پلات وقتی خلق هنری وجود نداشته باشد، زندگی با مرگ فرقی ندارد. به نظر وی باید خلاقیت را مهم‌ترین وجه تمایز انسان و حیوان دانست. در واقع، خلاقیت است که به انسان، انسانیت می‌بخشد و درونمایه اصلی نمایشنامه هم، خلاقیت و ضرورت وجود آن در شاعر و هنرمند است.

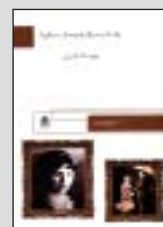
به نظر شما توضیح صحنه‌های پر از جزئیات، بار دیالوگ را سبک نمی‌کند؟

گرچه غالباً توضیح صحنه‌های مفصل از ضعف نمایشنامه نویسنده ناشی می‌شود، اما در مورد این نمایش این‌طور نیست؛ چرا که این نمایش مبتنی بر موقعیت‌های بصری سوررئال (غیرواقعیت نگارانه) بود و در چنین شرایطی نمی‌توان انتظار داشت که همسویی منطقی میان دیالوگ و کنش‌ها موجود باشد. از این گذشته، برخی عناصر نمایشنامه مانند گاو باز در اسپانیا تنها در ذهن شخصیت‌ها حضور داشتند؛ حال آن‌که حضور آنها باید به ترتیبی گزارش می‌شد و من برای توصیف این عناصر از توضیح صحنه استفاده کردم.

نکته دیگری که لزوم استفاده از توضیح صحنه‌ها را مشخص می‌کند، سخت‌بودن فرم اجرایی نمایشنامه است. چنان‌چه از متن نمایشنامه هم مشخص است، تصور نوع اجرا حتی در همین حالت هم دشوار می‌نماید، چه رسد به زمانی که بخواهیم توضیح صحنه‌ها را نیز حذف کنیم. در واقع این توضیح صحنه‌ها برای نزدیک کردن کارگردان به نوع و فضای اجرا کاملاً ضروری است. حتی خواننده نمایشنامه نیز نمی‌تواند بدون در نظر گرفتن توضیحات صحنه به فضای اجرایی کار و تصور کردن فرم اجرا نزدیک شود. علاوه بر اینها، نباید از اهمیت تصویر و تاثیر آن در زندگی سیلویا پلات غافل ماند و برای توصیف تصویری که با کمترین ربط منطقی بر ذهن و روان پلات هجوم می‌آورد راهی جز استفاده از توضیح صحنه نیست. البته من

نگاهی به نمایشنامه «یک شب دیگر هم بمان سیلویا»

شاعری در مه

پرویز فنی پور: ارسطو فن شعر را ناظر به آثاری نوشت که همگی اقتباس بود. از آیسخولوس گرفته تا سوفوکلس و اوریپیدوس همگی نمایشنامه‌نویسانی بودند که به دنیای اساطیر و روایت‌های هومری وابستگی داشتند. اینان تلاش می‌کردند تا این روایت‌ها را در قالب نمایشنامه درآورند. بدین ترتیب فن شعر را می‌توان اثری نظری دانست که ناظر به فرآیند اقتباس و شرحی است بر چگونگی رسیدن به مقصد نمایشنامه از مبدا روایت‌ها و داستان‌های از پیش موجود. ارسطو در فن شعر شاعر یا همان نمایشنامه‌نویس را ملزم به رعایت جزئیات و نقل خط داستانی

از ورود پلات به دانشگاه کمبریج رخ می‌دهد، حال آن‌که واقعیت تاریخی آن است که این دو اولین بار، پس از ورود پلات به دانشگاه با یکدیگر ملاقات کردند. به جز اهداف دراماتیک و ساختاری، نمایشنامه‌نویس در تغییر نسبی وقایع یا انتخاب و چینش آنها اهداف محتوایی را نیز دنبال کرده است. سیلویا پلات انسان سرگشته‌ای است که وجود و هویتش را از همین سرگشتگی یافته است اما هنگامی که به‌طور غیرقابل پیش‌بینی اسیر روابطی می‌شود که آزادی‌هایش را از او سلب می‌کند، دیگر نمی‌تواند زندگی را ادامه دهد چرا که هویت واقعی‌اش را از دست می‌دهد.

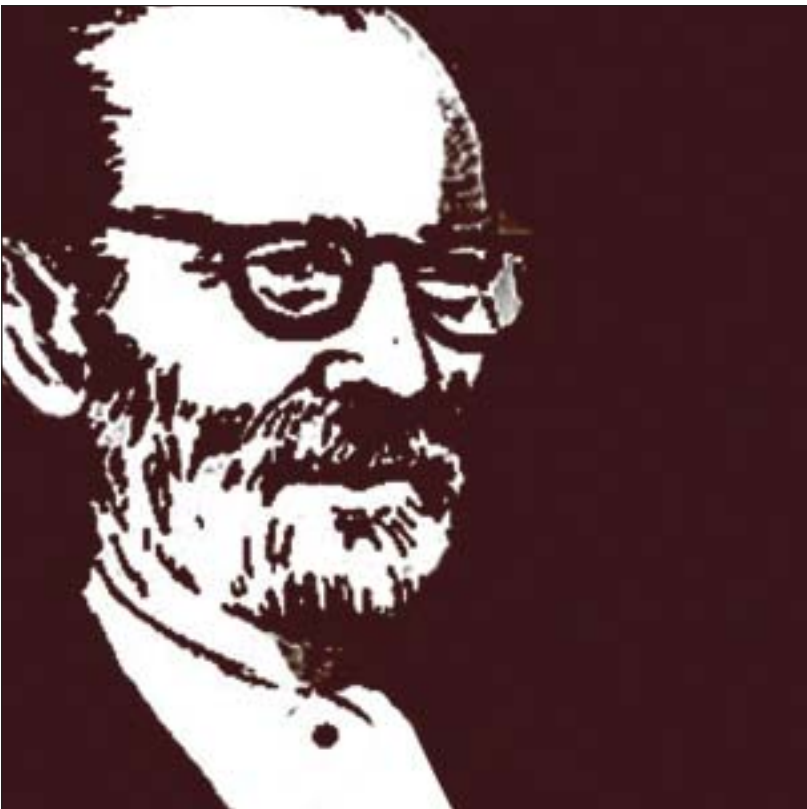
به این ترتیب این نمایشنامه را می‌توان اقتباسی تفسیری از زندگی سیلویا پلات دانست. از دیگر ویژگی‌های این نمایشنامه، ریتم تند و جذاب آن است که با تصویر بسیار بدیع همراه شده است. این تصاویر فضایی سوررئال را خلق می‌کنند که با فضاهای رویایی سیلویا پلات مطابقت دارد و می‌تواند همان حال و هوای القا کند.

روایت و حکایت پیشین نمی‌داند؛ حتی اگر نمایشنامه‌نویس در پی خلق درام تاریخی باشد. او معتقد است که بیش از حقایق تاریخی و چندوچون واقعیت، باید درام‌ویژگی‌های آن سرلوحه‌نمایشنامه‌نویس باشد. به‌زعم ارسطو حتی نمایشنامه‌نویس حق دارد که واقعیت را دچار تغییر کند تا ذات و جوهر درام تحقق یابد. یک شب دیگر هم بمان سیلویا اثری است که در جهت چنین نگاهی در حوزه نمایشنامه‌نویسی پدید آمده است. در این اثر نمایشنامه‌نویس بیش از آن‌که قصد روایت عین به عین زندگی سیلویا پلات را داشته باشد، قصد آفرینش فضایی را داشته که حال و هوای کلی زندگی و نیز روحیات، نگاه‌ها و رفتارهای پلات را القا می‌کند که در فضای هولناک زندگی غربی گیر افتاده است. علاوه بر این، برخی از حوادث به گونه‌ای چیده شده‌اند تا درامی جذاب‌تر و حتی منطقی‌تر داشته باشیم؛ هرچند این تغییرات خواسته و ناخواسته باعث تغییر شخصیت سیلویا پلات شده‌اند. به عنوان مثال، در نمایشنامه، دیدار هیوز و پلات پیش

نگاهی به «تاریخ مختصر احزاب سیاسی در ایران» نوشته ملک الشعراء بهار

یادداشت های سیاسی بهار

بازگو می کند که نه در جریان آن دوره انعکاس پیدا کرده و نه در اسناد مجلس ردپایی از آنها وجود دارد. به بیان دقیق تر اثر محمدتقی بهار به نوعی دربردارنده خطرات سیاسی اوست که با اندکی تسامح، عنوان تاریخ مختصر احزاب سیاسی در ایران بر آن نهاده شده است و ارزش تاریخی اش نیز در حد خطرات سیاستمداران، قابل ارزیابی است. کتاب تاریخ مختصر احزاب سیاسی در ایران توسط انتشارات زوار در شمارگان دو هزار نسخه و با بهای ۱۲۵۰۰ تومان به بازار نشر راه یافته است.

می نشست، مقاله رومی نوشت و به چاپخانه می فرستاد و آن گاه به مجالس سیاسی که در هر کجا برپا بود، می رفتیم. به هر روی آنچه از مقالات بهار تحت عنوان تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران در دو جلد به چاپ رسیده، دربردارنده شرح رخدادهای سیاسی ایران در دوره سلطنت احمدشاه تا انقراض قاجاریه و روی کار آمدن پهلوی است. برای نمونه، او از گفت و گوها و جلسات اقلیت مجلس پنجم و مخالفان سلطنت رضاخان مطالبی را

آثار سیاسی بهار بوده باشند. به هر روی، ملک الشعراء بهار، ضمن فعالیت سیاسی در مشهد به حزب دموکرات گرایش پیدا کرد و به انتشار روزنامه های «توبهار» و «تازه بهار» دست زد که هر دوی این روزنامه ها به سبب حمله به اقدامات روسیه و دولت مرکزی توقیف شدند. بهار در سومین دوره، مجلس شورای ملی به عنوان یکی از وکلای خراسان به مجلس راه یافت و زندگی سیاسی اش وارد مرحله تازه ای شد. راهیابی بهار به مجلس با دگرگونی افکار سیاسی او بی ربط نبود. او در مقدمه تاریخ احزاب سیاسی می نویسد: «دریافتیم که حکومت مقتدر مرکزی از هر قیام و جنبشی که در ایالات برای اصلاحات برپا شود، صالح تر است و باید همواره به دولت مرکزی کمک کرد و هوچی گری و ضعف ساختن دولت و فحاشی جرایم به یکدیگر و تحریک مردم ایالات به طغیان و سرکشی برای آتیه مشروطه و آزادی و حتی استقلال کشور زهری کشنده است.»

با این حال، وقتی کودتای ۱۲۹۹ به وقوع پیوست و زمینه شکل گیری یک حکومت مرکزی توسط رضاخان فراهم آمد، بهار با درایت سیاسی خود، دست استعمار و استبداد را در ورای آن مشاهده کرد و به مخالفت با قدرت یابی رضاخان پرداخت. بعد از شهریور ۱۳۲۰ و سقوط دیکتاتوری، بهار نیز مانند بسیاری دیگر از سیاسیون قدیم از کنج عزلت بیرون آمد و تصمیم گرفت که چند فقره از یادداشت ها و تذکرات محفوظ و مضبوط را زیر عنوان تاریخ مختصر احزاب سیاسی به شکل مقالاتی در روزنامه مهر ایران انتشار دهد.

مهر داد بهار در این باره می نویسد: «در آن زمان پر آشوب بهار مطالب این کتاب را به صورت رشته مقالاتی هر روزه با شتاب می نوشت و برای طبع در روزنامه مهر ایران به چاپخانه می فرستاد و فرصت لازم برای چاپخانه رفتن و مقاله روز را تصحیح کردن نیز نداشت. به یاد دارم که گاهی با او به دفتر مهر ایران می رفتم و می دیدم که او همان جا

کتاب تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران نوشته محمدتقی بهار (ملک الشعراء) نخستین بار در سال های پس از شهریور ۱۳۲۰ و سرنگونی دیکتاتوری رضاپهلوی به صورت سلسله مقالات منتشر شد با این وجود، ارزش و اهمیت آن برای درک یکی از سرنوشت سازترین دوران های تاریخ ایران، بدان پایه بود که تا به امروز بارها تجدید چاپ شده است. جدیدترین چاپ این کتاب توسط انتشارات زوار راهی بازار نشر شده و در اختیار پژوهشگران و علاقه مندان تاریخ معاصر ایران قرار گرفته است. ملک الشعراء بهار، فرزند میرزا محمد کاظم صبوری است و لقب ملک الشعراء را از او به ارث برده است. چندان که نام بهار نیز برگرفته از فعالیت های سیاسی - اجتماعی او و انتشار روزنامه بهار در مشهد است. بهار فعالیت های سیاسی خود را از دوره مشروطه آغاز کرد و همراه با گروهی از طلاب مدارس و تجار و کسبه در انجمن سعادت مشهد لوای مشروطیت را بلند کرد.

طبع شعری بهار موجب شد که بسیاری از کوشش ها و آرمان های سیاسی اش در قالب شعر جلوه گر شود و از این راه بر غنای ادبیات مشروطه نیز افزود. یکی از بهترین اشعار سیاسی او که در دوره استبداد صغیر محمدعلی شاه سروده شده و بعدها در کتاب تاریخ مشروطه ایران از ادوار در بر او بازتاب یافت، قصیده ای با این مطلع بود: باشه ایران سخن گفتن ز آزادی خطاست/ کار ایران با خداست/ مذهب شاهنشاه ایران ز مذهب ها جداست/ کار ایران با خداست.

بعدها در فاصله سال های ۱۳۰۵ تا ۱۳۲۰ که بهار خانه نشین و از نظر مالی سخت در مضیقه بود، دیوان شعر خود را که بالغ بر ۲۰۸ صفحه بود، برای چاپ به چاپخانه مجلس سپرد اما در میانه کار به تیغ سانسور اداره شهربانی گرفتار شد و از انتشار بازماند. او بعد از شهریور ۲۰ به چاپخانه مجلس و شهربانی مراجعه کرد تا اوراق ضبط شده را دوباره در اختیار گیرد اما ۶۸ صفحه از اشعار او مفقود و به عبارتی توسط شهربانی معدوم شده بود. این اشعار باید از گزیده ترین

تأملی در کتاب «تاریخ تحولات سیاسی و اجتماعی صدساله اخیر»

تحولات ایران معاصر در یک نگاه

از پی آورد.

با فروکش کردن این بحران، به تدریج بحران دیگری حول و حوش برقراری دموکراسی در کشور و ملی شدن صنعت نفت شکل گرفت؛ بحرانی که تمام سال های اواخر دهه ۱۳۲۰ و اوایل دهه ۱۳۳۰ را به خود اختصاص داد.

بخش چهارم کتاب توجه خود را به مسائل نفتی قبل و بعد از ملی شدن صنعت نفت معطوف می سازد. در واقع ملی شدن نفت ایران و خروج آن از سلطه استعماری انگلستان، زمینه ساز اتحاد سازمان های جاسوسی انگلیس و آمریکا شد.

نتیجه این اتحاد شوم، کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ بود؛ رخدادی که استبداد پهلوی در ایران را ۲۵ سال تداوم بخشید. بخش پنجم و پایانی کتاب از کودتای ۲۸ مرداد و چگونگی شکل گیری آن آغاز می شود و سپس به زمینه های ورود آمریکا به

رضاخان پرتو می افکند. در همین بخش، گرایش تدریجی رضاخان به آلمان نازی، نقش انگلستان در این گرایش و نهایتاً هدف انگلستان از تشویق رضاخان در برقراری و توسعه روابط با آلمان بررسی می شود.

این جریان نهایتاً دستاویزی شد برای حمله مشترک انگلستان و روسیه به ایران در شهریور ۱۳۲۰ و سقوط دیکتاتوری رضا شاه. بخش سوم کتاب با شرح این رخداد آغاز می شود و بر پیامدها و دلایل سیاسی، اقتصادی و استراتژیک اشغال ایران به وسیله متفقین پرتو می افکند. از دیگر مباحث مهم این بخش، کنکاش در علل حفظ سلطنت پهلوی توسط

روسیه و انگلستان است که خود زمینه ساز حوادث بعدی شد.

در رأس این حوادث، تعلق روس ها در تخلیه آذربایجان بعد از پایان جنگ قرارداد است که غائله آذربایجان و دفع آن توسط دولت مرکزی را

ترانه تحقیقی: تاریخ تحولات سیاسی و اجتماعی صدساله اخیر ایران عنوان کتابی است که توسط جواد معین الدینی و حبیب الله ابوالحسن شیرازی نوشته شده است.

این کتاب رویدادهای تاریخ ایران از اواخر سلطنت احمدشاه قاجار تا قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ را در بر می گیرد و با اندکی تساهل می توان گفت که به تاریخ ایران در دوران بین انقلاب مشروطه و انقلاب اسلامی نظر دارد.

کتاب با نگاهی به تحولات جهانی و منطقه ای در خلال جنگ جهانی اول آغاز می شود و علاوه بر انقلاب کمونیستی در شوروی، موقعیت ایران در منطقه از دیدگاه رهبران جدید روسیه و مبانی تغییر سیاست انگلیس در ایران را بررسی می کند. در واقع نگرانی از نفوذ بلشویسم در ایران و سیاست لرد کرزن (وزیر امور خارجه بریتانیا) در ایجاد خط قرنطینه به دور روسیه بود که زمینه کودتای ۱۲۹۹ سیدضیاءالدین طباطبایی و رضاخان را فراهم آورد و پس از پنج سال پرتلاطم به انقراض قاجاریه و انتقال سلطنت به پهلوی انجامید. بخش دوم کتاب، مقدمات تغییر سلطنت از یک سو و مقاومت آیت الله سید حسن مدرس و اقلیت آزادیخواه مجلس را از سوی دیگر شرح می دهد و به ماهیت اقدامات دولت

صحنه سیاسی ایران می پردازد. این ورود با حوادثی چون تجدید قرارداد های نفتی، افزایش سلطه و نفوذ آمریکا در ایران و وابستگی اقتصادی ایران به آمریکا همراه بود و موجب مخالفت روحانیت و در رأس آنها امام خمینی (ره) با سیاست های داخلی و خارجی رژیم پهلوی شد. اما این رژیم به مقابله شدید با مخالفان دست زد و قیام ۱۵ خرداد ۴۲ را به شکلی خونبار سرکوب کرد. این سرکوب البته زمینه ساز اتحاد همه نیروهای سیاسی علیه رژیم پهلوی و تشبیت رهبری امام خمینی (ره) در نهضت شد و ۱۵ سال بعد به سقوط دولت پهلوی انجامید.

آنچه در کتاب تاریخ تحولات سیاسی و اجتماعی صدساله اخیر ایران آمده است، در آثار برجسته ای چون ایران بین دو انقلاب اثر پروانه آبراهامیان و مقاومت شکننده اثر جان فوران نیز مندرج است، اما به نظر می رسد در کتاب مورد اشاره، مباحث تا حد زیادی برای استفاده دانشجویان ساده شده و دیدگاه های تاریخ نگاران مکتب انقلاب اسلامی بیشتر مورد توجه قرار گرفته است.

این کتاب در ۴۵۷ صفحه در شمارگان دو هزار نسخه و با بهای ۳۶۰۰ تومان از سوی انتشارات زوار راهی بازار نشر شده است.

خدیجه معصومی

اغلب مطالعات بالینی نشان می‌دهد که اختلافات خانوادگی، روابط منفی و پرتعارض بین والدین و کودک و افسردگی یا اضطراب مادر، با شروع یا تداوم مشکلات کودک همراه هستند. سطوح بالای پرخاشگری و نافرمانی همچنین روابط ضعیف با همسالان از سنین پیش دبستانی تا ابتدایی و از ابتدایی تا نوجوانی همراه است. کتاب "مشکلات رفتاری کودکان پیش دبستانی، مسائل بالینی و رشدی" اثر سوزان بی کمبل که با ترجمه سعید صیادللو از سوی نشر دانژه در دسترس قرار دارد، نمونه‌ای از مطالعات مربوط به مراقبت اولیه از کودک و رشد دوره جوانی است. سعید صیادللو با مدرک کارشناسی روان‌شناسی از دانشگاه شهید چمران اهواز و کارشناسی ارشد از دانشگاه رودهن، ترجمه را از سال ۱۳۷۲ با کتاب "رشد طبیعی کودک از تولد تا ۶ سالگی" توسط انتشارات زند و سپس "سایتولوژی" با همراهی دکتر راستگو و کتابی درباره اعتیاد با دکتر جزایری آغاز کرد. وی در حال حاضر کتاب‌های "مرزهایی برای کودکان" و "پیشگیری مسائل رفتاری کودکان" را در دست ترجمه و تالیف دارد که مجموعه تحقیقاتی را شامل می‌شود که از سوی دانشجویان رشته روان‌شناسی در رابطه با مشکلات کودکان در مهد صورت گرفته است. او در حال حاضر نیز کلاس‌های روان‌شناسی رشد و مهارت زندگی را برای مربیان پیش دبستانی در جهاددانشگاهی اداره می‌کند.

با سعید صیادللو و «مشکلات رفتاری در کودکان پیش دبستانی»

مصائب شیرین

متناسب با کودک استفاده کنند ولی معمولاً والدین نیاز به دانستن درک نکرده و از آن استقبال نمی‌کنند.

شما چه راهکاری را برای رفع این مشکل پیشنهاد می‌دهید؟

یک راهکار این است که از طریق مراکز بهزیستی تعاملی با مهدهای کودک صورت پذیرد تا آموزش‌های اجباری را برای والدین داشته باشیم. متأسفانه در مراکز مختلف جای فعالیت‌های درمانی گروهی خالی است تا در مدارس و مهدها کودکانی که مشکلات یکسان دارند در گروهی جمع شوند و فعالیت درمانی گروهی روی آنها انجام شود. مسئله مهم این است که وقتی در جامعه انحرافات رفتاری شایع می‌شود برای کودک عادی تلقی شده و تربیت‌های شخصی جابگو نخواهد بود.

به نظر شما نتیجه پایانی در کتاب، از کیفیت لازم برخوردار است؟

به نظر من نتیجه باید کاربرد داشته باشد و هدف نویسنده این بوده که نتیجه روی سیاستگذاری جامعه تاثیر بگذارد به همین دلیل بخش پایانی نتیجه‌ای منتج از کل فصول کتاب را دربر ندارد.

خودش کار کند و رفتار خود را تحت کنترل درآورد اما باز پایه این خودآگاهی هم والدین هستند. بنابراین در این مسیر والدین همواره به کمک می‌آیند. جالب اینجاست که در کار بالینی هم مشاهده می‌شود که ۸۰ درصد والدین در پایان مشاوره می‌گویند: پس مشکل ما هستیم با این که مشاور به آنها القا نکرده و خودشان به این نتیجه رسیده‌اند.

در این کتاب در بحث مربوط به عوامل موثر بر ارجاع، به مشکلات موجود در بهداشت روانی والدین اشاره می‌شود. چه تفاوتی بین این نظریه با آنچه در جامعه ما می‌گذرد وجود دارد؟

در بعضی از کشورها برای والدین و کودکان کلاس‌های آموزشی بسیاری وجود دارد. من باز خورد دوره‌های کلاس‌های رشد مهارت‌های زندگی را می‌بینم که چقدر در زندگی روزمره دانشجویان تاثیر داشته است ولی این کلاس‌ها کاملاً تخصصی است و عوام از آن بی‌بهره‌اند. در سن دو-سه سالگی کودک یک ماشین فعال است و والدین اگر در این رابطه اطلاعاتی داشته باشند با او درگیر نمی‌شوند. آنها با مطالعه کردن می‌توانند والدینی خودکنترل باشند و از رفتار و برخورد

این خیلی خوب است چون معمولاً خواننده چارچوب‌های ذهنی‌اش با یک نویسنده هماهنگ می‌شود اما ممکن است با دیگری جور در نیاید و در نهایت خواننده می‌تواند آن منبعی را که با سلیقه او هماهنگ است مطالعه کند. متأسفانه در اینجا کارشناسانی وجود ندارند که کتاب‌های تخصصی و میزان استقبال یا حتی تعدد و نوع موضوع را کنترل کنند تا لااقل مشخص شود که این کتاب‌ها بر چه اصول و مبنایی ترجمه یا تالیف می‌شوند.

چاپ چنین کتاب‌هایی تا چه حد راهگشای حل مسائل متداول در حوزه مشکلات رفتاری کودکان است؟

فکر می‌کنم تنها می‌تواند برای کسانی که در این حوزه فعالیت تخصصی دارند مفید باشد و غالباً والدین به آن مراجعه نمی‌کنند.

در عین حال برای مطالعه این کتاب حداقل تحصیلاتی لازم است مثلاً در حد لیسانس یا فردی که اهل مطالعه در این حیطه باشد چون متن کتاب کمی سنگین و تخصصی است ولی در هر حال دیدگاه‌های بسیار خوبی را به خواننده ارائه می‌دهد. برای مثال در بخشی از کتاب مسائلی را درباره رفتار کودک مشکل‌دار مطرح می‌کند و مثال‌هایی در این بخش مطرح می‌شود که بسیار کاربردی است و از دقت نظر خوبی برخوردار است، با این وجود سعی کرده‌ام طوری ترجمه را انجام دهم که مطالب از مفهوم عام‌تری برخوردار باشند.

مهم‌تر از ویژگی‌های خلقی کودک، ارتباط او با والدین و حضور قدرتمند آنان در صحنه زندگی است. نظر شما در این رابطه بر چه مبنایی است و کدام مسیر را قوی‌تر می‌دانید؟

باید در سنین اولیه کودکی تا سن شش-هفت سالگی به سراغ والدین رفت چون روی کودک بسیار تاثیر گذارند اما شخص در دوران نوجوانی با توجه به خودآگاهی خویش می‌تواند شخصاً روی

چه ضرورتی باعث شد دست به ترجمه این اثر بزنید؟

راستش را بخواهید ترجمه این کتاب به من پیشنهاد شد ولی من از نویسنده کتاب شناخت قبلی هم داشتم. آثار خانم کمبل بر اساس آخرین نظریات و اصول روان‌شناسی رشد با دیدگاهی جامع‌نگر تالیف شده است؛ دیدگاهی که باید برای درمان کودکان لحاظ شوند. کتاب "مشکلات رفتاری کودکان" نیز یک تحقیق طولی از دوره کودکی تا اواخر نوجوانی است و بافت و ساختار رشد کودک را توضیح می‌دهد و در مقاطع سنی مختلف آن را توصیف می‌کند و سیر فعالیت‌های مشاوره‌ای را که روی کودک و والدین او انجام می‌شود مانند انواع کلاس‌های درمانی برای کودک و کلاس‌های آموزشی برای والدین و مربیان را در محیط مهد کودک دنبال می‌کند. البته او در فصل اول کتاب به ارائه نظرات متفاوت شناختی اقدام و سپس برای کاربردی کردن هر کدام مثال‌هایی از کودکان در حیطه‌های متفاوت آورده که با دقت نظر بسیار انتخاب شده است.

شاخصه‌های یک ترجمه خوب را چه می‌دانید و آیا کتاب شما نیاز به بازبینی دارد؟

مهم‌ترین نکته‌ای که یک مترجم باید در ترجمه خود لحاظ کند این است که تخصصی در رشته مربوطه داشته باشد چون اگر مترجم نتواند اصل مطلب را درک کند نمی‌تواند آن را خوب انتقال دهد. دوم این که نباید در ترجمه از اصطلاحات و واژه‌های سنگین استفاده شود. در این کتاب جملاتی وجود داشت که شامل یک پاراگراف بلند می‌شد که من آنها را کوتاه کردم چون اگر این کار را نمی‌کردم برای خواننده بسیار خسته‌کننده می‌شد. گرچه فکر می‌کنم بتوان در آن بازبینی کرد که حتماً در چاپ بعدی این نکته را لحاظ خواهیم کرد.

جایگاه این گونه آثار در کشور ما کجاست؟ بقیه کشورها در این حوزه منابع زیادی دارند و

می‌داند. روابط همسالان و اهمیت آن در رشد کودک در فصلی دیگر مورد مطالعه قرار گرفته و تعامل میان تاثیرات خانواده، تجارب با همسالان و عملکرد اجتماعی - شناختی همچنین بر تاثیر روابط والدین - فرزند روی کیفیت روابط کودک با همسالان تاکید شده است. فصل هفتم به ارزیابی رویکردهای درمانی که از لحاظ تجربی مورد تایید هستند پرداخته است هر چند نویسنده اذعان دارد که با توجه به فنون مورد ارزیابی، توان مشاور برای کمک به خانواده‌های مشکل‌دار بسیار محدود بوده و نیاز به برنامه‌های درمانی یکپارچه‌تری است. در فصل هشتم مشخص می‌شود که تنها بخش کوچکی از کودکان مشکلات جدی و مستمری را از اوایل کودکی تا نوجوانی شان نشان خواهند داد که در آن پسران به نسبت دختران عملکرد ضعیف‌تری را در پیگیری‌ها دارند. نتیجه‌گیری پایانی کتاب به صراحت، رابطه مثبت، گرم و حمایت‌کننده والدین و ... را از عواملی می‌داند که در رشد مطلوب کودکان اهمیت دارد. همچنین مراقبت بهداشتی اولیه برای کودکان و اجرای برنامه‌هایی برای مراکز مهدکودک و پیش دبستانی به همراه آموزش والدین و متخصصان بهداشت و برنامه‌های بهداشت روانی کودکان پیش دبستانی تاثیر بسزایی در کاهش مشکلات رفتاری کودکان دارند. طبیعی است که تشخیص و درمان به موقع هزینه کمتری را نسبت به معضلات آتی برای جامعه دربر خواهد داشت.

کودکان را تا حدی متأثر از پاسخگو بودن و در دسترس بودن والدین، به خصوص مادر، برای ایجاد توانایی چیرگی بر محیط فیزیکی در کودکان و تا حدی متأثر از کیفیت دلبستگی کودک می‌داند.

فصل سوم برای توجیه مفاهیم بالینی مربوط به رفتار آزارنده و عوامل موثر بر ارجاع، تحقیق طولی بسیار جالبی را در رابطه با چهار کودک ارائه داده و در آن به زمینه اجتماعی یا رشدی که اختلالات را در رفتار کودک بروز می‌دهد اشاره شده و بسیاری از این اختلالات را جزو رفتارهای متناسب با سن در کودک دانسته و رعایت جانب احتیاط را در استفاده از برچسب‌های تشخیص ضروری می‌داند.

نویسنده در فصل چهارم بر جنبه‌های قابل مشاهده و قابل اندازه‌گیری از محیط خانواده تاکید داشته و در آن تاثیر ژنتیک را از تاثیر محیط قابل تفکیک نمی‌داند و آثار عملکرد بد خانواده را تا حدی منعکس کننده رخداد همزمان آثار ژنتیک و محیط و تعاملات ژن - محیط دانسته است. هر چند در این فصل مطالعه روی دوقلوها یا فرزندخوانده‌ها مورد نیاز بوده ولی تاثیر جو خانوادگی به طور مستقیم و غیرمستقیم روی کودکان به اثبات می‌رسد. کنار آمدن یا سازگار بودن با خواهر و برادر و تاثیر آن بر کودکان پیش دبستانی موضوع فصل بعدی است که نویسنده در آن روابط پیچیده داستانی بار عاطفی خواهر و برادر را مورد بررسی قرار داده و ناسازگاری کودک در این موارد را نمایانگر واکنش‌هایی نسبتاً مختصر و گذرا

زنگ پیش دبستانی‌ها

رضا رئیسی: "مشکلات رفتاری کودکان پیش دبستانی، مسائل بالینی و رشدی" نوشته دکتر سوزان بی. کمبل با ترجمه سعید صیادللو، شناخت مفیدی را در زمینه مسیر رشد کودکان خردسال طی سال‌های بحرانی - از سنین پیش دبستانی تا دوره میانی کودکی - فراهم می‌آورد.

این کتاب در ۹ فصل ارائه شده که فصل اول آن در رابطه با نظریه‌ها و مفاهیم به نقش مزاج کودک و آسایش خاطر ناشی از دلبستگی در نوزاد توجه شده و طبق برخی مدل‌های نظری آسیب‌شناسی رشد این دو عامل را به عنوان منابع تفاوت‌های فردی در کودکان خردسال پیش‌آیندهای اولیه مسائل دوران کودکی قلمداد می‌کند. هر چند جریان رشد کمتر استمراری و قابل پیش‌بینی است و متخصصانی نیز دو قالب واژه "پیوستگی در محدوده رفتاری امکان پیش‌بینی را محقق دانسته‌اند، اما می‌توان گفت که احتیاجات کودک و پاسخ‌های والدین با گذشت زمان و با تاثیر متقابلی که بر یکدیگر دارند، تغییر پذیر خواهد بود.

در فصل دوم به مفاهیم رشد، رشد زبان و حافظه و خودآگاهی و خودگردانی در کودک توجه شده و رشد شناختی، اجتماعی و هیجانی

بردیا بزرگر

«سمفونی کور» آخرین اثر سحر چگینی به وضعیت تراژیک مردمی می‌پردازد که بیش از آن که در پی خودشناسی و پیش بردن اهداف شخصی خود باشند، تحت تاثیر محیط اطرافشان، فردیت خود را از یاد برده‌اند و در خدمت اهداف و آرزوهای ویرانگر پیرامونشان قرار گرفته‌اند. این رمان دومین کتاب چگینی پس از مجموعه داستان‌های کوتاه «پس از مرگ» محسوب می‌شود که نمایانگر دغدغه‌های اجتماعی این نویسنده است. چگینی علاوه بر نوشتن داستان کوتاه و رمان، تاکنون چند فیلم کوتاه ساخته و مدتی نیز در شبکه دوم سیما به نویسندگی مشغول بوده است. نقاشی رنگ روغن و تدریس آن نیز بخش مهمی از فعالیت‌های چگینی را به خود اختصاص می‌دهد.

«سمفونی کور» در گفت و گو با سحر چگینی

قضاوت در سایه شاید‌ها

کنم. در مورد عزاداری هم همین طور بود؛ به این ترتیب که مراسم عزاداری، کنش‌ها و واکنش‌های عزاداران و برخورد‌های آدم‌ها مبتنی بر وضعیت روانی و اجتماعی‌شان دقیقاً گزارش شده است. اما این که چرا از مراسم عزاداری آغاز کردم بیشتر به خاطر وضعیت چالش برانگیزی است که جریان مرگ ایجاد می‌کند. برخلاف تصور معمول مرگ در زندگی ما ایرانی‌ها نه تنها موجب عدم تحرک نمی‌شود، بلکه ایجاد حرکت می‌کند و من سعی کردم این حرکت‌ها را در فضای زندگی پایین شهری و در شرایط مرگ نشان دهم. همان‌طور که اشاره کردم مرگ در ابتدای رمان می‌تواند چالش برانگیز باشد و این سوال را ایجاد کند که چرا این مرگ و در اینجا قتل رخ داده است؟ مرگ از مهم‌ترین مسائل زندگی آدمی است و می‌تواند سوال برانگیز باشد. خلاصه آن که با طرح مسئله مرگ در ابتدای رمان مخاطب کاملاً جذب داستان می‌شود. از اینها گذشته جریان عزاداری محملی بود که می‌شد در آن بسترهای اجتماعی شخصیت‌ها و طبقه اجتماعی آنها را به خوبی معرفی کرد. در جریان عزاداری آدم‌ها نهاد و درونمایه روانی خود را آزادانه‌تر بیرون می‌ریزند و بدین ترتیب عزاداری بستر مناسبی برای نشان دادن ذات اصلی شخصیت‌هاست.

چنانچه واضح است، من آگاهانه بسیاری از بخش‌های رمان را با استفاده از دیالوگ به سمت فضای نمایشی بردم. من بر گفت و گوها بسیار تاکید داشته‌ام و احساس می‌کنم همه آنها حاوی کنش‌هایی هستند که می‌تواند شخصیت‌ها را توصیف کند. البته می‌پذیرم که امکان دارد در رویه‌های زبان مانند لحن گفتار اشکالاتی وجود داشته باشد که به خاطر نبود زمان کافی برای ویرایش رخ داده است. فاصله زمانی بین اخذ مجوز برای چاپ و انتشار کتاب سه هفته بود که در این زمان کوتاه امکان ویرایش دقیق و حساب‌شده وجود نداشت. در نهایت تصور می‌کنم این کتاب به ویرایش‌های کوچک نیاز دارد؛ ولی شخصیت‌پردازی‌ها و روایت اثر با نظر غایی من کاملاً منطبق است.

چرا فصل ابتدایی کتاب را با مراسم عزاداری مرگ نصرت آغاز کردید؟

بگذارید بحث را از نقطه‌ای دیگر آغاز کنیم. سعی و تلاش من بر آن بود که واقعیت را کاملاً به همان صورت که هست تصویر کنم. اصلاً در داستان حالت استثنایی برای هیچ‌یک از شخصیت‌ها ایجاد نکردم؛ چرا که می‌خواستم واقعیت را بدون تغییر بر صفحه کاغذ منتقل

آیا این تلاش برای فهماندن پیام اثر باعث نشده است که راوی دانای کل در امور شخصیت‌ها دخالت کند و درباره آنها حکم صادر کند؟

در اینجا چند نکته قابل توجه وجود دارد. نخست آن که اگر دقیق‌تر بنگریم می‌بینیم دانای کل در مورد انسان‌ها قضاوت نمی‌کند. دانای کل همه آدم‌ها را بی‌تقصیر می‌داند و آنها را زیر سوال نمی‌برد، اما آگاهی آدم‌ها گاهی زیر سوال می‌رود و در موردش ارزش‌گذاری صورت می‌گیرد. علاوه بر آن، راوی هر جا که قصد قضاوت داشته این قضاوت را با کلماتی مانند شاید همراه کرده که در واقع ذات قضاوت و صدور حکم را مخدوش می‌کند و در واقع با ابراز چنین شک‌هایی دیگر قضاوت وجود ندارد. تصور می‌کنم که نویسنده در «سمفونی کور» در کار شخصیت‌ها و روند منطقی داستان دخالت نکرده است؛ هر چند نویسنده در مواردی به برداشت معنایی کمک کرده است، اما این معنا را با شاید همراه کرده و قطعیت را از آن سلب کرده است.

در بخش‌هایی که داستان با گفت و گوی شخصیت‌ها روایت می‌شود نوعی عدم هماهنگی میان زبان و شخصیت‌ها دیده می‌شود.

در اثر شما گرایش‌های اجتماعی بسیار بیشتر از گرایش‌های فردی، درونی و روانکاوانه دیده می‌شود. چرا در رمان گرایش‌های جمعی را به گرایش‌های فردی و روانکاوانه ترجیح دادید؟

در جلسات نقدی که درباره داستان‌های کوتاه من برگزار می‌شد، دریافتیم که بسیاری از خوانندگان و مخاطبان من نمی‌توانستند مقصود و مراد من را بفهمند. حتی هنگامی که این جلسات نقد در جمع‌های فرهیخته و در میان دانشجویانی برگزار می‌شد که آثار من را مطالعه کرده بودند، به وضوح می‌دیدم که پیام داستان‌های من به خوانندگان منتقل نمی‌شود. این جریان برای من بسیار تکان‌دهنده بود و باعث شد به رمان‌ها و داستان‌هایی فکر کنم که عوام و خواص بتوانند از آن بهره‌برند و با پیام آن ارتباط برقرار کنند. به این ترتیب تلاش کردم تا همان بینش و نگاهی را که در مجموعه داستان کوتاه «پس از مرگ» وجود داشت، این بار در رمان «سمفونی کور» به زبانی دیگر در سطوح کوچک و بزرگ بازگو کنم. حرف‌ها و پیام‌های «سمفونی کور» همان پیام‌های «پس از مرگ» است، اما به زبانی ساده‌تر. در «سمفونی کور» تصمیم داشتم اثری خلق کنم که حتی اگر یک فرد عادی چند سطر از آن را بخواند، بتواند با فضای آن ارتباط برقرار کند.

در هفته گذشته از نظر انتشار کتاب‌های چاپ اول، انتشارات سازمان ملی جوانان با چهارده عنوان کتاب پرکارترین ناشر؛ عباس قصبی با یازده عنوان پرکارترین مولف؛ و غلامحسین آرام با پنج عنوان پرکارترین مترجم بود.

شاخص‌های آماری کتاب‌های بزرگسال

شاخص‌ها	مقدار	مشخصات کتاب‌ها
ارزاترین کتاب	۲۰۰۰ ریال	مهمان خدا: ادعیه و اتمال ماه مبارک رمضان، نقاشی سمیع، چاپ ۶، ۶۴ صفحه، ۵۰۰۰ نسخه
گرانترین کتاب	۳۶۵۰۰۰ ریال	تشریحی میسترو، علی عیسی پور، ناشر: ناشر: تیپو، چاپ ۱، ۱۷۷، ۱۶۷ صفحه، ۱۰۰۰ نسخه
بیشترین تیراژ چاپ	۸۵ مرتبه	انگلیسی در سفر: مکالمات و اصطلاحات روزمره انگلیسی با ترجمه فارسی و تلفظ و ژباړه با انگلیسی، حسین تشریف‌فکری، ناشر: انتشارات آرد، ۲۴۰ صفحه، ۱۰۰۰۰ نسخه، ۲۵۰۰۰ ریال
بیشترین شمارگان	۴۲۰۰۰۰ نسخه	گزارش یک توله، مریم جندی، ناشر: هشتاد و نه، ۲۴ صفحه
کمترین شمارگان	۳۰۰ نسخه	Building and housing research center: Catalogue of earthquake strong ground motion records، مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن، چاپ ۱، ۵۲، ۲۸۰۰۰ ریال
بیشترین صفحه	۲۹۰۸ صفحه	Anthony Fauci Harrison's principles of internal medicine، ناشر: آرد، چاپ ۱، ۳۰۰۰ نسخه
کمترین صفحه	۱۴ صفحه	ارتباط با حق، عباس قصبی، ناشر: نشر پرهز، چاپ ۱، ۱۰۰۰ نسخه، ۳۰۰۰ ریال

شاخص‌های آماری کتاب‌های کمک‌درسی

شاخص‌ها	مقدار	مشخصات کتاب‌ها
ارزاترین کتاب	۷۰۰۰ ریال	سؤالات امتحانی زبان انگلیسی (۱) همراه با پاسخ تشریحی، زهرا لطفی لوی، ناشر: کیا، چاپ ۲، ۴۸، ۵۰۰ صفحه، ۱۰۰۰ نسخه
گرانترین کتاب	۱۴۰۰۰۰ ریال	دینامیک، جیمز کرایگ، علیرضا انتقاری، ناشر: نویسدان، چاپ ۲، ۷۸۰، ۴۰۰۰ نسخه
بیشترین تیراژ چاپ	۲۸۲ مرتبه	دفتر برنامه‌ریزی به روش قلبی، کاظم قلمچی، ناشر: کتابون فرهنگی آموزش، ۱۸۴ صفحه، ۵۰۰۰ نسخه، ۳۷۰۰۰ ریال
بیشترین شمارگان	۲۵۰۰۰ نسخه	دفتر تمرین و آموزش عربی، سال اول دوره راهنمایی تحصیلی، حسین اعتمادی، ناشر: آرد، چاپ ۱، ۱۶، ۱۴۴، ۳۰۰۰۰ ریال
کمترین شمارگان	۵۰۰ نسخه	مجموعه پرسش‌های چهارگزینه‌ای قانون تجارت برای حسابداران و مدیران شرکت‌های سهامی، جمشید اسکندری، ناشر: گوهرت، چاپ ۱، ۱۸۰، ۲۵۰۰۰ ریال

تعداد ناشران در این هفته	تعداد کتاب‌های بدون قیمت	تعداد پدیدآورندگان			
		مرد	زن	مرد	زن
۲۷۰	۹۲	۱۸۸	۴۲	۶۸۰	۸۵

* جداول آماری پدیدآورندگان، مبتنی بر سیستم نام، گردآوری شده و جمع و - به جز مترجم.

گزارش آماری هفته

«گزارش آماری هفته» از سوی بخش کتابداری و اطلاع‌رسانی «خانه کتاب» و براساس اطلاعات ثبت شده در بانک اطلاعات این موسسه ارائه می‌شود. از شنبه ۱۳۹۷/۲/۲۲ تا چهارشنبه ۱۳۹۷/۲/۲۷، ۱۰-۱۲ عنوان کتاب در بانک اطلاعات خانه کتاب ثبت شده است. بیشترین تعداد کتاب‌ها در موضوع دین و سپس آموزش و کمک‌درسی بوده است. پس از آن به ترتیب موضوعات کودک و نوجوان، ادبیات، علوم عملی و سایر موضوعات قرار دارند.

گزارش آماری کتاب‌های منتشره در هفته گذشته (به تلیک موضوع)

ردیف	موضوع	تعداد کل	تایید *	ترجمه	چاپ اول	تجدید چاپ	تهران	تهرانستان	شمارگان متوسط	موضوع
۱	ادبیات	۱۰	۸	۳	۴	۶	۱۰	+	۵۹۳۰	۱۳۹
۲	فلسفه و روانشناسی	۳۶	۲۰	۱۶	۱۶	۲۰	۳۶	۰	۲۶۸۹	۱۹۷
۳	دین	۲۶۴	۲۰۲	۶۲	۱۰۴	۱۶۰	۱۶۲	۱۰۲	۵۷۴۱	۳۰۱
۴	علوم اجتماعی	۶۹	۵۲	۱۶	۴۲	۲۷	۶۷	۲	۳۴۶۸	۲۶۵
۵	زبان	۲۹	۲۶	۳	۱۱	۱۸	۲۸	۱	۴۰۱۴	۴۲۵
۶	علوم طبیعی و ریاضیات	۴۰	۳۲	۸	۱۹	۲۱	۴۰	۰	۴۶۱۰	۲۹۲
۷	علوم عملی	۱۱۷	۷۷	۴۰	۶۴	۵۳	۹۹	۱۸	۲۹۱۴	۳۳۳
۸	هنر	۲۱	۱۴	۷	۹	۱۲	۲۰	۱	۳۱۴۳	۱۳۲
۹	ادبیات	۱۱۹	۹۲	۲۷	۵۳	۶۶	۱۰۸	۱۱	۵۸۹۷	۳۰۰
۱۰	تاریخ و جغرافیا	۲۴	۲۲	۲	۲۲	۱۲	۲۲	۲	۲۲۱۱	۲۹۵
۱۱	آموزشی و کمک‌درسی**	۱۳۹	۱۳۸	۱	۱۳۸	۱۲۴	۱۳۹	۰	۴۸۸۳	۲۴۰
۱۲	کودک و نوجوان	۱۳۵	۹۲	۴۳	۳۴	۱۰۱	۱۱۹	۱۶	۴۶۸۰	۶۶
جمع بندی	۱-۱۲	۷۸۶	۴۲۷	۳۹۳	۶۲۰	۸۶۰	۱۵۲	۱۵۲	۴۱۸۶	۲۴۹

* تایید: به معنای اثری اطلاع می‌شود که ترجمه نشده است. * تهران: تهران، تهرانستان: تهران، تجدید چاپ: تجدید چاپ، چاپ اول: چاپ اول، ترجمه: ترجمه، تلیک: تلیک، هنر: هنر و غیره.

** منظور از موضوع آموزشی و کمک‌درسی، کتاب‌هایی است که به نحوی با مواد درسی و برنامه‌های آموزشی تمام مناطق تحصیلی ادبی، راهنمایی و دبیرستان مربوط است. و مخاطبان آنها دانش‌آموزان از پیش‌دانش تا دبیرستان هستند.

شاخص‌های آماری کتاب‌های کودک و نوجوان

شاخص‌ها	مقدار	مشخصات کتاب‌ها
گرانترین کتاب	۵۵۰۰۰ ریال	دیوید کارپولف (ممن کوتاه شده)، چارلز دیکنز، محسن سلیمان، ناشر: نشر افق، چاپ ۲، ۳۹۲، ۲۲۰۰ نسخه
بیشترین تیراژ چاپ	۴۰ مرتبه	روایات کودکستانی، کالیتهای ریاضی برای کودکان سنین قبل از دبستان، ایلیس التاجی، ناشر: کودک ایروز، ۴۰ صفحه، ۱۲۰۰۰ نسخه، ۸۰۰۰ ریال
بیشترین شمارگان	۱۷۰۰۰ نسخه	روایات کودکستانی، کالیتهای ریاضی برای کودکان سنین قبل از دبستان، ایلیس التاجی، ناشر: کودک ایروز، چاپ ۱، ۴۰، ۴۰ صفحه، ۸۰۰۰ ریال
کمترین شمارگان	۵۰۰ نسخه	گلای کتفه، فریده کتفلی، ناشر: پاران طوی، چاپ ۱، ۶۶، ۱۰۰۰۰ ریال
بیشترین صفحه	۴۹۸ صفحه	دایره المعارف بزرگ دبستان، مهدی ضریحیان، ناشر: صحرا، چاپ ۲، ۲۲۰۰ نسخه، ۱۸۰۰۰ ریال

با رونمایی کتاب «امریکای باب شیفر» آشکار شد

تیغ سانسور در امریکا

دولت آمریکا که به بهانه صدور دموکراسی، مردم افغانستان و عراق را در سال‌های اخیر با بحران‌های بسیاری مواجه کرده، خود یکی از بزرگترین سانسورچیان جهان است. باب شیفر سردبیر اخبار شبکه سی.بی.بی.اس در کتاب جدید خود که در جشنواره ملی کتاب آمریکا رونمایی می‌شود از روال پنهان در سیاستگذاری برنامه‌های خبری، اعمال نفوذها و سانسورهای تاریخی در پخش اخبار خاص پرده برمی‌دارد. این جشنواره که هر ساله به همت کتابخانه کنگره ملی آمریکا برگزار می‌شود، محل وقوع اتفاقات بسیاری است و در کنار عرضه کتاب‌های مختلف و رونمایی‌های بسیار، اغلب شخصیت‌های سیاسی و نویسندگان سعی می‌کنند با حضور در آن، فرصت دیده شدن را به دست آورند. در روزهای اول این جشنواره به طور حتم کتاب آمریکا باب شیفر رونمایی می‌شود که گمان می‌رود مناقشه‌انگیزترین کتاب سیاسی سال باشد. شیفر در این کتاب ضمن پرده برداشتن از روال پنهان در سیاستگذاری برنامه‌های خبری، اعمال نفوذها و سانسورهای تاریخی در پخش اخبار خاص پرده برمی‌دارد. به نوشته منتقدانی که کتاب را خوانده‌اند، نگاه طنزآمیز نویسنده کتاب به هیچ وجه نخواهد توانست از عمق حیرت خواننده نسبت به وقایع هولناک پنهان در رسانه‌های خبری کم کند. فروش این کتاب به صورت محدود از یک هفته پیش آغاز شده و قرار است باب شیفر با حضور خود در این جشنواره ضمن روخوانی بخش‌هایی از کتاب، رسماً انتشار آن را در کشور اعلام کند.

انتشار اشعار بن لادن

بار دیگر حمایت دولت‌های غربی از گروه تروریستی طالبان آشکار شد. انتشارات آکسفورد در حالی اشعار بن لادن را منتشر می‌کند که دولت آمریکا به بهانه یافتن این افراط‌گرا، افغانستان را به یک نقطه نامن تبدیل کرده است. اشعار وی در مراسم شعرخوانی و سخنرانی‌هایش در جشن‌ها و دیدارها از سال ۱۹۹۰ روی نوار ضبط شده است. بن لادن خود را شاعر جنگجو توصیف کرده است. میلر که یکی از استادان دانشگاه آکسفورد است، درباره خصوصیات شعر بن لادن مدعی شد: بن لادن از شعر برای جذب جوانان روستایی به مبارزه استفاده می‌کند و به این طریق به آنها ندای آزادی از روستاها و سالخورده‌گان را می‌دهد. میلر قصد دارد به زودی کتابی در نقد و بررسی اشعار بن لادن منتشر کند.

همایش نسخه‌شناسی فارسی در وین

توجه به زبان و ادبیات فارسی طی سالهای گذشته بر کسی پوشیده نیست. گنج سرشار ادبیات فارسی که گاه حتی سبب شده چند کشور همسایه نیز به آن به چشم طمع نگاه کنند، هنگامی مورد توجه جهانیان قرار گرفت که ایران از نظر سیاسی و اجتماعی وضعیتی ویژه یافت و برپایی نخستین همایش نسخه‌شناسی فارسی را که هفته گذشته در وین آغاز شد باید در این راستا ارزیابی کرد. در این همایش که با حضور کارشناسان نسخه‌شناسی به مدت چهار روز در شهر وین اتریش برگزار شد، اکبر ایرانی، محسن جعفری مذهب، پریسا کرم رضایی، ناصر گلپایز، علی صفری و ده‌ها کارشناس نسخه‌شناسی دیگر سخنرانی کردند.

مجموعه دروس و مباحث این دوره تخصصی درباره موضوعات کلی نسخه‌شناسی با توجه به نسخ خطی فارسی است. همچنین نسخه‌پژوهانی از دیگر کشورها از جمله پاول لوفت از انگلستان و

پیمونتز از ایتالیا درباره نسخه‌شاهنامه فلورانس سخن گفتند. فرانسیس ریشار و پورتر از فرانسه، سرگنی تورکین از آمریکا، جان جاست ویتکام از هلند و الگایاستروبووا از روسیه نیز از جمله سخنرانان این دوره تخصصی نسخه‌شناسی بودند.

نوارهایی از صدای آگاتا کریستی پیدا شد

نوارهایی از صدای آگاتا کریستی توسط نواش پیدا شده است. کریستی در این نوارها درباره خانم مارپل - قهرمان محبوب داستان‌هایش - صحبت کرده است. ماتیو ریچارد اعلام کرد، چند سال قبل هنگام تمیز کردن خانه مادر بزرگش، تعدادی نوار قدیمی پیدا کرده است، اما تا زمان تعمیر دستگاهی که نوارها بر روی آن ضبط شده بود، نمی‌دانست قضیه از چه قرار است. او که با پیدا کردن این نوارها منتظر دریافت پول هنگفتی در یک مزایده است، درباره شنیدن صدای مادر بزرگش گفت: شنیدن دوباره صدای آگاتا کریستی وهم‌آور است. در این نوارها، هیچ اطلاعاتی بیش از آنچه در شرح حال‌های او آمده، نیست و طرفدارانش منتظر راز بعد از مرگ او نباشند. کریستی در این نوارها با صدای نازک و جملات شمرده و با لهجه قدیمی انگلیسی درباره اصلیت خانم مارپل صحبت می‌کند؛ شخصیتی که میلیون‌ها نفر در سراسر جهان او را می‌شناسند. در بخشی از این نوارها که روی وب‌سایت روزنامه دیلی تلگراف ارسال شده، آمده است: خانم مارپل چنان به آرامی خود را وارد زندگی ام کرد که به سختی متوجه ورود او شدم. او دوشیزه‌ای است که در روستا زندگی می‌کند؛ از آن دسته خانم‌هایی که شبیه دوستان مادر بزرگم است.

به گفته ریچارد، این نوارها همچنین به سفرهای کریستی به منطقه خاورمیانه و ماه عسل او با همسر دومش اشاره دارد. به نظر می‌رسد نواش کریستی آشکار کردن راز مرگ مادر بزرگش را به زمان دیگری موکول کرده است.

حضور بدون دعوتنامه در فرانکفورت

پائولو کوللیو که این روزها کمتر مورد توجه است و هر کاری می‌کند تا دوباره خود را مطرح کند. او در سایت خود خبر داده که قصد دارد در نمایشگاه کتاب فرانکفورت حضور یابد اما هیچ دعوتی از سوی برگزارکنندگان این نمایشگاه از وی به عمل

را ارائه کرده است. رئیس انتشارات آرن ادعا کرده است که همسر آگروپری در سال ۱۹۴۷ حق چاپ این دستنوشته‌ها را به این انتشارات واگذار کرده است.

ترجمه همه رباعیات مولانا به انگلیسی

یک روان‌شناس آمریکایی تمامی رباعیات متعلق به مولانا را به انگلیسی ترجمه کرده است. ابراهیم گامارد در مورد علت این ترجمه گفت: «رباعیات مولانا اگر چه پیش از این از سوی شاعران آمریکایی زیادی به انگلیسی ترجمه شده‌اند، اما آنها متن فارسی را تغییر داده و کلماتی چون «نماز»، «خدا» و «سجده» را حذف کرده‌اند و در آمریکا، در کتاب‌های مربوط به مولانا، کلمات مذهبی دیده نمی‌شود. ترجمه مشترک او به همراه روان‌فرهادی پس از ۲۲ سال منتشر شده است. به گفته گامارد، وی در سال ۱۹۷۸ با مولانا آشنا شده و از آن زمان مشغول مطالعه میراث معنوی او بوده است. وی از علاقه خود به مولانا گفت و خواندن اشعار وی را یکی از دلایل گرویدنش به اسلام اعلام کرد: در سال ۱۹۸۴ به دین اسلام ایمان آوردم، در سال ۱۹۹۹ به زیارت حج رفتم، از سال ۱۹۸۱ آموختن زبان فارسی را آغاز کردم و می‌خواهم با عقاید و ایده‌های مولانا آشنا شوم.

انتقاد آلن مور از اقتباس سینمایی رمانش

آلن مور که سال‌هاست در حوزه کتاب‌های کمیک استریپ و کاریکاتور کار می‌کند و جایگاه شناخته‌شده‌ای را در این زمینه در جهان از آن خود کرده، به فیلم «نگهبانان» که بر اساس یکی از آثارش ساخته شده، به شدت انتقاد کرده است. مور در سال ۱۹۸۸، به خاطر رمان «نگهبانان» جایزه هاروی را نصیب خود کرد و همان سال جایزه ادبی ایسنر را نیز برد. رمان کمیک استریپ «نگهبانان» در سال ۲۰۰۵ از طرف مجله تایم در لیست صدرمان برتر جهان قرار گرفت. این رمان توسط زک اسنایدر و با بازی پاتریک ویلسون، جکی ارل هالی، مالن اکرمین و کارلا گوگینو به صورت فیلم درآمد است. آلن مور به تازگی در گفت‌وگویی با روزنامه گس آنجلس تایمز از این فیلم ابراز ناراحتی کرده و گفته است که از آن نفرت دارد. مور در همین رابطه به تایمز گفته که اصولاً از کارهای هالیوودی خوشش نمی‌آید و از فیلم‌نگهبانان نیز نفرت دارد. تایمز درباره مور می‌نویسد: مور اکثراً به عنوان نویسنده‌ای گوشه‌گیر تلقی می‌شود اما واقعیت این است که او مدام مشغول نوشتن کار جدیدی است.

وی در سال ۱۹۸۵ جایزه جک کربی را از آن خود کرده و سپس در سال ۱۹۸۷ به خاطر رمان کمیک استریپ «نگهبانان» دوباره همین جایزه را به خانه برده است.

کراملی در گذشت

جیمز کراملی که از نویسندگان مطرح داستان‌های جنایی در آمریکا و یکی از توصیفگران خیابان‌های سرد و بی‌رحم مونتانا به حساب می‌آمد، در سن شصت و هشت سالگی درگذشت. این نویسنده انگلیسی از میانه دهه هفتاد با نوشتن رمان‌های جنایی با لحن و نگاه ویژه خود در ادبیات انگلیس ظهور کرد و طرفداران خاص خود را یافت. ادامه کار او روی این گونه نوظهور و منحصر به فرد به خلق سسی، دابلیو، سوگرو و میلیو میلودراگوویچ دو شخصیت بسیار محبوب در ادبیات جنایی منجر شد. در خبری که مارتا الیزابت همسر کراملی دیروز به رسانه هادادعلت مرگ او نارسایی کبدی در بیمارستان میسولا عنوان شده است.

نیامده است. این نویسنده دلیل حضور خود در نمایشگاه فرانکفورت را فروش میلیونی کتاب‌هایش اعلام کرده در حالی که همه می‌دانیم در این نمایشگاه، اصولاً فروش کتاب از اهمیت چندانی برخوردار نیست. از سویی لارنس فیشبرن بازیگر نه چندان مطرح مشهور هالیوودی امتیاز ساخت فیلم «کیمیگر» پائولو کوللیو را سال گذشته از کمپانی برادران وارنر خریداری کرد، اما هیچ اقدامی برای ساخت فیلم نکرده است. به گمان تهیه‌کنندگان هالیوودی، «کیمیگر» دیگر مورد توجه خوانندگان نیست.

برگزاری کارگاه نسخه‌شناسی اسلامی

در دانشگاه کمبریج

اتحادیه نسخ خطی اسلامی با همکاری دانشگاه کمبریج کارگاه نسخه‌شناسی اسلامی را در کتابخانه دانشگاه کمبریج انگلستان برگزار کرد. تدریس در این کارگاه برعهده فرانسوا دروش، مدیر مطالعات در مدرسه کاربردی مطالعات عالی پاریس و مؤلف کتاب نسخه‌شناسی اسلامی است. وی منابع خطی اصلی موجود در کتابخانه دانشگاه کمبریج را به عنوان پایه تدریس خود در کارگاه مذکور انتخاب کرده و موضوع اصلی این کارگاه بررسی و مطالعه تطبیقی روش‌های شناسایی مکان و تاریخ کتابت نسخ خطی اسلامی است. از اهداف برگزاری این کارگاه توجه به جنبه‌های فنی مواد نوشتاری و اهمیت گونه‌شناختی آنها در شکل‌گیری متون خطی قدیمی است.

ادعای خسارت صد هزار یورویی

وارثان شازده کوچولو

وارثان آنتوان دو سنت آگروپری نویسنده رمان «شازده کوچولو» به خاطر انتشار بدون اجازه خلاصه دست‌نوشته‌های چاپ‌نشده این نویسنده در کتابی که در سال ۲۰۰۵ توسط انتشارات آرن فرانسه منتشر شده، مبلغ صد هزار یورو طلب خسارت کردند. کتاب انتشارات آرن درباره آنتوان دو سنت آگروپری حاوی زندگی این نویسنده فرانسوی است که قسمت‌هایی از دست‌نوشته‌های منتشر نشده این نویسنده را نیز دربردارد. این کتاب به قلم آلن ویرکوندله و ماریز فروکتوزو نوشته شده است. لوران بکاریا رئیس انتشارات آرن پاریس در همین رابطه بانوول اوبزرواتور گفت و گو کرده و توضیحاتی

روایت اول شخص

اِبرار از منظر قرآن

علی اسلامی؛ قرآن پژوه

انتشارات بوستان کتاب قم این روزها در تدارک است تا کتاب پلورالیسم دینی از منظر قرآن کریم را روانه بازار کند. این کتاب که کثرت گرایی دینی از دیدگاه قرآن را مورد بررسی قرار می دهد شامل پنج فصل در حجمی حدود ۴۰۰ صفحه است. کلیات، شبهات کثرت گرایان، ادله حصرگرایی، پلورالیسم نجات و پلورالیسم اجتماعی از مباحث ارائه شده در کتاب مذکور است که برای تشریح آنها از تمام آیات مرتبط با موضوع کثرت گرایی در قرآن استفاده شده است.

کتاب دیگر که عنوان ابرار در قرآن را بر روی جلد دارد نیز طی ماه های نه چندان دور از سوی انتشارات بوستان کتاب قم به سفارش دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم به بازار عرضه می شود که جلد اول آن در تکمیل رساله ای با این عنوان است که پیش از این در جلد اول دایرةالمعارف قرآن به چاپ رسیده بود و در این کتاب سعی کردم با ذکر مثال های بیشتر از آیات قرآنی به طور کامل به موضوع ابرار بپردازم.

تاریخ نگاری ادبیات دینی

سید علی کاشفی خوانساری؛ پژوهشگر ادبی

تاریخ ادبیات دینی کودک و نوجوان عنوان کتابی است که در آینده ای نزدیک روانه بازار می شود. این کتاب جلوه های ادبیات دینی کودک و نوجوان در تاریخ ادبیات فارسی از حدود هزار سال قبل تا امروز را مورد بررسی قرار می دهد. نخستین مجلات و کتاب های دینی کودکان در دوره قاجاریه را شناسایی کردم و در کتاب مذکور برای معرفی گنجاندم. روند انتشار کتاب و مجلات مذهبی در دوره پهلوی از دیگر مباحث موجود در این کتاب است که حاصل یادداشت برداری هایم طی ۱۰ سال گذشته بوده است. در این کتاب تا آنجا که امکان داشته از زیاده گویی پرهیز کرده ام و سعی در ارائه تصویری جامع از موضوع مورد نظر داشته ام.

در عین حال این روزها دو مجموعه شعر را از سوی انتشارات حوا آماده عرضه به بازار دارم که به محض صدور مجوز، آنها را به چاپ می رسانم. کتاب اولم که عنوان سروده های پس از مرگ را روی جلد دارد، مجموعه شعرهایی در قالب سپید است که به تنهایی انسان امروز در شلوغی های جامعه می پردازد و مضمونی فردی. اجتماعی دارد. کتاب دیگر که دریا بی تو نام گرفته نیز مجموعه های شعرهایی در قالب سپید است که مضمونی عاشقانه دارد.

نحله های ادبی در غرب

کامران پارسی نژاد، داستان نویس

سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی این روزها در تدارک است تا کتاب نقد ادبیات منطبق با حقیقت مرا روانه بازار کند. این کتاب که مشتمل بر شش فصل است، حجمی حدود ۴۰۰ صفحه را دربرمی گیرد. فصل اول این کتاب به تحلیل ادبیات داستانی اختصاص

دارد و به مباحثی چون ادبیات داستانی مهاجرت، ادبیات دینی و احساس و عاطفه در داستان می پردازد. انواع داستان و نقد داستان که موضوع فصل دوم است، انواع ادبیات داستانی از جمله فراداستان، رمان نگاه، جریان سیال ذهن و زندگی نامه داستانی را مورد بحث قرار می دهد و بیشتر سعی شده در این فصل قالب ها و ژانر های جدید داستان مورد بررسی قرار گیرد. سومین فصل که نقد نحله های ادبی و ادبیات داستانی نام دارد، انواع مکاتب ادبی چون پست مدرنیسم،

فمینیسم ادبی در غرب، رئالیسم جادویی و ... را به طور مفصل تشریح می کند. فصل چهارم نیز زیرساخت داستان و مباحثی چون مبدأ پیدایش شخصیت در داستان، عادت صحیح نویسندگی، طنز ادبی و انواع آن را مورد بررسی قرار می دهد.

فصل پنجم که بازشناخت داستان نویسان معاصر نام گرفته به بازشناسی دوباره سبک و آثار نویسندگان مطرح جهان می پردازد و تصویر جدیدی از این نویسندگان ارائه می دهد چرا که در بسیاری مواقع تصور عموم تفاوت زیادی با اندیشه ها و باور های نویسندگان مطرح دارد و مقالات این فصل به دنبال ارائه چنین تفاوت هایی است. آخرین فصل کتاب مذکور پیرامون نقد ادبیات داستانی است و مقالاتی دربرگیرنده نقد نو و تحلیل رمان را ارائه می دهد.

آسیب شناسی نحله ها و مکاتب ادبی غرب عنوان کتاب دیگری است که در آینده ای نه چندان دور از سوی کانون اندیشه جوان روانه بازار می شود. این کتاب همان طور که از نامش پیداست، نحله ها و مکاتب ادبی غرب از جمله مدرنیسم و پست مدرنیسم را مورد بررسی و تحلیل قرار می دهد و مطالب ارائه شده در آن بیشتر جنبه آموزشی دارد و دانشجویان مخاطب اصلی این کتاب خواهند بود.

نقد تکوینی

دکتر بهمن نامور مطلق؛ پژوهشگر

با توجه به این که سال آینده، هزارمین سال سرایش شاهنامه است، بر همین اساس قرار شد کتابی در سه مجلد با همکاری بنده و دیگر استادان از سوی انتشارات علمی فرهنگی روانه بازار شود. جلد اول کتاب مذکور که عنوان شاهنامه در ادبیات و فرهنگ ایران را بر خود دارد، نقش شاهنامه در ساختن هویت ایرانی - اسلامی در زمینه ادبیات و فرهنگ را مورد توجه قرار داده است. در واقع شاهنامه در زمان نگارش توانسته به عنوان عنصر هویت ساز در فرهنگ و هنر ایرانی جلوه کند که چنین نقشی از لحاظ ادبی، حکمی، زبانی و فرهنگی در جلد اول مورد بررسی قرار گرفته است.

شاهنامه در هنر ایرانی عنوان جلد دوم این کتاب است که نقش شاهنامه در انواع هنر های ایرانی و چگونگی گسترش آن از متن نوشتاری به متن های غیر نوشتاری را مورد بررسی قرار داده است. در واقع اگر شاهنامه خلق نمی شد، حماسه نگاری به شکل امروزی نیز وجود نداشت و بسیاری از هنر های شکل گرفته در جامعه امروز مدیون شاهنامه هستند.

جلد سوم این کتاب نیز شاهنامه در ادبیات جهانی نام گرفته است که تأثیر و حضور شاهنامه در فرهنگ های غیر فارسی زبان از جمله عربی، ترکی، هندی، ارمنی، گرجی، فرانسه، آلمانی، انگلیسی و چینی را مورد توجه قرار داده و این که چگونه شاهنامه از مرزهای فرهنگی خارج شده و در ادبیات و فرهنگ دیگر کشورهای تأثیر گذار بوده است.

نقد تکوینی عنوان کتاب دیگری با همکاری دکتر اسداللهی است که انتشارات علمی فرهنگی در تدارک عرضه آن به بازار طی ماه های نه چندان دور است. نقد تکوینی را چنین شناسی اثر ادبی و هنری نیز قلمداد می کنند، چرا که به چگونگی خلق یک اثر و بررسی آن پیش از پیدایش می پردازد، در حالی که سایر نقدها بیشتر با زمان پس از خلق اثر سروکار دارند. از آنجا که جامعه هنری و ادبی ما دچار خلأ نقد علمی است، فکر می کنم با عرضه این کتاب به بازار، منبعی مناسب در اختیار پژوهشگران ادبی و هنری برای تحقیقات بیشتر در خصوص چگونگی زایش و تولید اثر ادبی و هنری قرار گیرد.

در این میان فرهنگستان هنر نیز در ماه های آینده در تدارک است تا کتابی دیگر از مرا روانه بازار کند. این کتاب که عنوان بینامتنیت در ادبیات و هنر را بر روی جلد دارد آثار چندین نویسنده و نظریه پرداز مطرح جهان در زمینه بینامتنیت را مورد بررسی قرار می دهد و از آنجا که کتاب های تالیفی و ترجمه در این زمینه به

ندرت در جامعه یافت می شود، عرضه آن می تواند کمک بسزایی برای ورود به عرصه تالیف کتاب های بینامتنی باشد.

من برای تهیه کتاب مذکور علاوه بر مطالعه آثار موجود با بنیانگذاران و نظریه پردازان بینامتنیت در قید حیات نیز ارتباط داشتم و نظریات آنان را جمع آوری کردم. در بخش دوم کتاب مذکور کارکرد برخی آثار ایرانی قبل و پس از اسلام از جمله کتیبه بیستون و یکی از نقاشی های معاصر مورد بررسی قرار گرفته است.

تکنیک های جنگ روانی

دکتر امید مسعودی؛ مدرس ارتباطات

چندی پیش کتابی را با همکاری دو تن از استادان در زمینه ارتباطات غیرکلامی از سوی نشر دانژه روانه بازار کردم.

این روزها انتشارات خجسته در تدارک است تا کتابی از مرا با عنوان روش های پیشرفته تحقیق در ارتباط جمعی به بازار عرضه کند. در این کتاب که برای دانشجویان دوره های کارشناسی ارشد و دکترا در

امید مسعودی

بهمن نامور مطلق

رشته های ارتباطات و مطالعات خانواده نوشته شده، روش های پیشرفته در امر تحقیق از جمله روش دلفی و روش کیو مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته است و برای سهولت درک توسط مخاطبان، از مثال های رایج در کشور بهره برده ام که در مجموع پنج روش پیشرفته به طور مفصل تشریح شده است. با توجه به نیازی که پژوهشگران مراکز مطالعاتی و تحقیقاتی به روش های پیشرفته تحقیقی دارند، فکر می کنم کتاب مذکور بتواند تا حد زیادی چنین نیازهایی را پاسخگو باشد.

کتاب دیگر جنگ روانی در رسانه ها نام دارد که نگارشش به پایان رسیده ولی هنوز ناشری برای عرضه آن به بازار انتخاب نکرده ام. این کتاب دنباله مقالاتی است که در سال های اخیر به طور پیوسته در مطبوعات به چاپ رسانده ام و چگونگی استفاده از تکنیک های جنگ روانی را در آن حوزه توضیح داده ام. این کتاب بیش از هر چیز مورد استفاده خبرنگاران و سیاستگذاران حوزه های مطبوعاتی و تبلیغاتی خواهد بود. در این میان اخیراً کتاب مبنای خبرنگاری از سوی انتشارات اداره کل آموزش صدا و سیما به چاپ رسیده است. این کتاب خودآموز جامعی برای خبرنگاران است که مفاهیم، تعاریف و مباحث علمی خبرنگاری را به طور کامل مورد بررسی قرار می دهد.

فرانشاخت

دکتر اسحاق رحیمیان؛ روان شناس

دریچه ای به فرانشاخت عنوان کتابی است که نشر دانژه در تدارک است تا در ماه های نه چندان دور آن را روانه بازار کند. این کتاب، کاری مشترک با همکاری دکتر جلال حسینی است که به دنبال طرح نشر دانژه در تالیف مجموعه ۱۲۰ جلدی بزرگان تعلیم و تربیت و روان شناسی تهیه شده است. کتاب مذکور مشتمل بر ۹ فصل است که به مباحثی چون زندگی نامه تیلور، تاریخچه ای بر دیدگاه های مقدم بر نظریه تیلور و فرضیه افتراقی وی مبنی بر به کارگیری شیوه تفکر برای درمان و مثال های مشخص در خصوص این نظریه می پردازد و حجمی حدود ۲۷۰ صفحه را دربرمی گیرد. در واقع درمان مبتنی بر هوشیاری فراگیر و تشریح مولفه های درمانی رویکرد اصلی کتاب مذکور است که برای دانشجویان رشته روان شناسی و کارورزان روان شناس بالینی کاربرد زیادی دارد.

خیال در نگارگری

حبیب الله صادقی، پژوهشگر هنر

این روزها کتابی را در دست نگارش دارم که کار تکمیلی رساله دکتری من با عنوان تجلی عالم خیال و وصال در نگارگری ایران نام دارد. این کتاب که حاصل چندین سال کار پژوهشی من است به احتمال قوی از سوی انتشارات فرهنگستان هنر روانه بازار می شود. عالم خیال و وصال در اندیشه و آرای عارفان و اهل حکمت جهان غرب و شرق، حکمت اشراقی از دوره سهروردی تا مولوی و آثاری از هنرمندان نقاشی و نگارگری کشور که به موضوع عالم خیال و وصال اشاره دارد از مباحثی است که در این کتاب بدان پرداخته شده است که به خوبی توانسته حکمت را با هنر در هم آمیزد. طبیعت و بهار ایرانی عنوان کتاب دیگرم در راستای فعالیت های پژوهشی هنر است که طی ماه های نه چندان دور توسط انتشارات سوره مهر به بازار عرضه خواهد شد. این کتاب که حجمی حدود ۲۵۰ صفحه را دربرمی گیرد به مجموعه فعالیت های ۳۰ ساله من با موضوع انقلاب می پردازد.

سید علی کاشفی خوانساری

حبیب الله صادقی